

ΙΛΙΣΟΣ

Ἔτος 4ον - Ἰούνιος 1959 - Τεῦχος 14ον

Ἔτος 4ον — Ἰούνιος 1959 — Τεῦχος 14ον

Ι Λ Ι Σ Ο Σ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΛΕΥΘΕΡΑΣ ΣΚΕΨΕΩΣ
Διευθυντής : ΚΩΣΤΗΣ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ
Χ. Τρικούπη—Ἀκαδημίας 63, ὄροφος β' Γραφεῖον 12

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἐξώφυλλο: Οἱ πυροβάται τῆς Μακεδονίας

Συνδρομαὶ ἔτους 1959:

Συνήθης συνδρομὴ δρχ. 40
Συνδρομὴ φιλίας δραχ. 50
Ἐξωτερικοῦ Δολλ. 2

Ἐμβάσματα:

Μόνον δι' ἐπιταγῆς:
Κωστῆν Μελισσαρόπουλον
Ἀκαδημίας 63
ΑΘΗΝΑΣ

Συμφώνως τῷ ἄρθ. 6 § 1 Α. Ν. 1092/38 : Ἐκδότης, διευθυντὴς συντάξεως καὶ τυπ)φείου: Κ. Ν. Μελισσαρόπουλος, Ἀκαδημίας 63, ὄροφος 2ος, Γραφεῖον 12

Ἔτος 4ον = ΙΟΥΝΙΟΣ 1959 = Τεῦχος 14ον

ΧΑΡΤΗΣ ΚΑΘΗΚΟΝΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

ΤΟΥ FELIX BERMUDES
Γεν. Γρ. Θεοσοφ. Ἑταιρίας Πορτογαλίας

Η ΗΘΙΚΗ καὶ πνευματικὴ πρόοδος τῆς Ἀνθρωπότητος συντελεῖται μὲ θαυμάσιο ρυθμό. Δὲν τὴν ἀντιλαμβάνονται μόνον ὅσοι σταματοῦν τρομαγμένοι στὴ θεώρησι τῶν λεπτομερειῶν τῆς τραγωδίας τοῦ κακοῦ. χάνοντας ἔτσι ἀπὸ τὰ μάτια τους τὴν πορεία τοῦ Ἀνθρώπινου Βασίλειου ὡς συνόλου. Ἡ πλούσια ἄνθησις ἀδελφότητος, ἔσβησε τὶς συνήθειες τῆς λεηλασίας, τῆς πειρατείας, τῆς σκλαβιᾶς καὶ τῆς φεουδαρχικῆς τυραννίας· τὸ ὑψηλὸ αἴσθημα δικαιοσύνης παρώτρυνε τοὺς πατρικίους νὰ συλλάβουν καὶ νὰ κωδικοποιήσουν τὸ Ρωμαϊκὸν Δίκαιον· κι' ὅλα αὐτὰ ξεπεράστηκαν μὲ τὴν ἐπιβολὴ στὸν κόσμο τοῦ «Χάρτου τῶν Δικαιωμάτων τοῦ Ἀνθρώπου».

Ἀλλὰ ἡ πορεία τῆς Ζωῆς τοῦ Πνεύματος δὲν σταματᾶ καὶ εἶναι ἡ ὥρα ν' ἀπευθυνθῆ στὸν κόσμο ἕνα νέο μήνυμα ἀφοσιώσεως, ὑπηρεσίας καὶ φιλαλληλίας:

Ο ΧΑΡΤΗΣ ΤΩΝ ΚΑΘΗΚΟΝΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

1.— Ὅλοι ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ἐλευθέρως καὶ εἰλικρινῶς ἀποφασίζουν νὰ ἀκολουθήσουν τὴν Ἀτραπὸ ποὺ ὁδηγεῖ στὸν τέλειο Ἄνθρωπο, ὀφείλουν νὰ παραμερίσουν τὸ ἐνδιαφέρον τους γιὰ τὰ δικαιώματά τους καὶ νὰ στρέψουν καθολικὰ τὴ συνείδησί τους πρὸς τὴν ἔκτασι τῶν καθηκόντων τους.

2.— Κατὰ τὸν βαθμὸ ἐξελίξεως ποὺ ἀποβλέπει στὸν Δι-

Ἀπὸ τὴν Clarté, Βρυξέλλαι

δάσκαλο, ὁ ὑποψήφιος δὲν πρέπει πιὰ νὰ ἐνεργῇ γιὰ νὰ ἐξασφαλίση τὴν δική του σωτηρία, ἀλλὰ γιὰ νὰ βοηθῇ τοὺς ἄλλους νὰ ἐπιτύχουν τὴν δική τους. Δὲν πρέπει πιὰ νὰ σκέπτεται τὴν δική του εὐτυχία, ἀλλὰ πῶς θὰ ἀλαφρώση τὴν θλῖψι τῆς Ἀνθρωπότητος, ὅπου κάθε ψυχὴ ὀφείλει νὰ ὑποβληθῇ σὲ σκληρὲς δοκιμασίες γιὰ νὰ θριαμβεύση πάνω στὸν ἑαυτό της καὶ νὰ ζήση τὸ ἐντατικὸ δρᾶμα τῆς ἴδιας τῆς αὐτο—δημιουργίας της.

3.— Ἡ οἰκουμενικὴ ἀδελφότης δὲν πρέπει νὰ εἶναι μιὰ ἁπλῆ διακήρυξις, ἀλλὰ βίωμα.

4.— Ἡ Ἀγάπη ποὺ ἀνθίζει στὴν ψυχὴ ἑνὸς Ὑπηρέτου πρέπει νὰ ἐκτείνεται πρὸς ὅλα τὰ ὄντα καὶ ὅλα τὰ πράγματα, ἀκόμη καὶ μέχρι τοῦ Κακοῦ, γιατὶ δὲν ὑπάρχει ἄλλη δύναμις ἀπὸ τὴν Ἀγάπη ποὺ νὰ μπορῇ νὰ βοηθήση τὸ Κακὸ νὰ μεταμορφωθῇ σὲ Ἀγαθό.

5.— Ὅποιος ποθεῖ νὰ διαβῇ τὴ θεία θύρα, ὀφείλει νὰ μπορῇ νὰ εὑρίσκη καὶ ν' ἀποδεικνύη τὸν Θεὸ σὲ ὅλα τὰ πράγματα καὶ νὰ προσελκύη σ' Αὐτὸν τοὺς παραστρατημένους ἀπὸ ἀτυχεῖς συνθῆκες.

6.— Ὀφείλει ἐπίσης νὰ ἐξαλείψη κάθε φανατισμὸ καὶ κάθε τάσι ὀρθοδοξίας ποὺ μπορεῖ νὰ τοῦ γεννήση τὸν ἰσχυρισμὸ ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ ἀποκλειστικὸς καὶ προνομιοῦχος κάτοχος τῆς Ἀληθείας.

7.— Ὅσοι ἀκολουθοῦν μιὰ γραμμὴ Ὑπηρεσίας δὲν πρέπει νὰ ἐπιβάλλουν στοὺς ἄλλους τὴν δική τους θρησκεία, ὀφείλουν νὰ σέβωνται τὶς θρησκεῖες τῶν ἄλλων, νὰ διαφωτίζουν τὸ πνευματικὸ νόημα καὶ τὸ ἠθικὸ περιεχόμενο καθεμιᾶς καὶ νὰ κηρύττουν ὅτι ὅλες εἶναι δρόμοι ποὺ συγκλίνουν στὴν ἴδια κορυφή, ὅπου εὑρίσκεται ὁ Θεός.

8.— Ὁ ὑποψήφιος γιὰ ἐξαγνισμὸ ὀφείλει νὰ ἐπαγρυπνῇ ἀδιάκοπα καὶ ν' ἀποκαλύπτη τὰ μειονεκτήματα καὶ τὶς ἀνεπάρκειες ποὺ μπορεῖ ἀκόμη νὰ ὑφίστανται στὴν ψυχή του, σὰν ὑπόλειμμα παλαιῶν παθῶν κενοδοξίας καὶ ἀντιπαθειῶν. Εὐτυχισμένοι ὅσοι βρίσκουν πάντα μέσα στὸν ἑαυτό τους κάποια ἀτέλεια γιὰ διόρθωμα, γιατὶ τοῦτο ἀποδεικνύει τὴ θέλησί τους νὰ γίνουν χρήσιμοι Ὑπηρέται.

9.— Ὁ ἐξελιγμένος Ἄνθρωπος ποτὲ δὲν εἶναι ἐπηρμένος. Εἶναι ἀναίσθητος στὴν κολακεία, καθὼς καὶ στὴν κριτική, γιατὶ οὔτε ἔπαινος, οὔτε ψόγος μποροῦν νὰ αὐξήσουν ἢ νὰ μειώσουν τὴν πραγματικὴ ἀξία του.

10.— Ὅποιος ποθεῖ νὰ καταστῇ, καλύτερος νὰ μὴ συγκρίνεται μ' ἐκείνους ποὺ εἶναι ὑποδεέστεροί του. Συγκρινόμενος μὲ τοὺς ἀνωτέρους του θὰ μπορέση νὰ μετρήση τὴν ἀπόστασι ποὺ ἔχει ἀκόμη νὰ διατρέξη γιὰ νὰ τοὺς φθάση.

11.— Ὁ ἄξιος τοῦ ὀνόματος ἄνθρωπος δὲν πρέπει ποτὲ νὰ χρησιμοποιῆ λεκτικὸ ταπεινό, οὔτε — ἔστω καὶ στ' ἀστεῖα — λέξεις χονδροειδεῖς, βλάσφημες ἢ προσβλητικές. Ἕνα τέτοιο λεκτικὸ λερώνει τὸ θυμικὸ καὶ νοητικὸ σῶμα, τυπώνοντας κατώτερες δονήσεις. Τὸ λεκτικὸ δίνει τὰ ὑλικὰ οἰκοδομῆς τοῦ χαρακτῆρος καὶ κάθε προσπάθεια τελειοποιήσεως τῶν ἐκφραστικῶν δυνάμεων ἀπηχεῖ στὴν ψυχή.

12.— Ὁ Νόμος τῆς Ἀβλαβείας εἶναι ἐπιτακτικὸς γιὰ τὸν Ἄνθρωπο ποὺ μπῆκε στὸν δρόμο τοῦ Λυτρωμοῦ καὶ ἑπομένως ἐπιφορτίσθηκε μὲ τὸ καθῆκον νὰ προστατεύη τὴ Ζωὴ σ' ὅλες τὶς ἀβλαβεῖς μορφές. Οἱ Ἀπόστολοι τοῦ Καλοῦ δὲν πρέπει νὰ θυσιάζουν ζῶντα ὄντα γιὰ τὴν διατροφή τους, οὔτε νὰ τὰ κάνουν νὰ ὑποφέρουν.

13.— Ὁ ὑποψήφιος ὀφείλει νὰ διαθέτη τὴν ἀδιάκοπη προσοχή του γιὰ τὴν κατάκτησι τῆς τελευταίας καὶ δυσκολωτέρας τῶν ἀρετῶν, ποὺ ἐπιστέφουν τὸν θόλο τοῦ πνευματικοῦ ναοῦ του: τῆς ἠρεμίας καὶ γαλήνης. Πρέπει νὰ διαποτισθῆ ἀπὸ τὴν ἰδέα, ὅτι ἀκόμη κι' ἂν ἀποκτήση ὅλα τὰ προσόντα τοῦ τελείου Ἀνθρώπου, θὰ κρατηθῆ ἔξω ἀπὸ τὰ σύνορα τοῦ Θείου, μόνον καὶ μόνον ἐὰν δὲν ἔχη ἐπιτύχει ἀνοσία κατὰ τοῦ δόλιου καὶ ἐπίμονου ἰοῦ τοῦ ἐρεθισμοῦ. Εἶναι τὸ στερνὸ φράγμα ποὺ ὁ Ἄνθρωπος ἔχει νὰ περάση προτοῦ ἐπιστῆ ἡ στιγμὴ νὰ μετουσιωθῆ ἡ τελειότης σὲ Θειότητα.

Ὁ λόγος ἕνεκα τοῦ ὁποίου αὐτὸ τὸ ἐλάττωμα τῆς ἐρεθιστικότητος ἀντιτάσσει τὴν μεγαλύτερη ἀντίστασι εἶναι ὅτι ἀποτελοῦσε «ἀρετή» ἐπὶ μακροὺς αἰῶνες. Ἐνῶ διασχίζαμε τὸ ζωϊκὸ βασίλειο, ἡ ἀγριότης κάθε ἀτόμου ἀπεφάσιζε γιὰ τὴν ἐπιβίωσί του διὰ τῆς φυσικῆς ἐπιλογῆς. Στὰ πρῶτα στάδια τῆς ἀνθρώπινης ἐξελίξεως, ἡ στάσις αὐτὴ διετηρήθη καὶ ἐπὶ ἀτέλειωτους αἰῶνες ἐπεβάλλετο ἀπὸ τὴν ἔντασί της ἡ ἐξουσία τῶν ἀρχηγῶν. Μόνον σὲ πολὺ προχωρημένο βαθμὸ ἐξελίξεως ὁ Ἄνθρωπος ἀρχίζει νὰ ξεχωρίζη τὴν ἀγριότητα τῆς ἠρεμίας, τὴν σατανικότητα τῆς ὀργῆς. Μικρὴ περίοδος τοῦ ἀπομένει τότε γιὰ νὰ ἀπαλλαγῆ ἀπὸ αὐτὴ τὴν ὀπισθοδρομικὴ «ἀρετή». Νὰ γιατὶ ὁ Μαθητής, εὐθὺς ἀπὸ τὰ πρῶτα βήματά του στὴν Ἀτραπό, ὀφείλει, καθὼς ὁ Ἡρακλῆς στὸ λίκνο του, ν' ἀρχίση τὴν πάλη ἐναντίον τῶν φιδιῶν τοῦ ἐρεθισμοῦ.

14.— Ὁ ὑποψήφιος ποὺ μὲ ἀστραφτερὴ ψυχή, προσεγγίζει τὸν σκοπὸ τῆς Γνώσεως, τυλίγεται μὲ φωτοστέφανο Καλωσύνης, Ὀμορφιᾶς καὶ Ἀλήθειας, ὀφείλει δὲ νὰ προσπαθῆ τὶς ἀρετὲς αὐτὲς νὰ τὶς σκορπίζη, σὰν εὐλογία, παντοῦ ὅπου διαβαίνει, ὅπου πάλλει ἡ ἀγάπη του, ὅπου ἐκπέμπει τὴ σκέψι του.

ΙΩ. ΚΟΥΤΣΟΧΕΡΑ

Ν' ἀγαπᾶτε

'Αγαπᾶτε καὶ θ' ἀγαπηθεῖτε.
"Οχι ἐκείνους μοναχὰ
ποὺ σᾶς ἀγαποῦν κ' ἐκεῖνοι.

"Ηλιο
κι αστρα
καὶ φεγγάρι.
καὶ τὸ οὐράνιο τόξο ν' ἀγαπᾶτε.

Νὰ ἀγαπᾶτε τὴ στεριά,
τὴ θάλασσα,
τὰ ποτάμια.

Νὰ ἀγαπᾶτε τὸ ἁπαλό,
τὸ καλό, τὸ ἀπάνεμο,
μὰ καὶ τὸ σκληρὸ τὸ ἀγέρι.

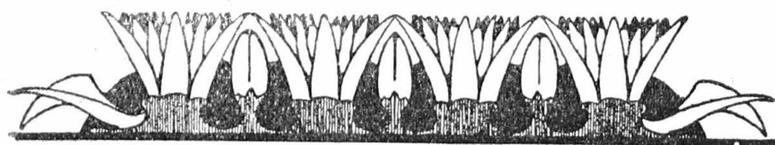
Καὶ τὰ κρίνα,
καὶ τὰ ρόδα
κι ὅλα τὰ λογῆς λουλούδια ν' ἀγαπᾶτε.

Νὰ ἀγαπᾶτε τὰ κλαδιά.
τὰ χαμόκλαδα·
ἔχουνε κι αὐτὰ καρδιά.

Ν' ἀγαπᾶτε τὸν καλό,
ταπεινό μου φίλο,
τὸν αἰώνιο γρύλο,
ποὺ προσεύχεται καὶ δέεται
τραγουδώντας...

Νὰ ἀγαπᾶτε τὰ πουλιά,
τὰ ἑρπετά, τὰ ζῶα.
τὰ ἥρεμα καὶ τ' ἄγρια ζῶα.

'Απὸ τὸν «Δεῖπνο τῆς Βηθανίας»

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΕΣ ΣΚΕΨΕΙΣ

ΕΞΕΛΙΞΙΣ ΚΑΙ ΑΓΑΠΗ

Τοῦ Κωστῆ Ν. Μελισσαροπούλου

Η ΖΩΗ τοῦ ἀνθρώπου συνίσταται εἰς τὸ νὰ ἐνεργῇ, νὰ αἰσθάνεται, νὰ σκέπτεται καὶ νὰ ἀγαπᾶ, διότι καὶ ἡ φύσις του εἶναι τετραπλῆ: ὑλιστική, αἰσθηματική, διανοητικὴ καὶ πνευματική. Καὶ τὰς τέσσαρας αὐτὰς πλευρὰς πρέπει νὰ τὰς προσέχωμεν καὶ νὰ τὰς καλλιεργῶμεν, ὥστε νὰ ἐξελίσσωνται πρὸς τὸ τελειότερον, ἐν ἁρμονίᾳ πρὸς τὴν ὅλην πορείαν τῆς ζωῆς, ποὺ εἶναι ἡ ἐξέλιξις. Ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἕνα μικρὸν τμῆμα τῆς παγκοσμίου ζωῆς, ποὺ ἔχει ἀναπτυχθῆ βραδύτατα, κατόπιν μακροτάτης πορείας ἐξελίξεως, ἐν μέσῳ δυσκολιῶν καὶ ἀντιξοοτήτων, διὰ νὰ φθάση εἰς τὴν ὑλικήν, αἰσθηματικήν,διανοητικὴν καὶ πνευματικὴν κατάστασιν, εἰς τὴν ὁποίαν εὑρίσκεται σήμερον καὶ ἀπὸ τὴν ὁποίαν προχωρεῖ πρὸς ἕνα τελειότερον μέλλον.

Εἶναι θαυμάσιον νὰ ἀναλογισθῆ κανεὶς τί ἔχει ἐπιτελέσει ὁ ἄνθρωπος καὶ τί εἶναι δυνατὸν ἀκόμη νὰ ἐπιτελέση εἰς τὸ ὑλικὸν καὶ τὸ πνευματικὸν πεδίον. Ἐν τούτοις δὲν δύναται νὰ κάμη τὴν γῆν νὰ στρέφεται ταχύτερον ἢ βραδύτερον περὶ τὸν ἄξονά της ἢ νὰ περιφέρεται μὲ διαφορετικὴν ταχύτητα πέριξ τοῦ ἡλίου. Πρέπει νὰ μελετᾶ τοὺς νόμους τῆς φύσεως καὶ νὰ κάνη καλὴν χρῆσιν τῶν γνώσεων ποὺ ἀποκομίζει. Νὰ ἀκολουθῆ ὅ,τι συντελεῖ εἰς τὴν ἐξέλιξιν καὶ νὰ ἀποφεύγη ὅ,τι τὴν ἐπιβραδύνει.

Ἡ σκληρότης, ἡ κακία, ἡ μισαλλοδοξία, ὁ πόλεμος εἶναι τρομεραὶ μάστιγες, ποὺ ταλανίζουν τὴν ἀνθρωπότητα καὶ ἐπιβραδύνουν τὴν ἐξελικτικὴν πορείαν της πρὸς μίαν ἀνωτέραν ζωήν. Μερικοὶ θεωροῦν τὸν πόλεμον ὡς ἕνα ἀναγκαῖον κακὸν καὶ νομίζουν ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποτελέση μίαν κάποιαν λύσιν εἰς δημιουργηθείσας δυσχερεῖς καταστάσεις. Δὲν ὑπάρχει μεγαλυτέρα πλάνη. Κανένας ποτὲ πόλεμος δὲν ἔλυσε δυσχερῆ προβλήματα. Ἀπεναντίας τὰ περιέπλεξε, τὰ ἐπολλαπλασίασε καὶ ἐδημιούρ-

γησε τρομερὰς συνεπείας διὰ τὴν πνευματικὴν ἐξέλιξιν τῶν ἀνθρώπων. Τὸ ἴδιον ἰσχύει διὰ κάθε σκληρότητα. Καμμία τιμωρία δὲν ἐθεράπευσε ποτέ, οὔτε ἐκαλλιτέρευσε ποτέ, ἕνα κακοῦργον, οὔτε ἔκαμεν ἀσφαλεστέραν τὴν κοινωνίαν. Ὅσον αὐστηρότεραι αἱ ποιναί, τόσον τρομερώτερα τὰ ἐγκλήματα. Δὲν εἶναι ἡ κακία ποὺ θεραπεύει τὸ κακόν, ἀλλὰ ἡ καλωσύνη καὶ ἡ συμπόνια. Εἶναι βεβαίως πολὺ εὐκολώτερον νὰ τιμωροῦμε, παρὰ νὰ διδάσκουμε. Νὰ ἐπιβάλωμεν ποινὰς εἰς τὰ ἀποτελέσματα, παρὰ νὰ θεραπεύωμεν τὰς αἰτίας. Ὅλαι αἱ τιμωρίαι εἶναι σκληραί, ἀναποτελεσματικαὶ καὶ βλακώδεις. Κανένα ποτὲ παιδὶ δὲν ἔγινε καλύτερον μὲ τὶς τιμωρίες ποὺ τοῦ ἐπιβάλλονται.

Ὁ ἄνθρωπος κατέχει θείας δυνατότητας. Ἀλλὰ περιβάλλεται, ἀπὸ τόσον πυκνὴν ὕλην, ὥστε δὲν βλέπομεν παρὰ τὴν πλέον σκοτεινὴν ὄψιν του. Ἐν τούτοις ὁ ἐσωτερικὸς ἄνθρωπος συνεχῶς ἐξελίσσεται. Εἶναι ἕνας Θεὸς ἐν τῷ γίγνεσθαι. Ἀλλὰ εὑρίσκεται ἀκόμη πολὺ μακρὰν ἀπὸ τὴν θεοποίησίν του, ὅπως τὸ μικρὸ παιδὶ εὑρίσκεται μακρὰν ἀπὸ τὴν ἐνηλικίωσίν του, ὅπως ὁ καρπὸς μακρὰν ἀπὸ τὴν ὡρίμανσίν του, ὅσον εἶναι ἀκόμη μικρὸς καὶ ἄγουρος.

Εἴμαστε ὑλικὰ ὄντα καὶ δὲν πρέπει νὰ ντρεπώμαστε γι' αὐτό. Μὲ τὰ πόδια στερεωμένα γερὰ ἐπάνω στὴν Μητέρα—Γῆ, μποροῦμε νὰ πετάξουμε ἀσφαλέστερα στὶς ὑψηλὲς σφαῖρες τῆς διανοίας καὶ στὶς ἀκόμη ὑψηλότερες τοῦ καθαροῦ πνεύματος.

Ὁ ἄνθρωπος τῆς ὕλης ἐνεργεῖ μὲ ὑλικὰ κριτήρια, ὁ αἰσθηματίας κινεῖται ἀπὸ τὸ συναίσθημα, ὁ διανοητὴς ἀπὸ τὴν σκέψιν καὶ ὁ πνευματικὸς ἄνθρωπος ἀπὸ τὴν ἀγάπην. Ὁσονδήποτε σπουδαία καὶ ἂν εἶναι ἡ ἐπιστήμη, δὲν μᾶς βοηθεῖ νὰ συνδεθῶμεν μὲ τὴν ζωήν. Ἡ ἀγάπη ὅμως τὸ ἐπιτυγχάνει. Ἡ ἀγάπη ὁδηγεῖ τὰ βήματά μας πρὸς τὴν κατανόησιν καὶ τὴν ἁρμονίαν. Μᾶς βοηθεῖ περισσότερον παντὸς ἄλλου διὰ νὰ κατακτήσωμεν τὴν ἀμάθειαν καὶ τὴν πρόληψιν, διότι ἀποκαλύπτει τὴν ἐσωτερικὴν ὄψιν τῶν πραγμάτων. Ἡ ἀγάπη μᾶς βοηθεῖ διὰ νὰ γνωρίσωμεν τοὺς ἀνθρώπους, μᾶς φέρει εἰς ἐπαφὴν μὲ τὸ ἐσωτερικὸν Εἶναι τοῦ ἀνθρώπου, μὲ τὸν ἐσωτερικόν του πλοῦτον, τοῦ ὁποίου δὲν στερεῖται καὶ ὁ πτωχότερος τῶν ἀνθρώπων. Ἡ ἀγάπη εἶναι ἀκατάβλητος δύναμις, μυστηριώδης ἐνέργεια, πολυτιμότατον ἀγαθόν. Εἶναι δημιουργὸς καὶ ἀναμορφωτὴς τῆς ζωῆς. Ἡ ἀγάπη γεμίζει καὶ ὀμορφαίνει τὴν ζωήν. Πόσον μελαγχολικὴ καθίσταται ἡ ζωή, ὅταν δὲν ὑπάρχει ἀγάπη. Ἡ ἀγάπη εἶναι τὸ ἄνθος τῆς κατανοήσεως.

Ἡ ἐξέλιξις βαδίζει ἀπὸ τὴν ἄγνοιαν πρὸς τὴν γνῶσιν, ἀπὸ τὸ σκότος πρὸς τὸ φῶς, ἀπὸ τὸ κακὸν πρὸς τὸ καλόν, ἀπὸ τὸν χωρισμὸν πρὸς τὴν ἑνότητα, ἀπὸ τὸν ἐγωϊσμὸν πρὸς τὴν αὐτοθυσίαν, ἀπὸ τὴν ἀλληλοεξόντωσιν πρὸς τὴν ἀγάπην. Ποῖος μπορεῖ νὰ ἀρνηθῇ τὴν ἐξέλιξιν καὶ τὴν ἀκατάβλητον δύναμίν της; Ἀναμφιβόλως βαδίζει ἀργά, ὅταν τὴν κρίνωμεν μὲ τὰ ἀνθρώπινα μέτρα. Ἀλλὰ διατί νὰ εἴμεθα ἀνυπόμονοι;

Αἱ στιγμαὶ τῆς φύσεως εἶναι αἰῶνες καὶ αἱ ἡμέραι τῆς δημιουργίας εἶναι κοσμολογικαὶ περίοδοι. Αἱ μορφαὶ τῶν ὄντων γεννῶνται καὶ πεθαίνουν ἀδιάκοπα, ἀλλὰ ἡ ζωὴ ἡ ὁποία τὰς ἐμψυχώνει εἶναι ἀθάνατη καὶ αἰωνία. Διὰ μέσου τῶν μορφῶν ἐξελίσσεται ἡ ζωή. Ὁ σοφὸς δὲν αἰχμαλωτίζεται ἀπὸ τὰς μορφάς. Ἀτενίζει πρὸς τὴν ζωὴν ἡ ὁποία κρύβεται κάτω ἀπὸ κάθε μορφήν.

Ὁ αἰώνιος ὁδοιπόρος βαδίζει ἀκούραστα τὴν ἀτραπὸν τῆς ζωῆς. Τὰ λάθη, αἱ λοξοδρομίαι, αἱ ἀποτυχίαι εἶναι τὰ σκαλοπάτια ποὺ ὁδηγοῦν εἰς τὴν ἐπιτυχίαν. Τὰ ἐμπόδια, αἱ ἀσθένειαι, αἱ πτώσεις, αἱ κακοτυχίαι, δὲν ἀποθαρρύνουν ἐκεῖνον ποὺ εἶχε τὴν εὐτυχίαν νὰ ἐπιτύχῃ ἕνα ὁραματισμὸν τοῦ τέρματος, ἔστω καὶ ἂν ὁ ὁραματισμὸς διήρκεσε μίαν μόνον στιγμήν. Τὸ τέρμα εἶναι ἡ κορυφὴ τοῦ βουνοῦ. Εἶναι ἡ ζωὴ ἐν ἐλευθερίᾳ, εἶναι ἡ ζωὴ τῆς Ἀληθείας, τῆς Ἑνότητος καὶ τῆς Ἀγάπης.

ΑΣΚΗΣΙΣ ΔΙΑΛΟΓΙΣΜΟΥ

1.— Συγκέντρωσις τῆς σκέψεως ἐπὶ τῆς ἀρετῆς τῆς ἀγάπης πρὸς ὅλα τὰ ὄντα.
2.— Συγκέντρωσις τῆς σκέψεως ἐπὶ τοῦ φυσικοῦ σώματος, ὡς ὀργάνου τοῦ ἐν ἡμῖν πνεύματος. Ζωογόνησίς του ἐκ τῶν ἔνδον, πρὸς διατήρησιν ὑγείας καὶ δυνάμεως.
3.— Συγκέντρωσις συνειδήσεως ἐπὶ τοῦ συναισθηματικοῦ πεδίου (ἀστρικὸν σῶμα). Ἀποβολὴ τῶν πονηρῶν καὶ παροδικῶν συναισθημάτων καὶ ἐξευγενισμὸς τῶν συναισθημάτων καὶ ἐπιθυμιῶν. Συμπάθεια πρὸς τοὺς πάσχοντας, ἀκτινοβολία ἀγάπης.
4.— Συγκέντρωσις συνειδήσεως ἐπὶ τοῦ νοητικοῦ πεδίου. Ἀποβολὴ ἐγωιστικῶν καὶ ἐπιπολαίων σκέψεων. Καλλιέργεια ἀπροσώπου λειτουργίας τῆς σκέψεως.
5.— Συγκέντρωσις συνειδήσεως ἐπὶ εἰκόνος τελείου ἀνθρώπου, μὲ ἀγαθοεργὸν θέλησιν, καθαρὰν σκέψιν, ἀνιδιοτελῆ ἀγάπην.
6.— Ἀνύψωσις συνειδήσεως εἰς κόσμον ἰδεῶν. Αἴσθησις χαρᾶς καὶ ἐλευθερίας.
7.— Συνείδησις καθολικῆς Ἀγάπης πρὸς ὅλα τὰ ὄντα.
8.— Συνείδησις παγκοσμίου Ἑνότητος (Θεότητος—Φύσεως—Ἀνθρωπότητος—Ὅλων τῶν ὄντων).
9.— Συγχώνευσις συνειδήσεως εἰς Παγκοσμίαν συνείδησιν.
10.— Μακαριότης Ἑνότητος, Ἀγάπης, Ταπεινοφροσύνης.

ΘΕΟΣΟΦΙΑ
ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΣΚΕΨΙΣ

Τοῦ Ν. Καρβούνη

('Ομιλία 16 Νοεμβρίου 1925)

Ἐφέτος συνεπληρώθησαν 31 ἔτη ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Ἑλληνικοῦ Τμήματος τῆς παγκοσμίου Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας, ἡ ὁποία ἔχει τὴν ἕδραν της εἰς τὸ Ἄντυαρ τῆς Ἰνδίας. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ δημοσιεύομεν ἀποσπάσματα ὁμιλίας τοῦ ἀλησμονήτου στοχαστοῦ καὶ διδασκάλου Νίκου Καρβούνη, ὁ ὁποῖος ἦτο μέλος τῆς Θ. Ε. ἀπὸ 9 Ἰουλίου 1923 — 17 Ἀπριλίου 1934. Ἡ ὁμιλία του ἐγένετο τὴν 16ην Νοεμβρίου 1925, μὲ τὴν εὐκαιρίαν τῆς ἑορτασθείσης τότε 50ετηρίδος τῆς Θ. Ε.

ΕΙΣ τὴν σπαραγμένην ἀπὸ τὸν ἑαυτόν της Εὐρώπην, εἰς τὰς ὑποδουλωμένας ἀπὸ τυραννικὸν ὑλισμόν, τὸν ἀποπνικτικὸν ὑλισμὸν τοῦ ψευδοῦς, τοῦ μηχανικοῦ πολιτισμοῦ μας — ἠπείρους, μιὰ ἀνθρωπότης ἀγωνιᾷ καὶ διψᾷ φωτεινότερον μέλλον. Τί ἠμπορεῖ νὰ ἐπιτελέση ἡ Θεοσοφικὴ Ἑταιρεία διὰ τὴν ἠθικήν της ἀνύψωσιν; Ἂς μοῦ ἐπιτραπῆ νὰ διηγηθῶ ἕναν πολὺ παλαιὸν μῦθον. Θὰ μᾶς βοηθήση διὰ νὰ εὕρωμεν μίαν ἀπάντησιν εἰς αὐτὸ τὸ ἐρώτημα.

Τὸν παλαιὸν καιρὸν ἔζοῦσε κάποιο βασιλόπουλο. Ἕνας μάγος κακὸς τοῦ εἶχε στερήσει, μὲ τὰς γοητείας του, κάθε ἀνάμνησιν τῆς καταγωγῆς του, τῆς θέσεώς του καὶ τῆς πραγματικῆς του ὑποστάσεως. Καὶ τὸ βασιλόπουλο περιεπλανᾶτο, ἐλεεινὸ καὶ κουρελιασμένο, εἰς τὰ βασιλικὰ κτήματα, βοσκὸς ταπεινὸς ξένων προβάτων. Εἰς τὸ βάθος τῆς καρδιᾶς του ἠσθάνετο, ὅτι δὲν ἦτο εὐτυχής. Εἶχε μίαν ἐπίμονον ἀλλὰ καὶ ἀόριστον ἀντίληψιν, ὅτι κἄτι τοῦ συνέβαινε, ὅτι κἄτι τοῦ εἶχε λείψει. Δὲν ἐγνώριζεν, ὅμως, τί. Ἡ σκοτισμένη, ἡ τυφλωμένη του μνήμη δὲν ἦτο ἱκανὴ ν' ἀναπαραστήση τὴν εἰκόνα τῶν ὅσων τοῦ εἶχαν ἀφαιρεθῆ.

Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρόν, ὁ Βασιλεύς, ὁ πατέρας του, ἐπήγαινεν εἰς συνάντησίν του. Τοῦ ὡμιλοῦσε, τὸν ἐκαλοῦσε, τοῦ ὑπενθύμιζε ποιος ἦτο. Ἀλλὰ τὰ μάγια ποὺ ἐβάρυναν τὸ βασιλόπουλο ἦσαν ἰσχυρὰ καὶ οὔτε ἔβλεπεν, οὔτε ἤκουε τὸν πατέρα του. Τοῦ ἐφαίνετο μόνον, πολὺ ἀορίστως, ὅτι τριγύρω του αἰωρεῖτο κάποια παρουσία, ποὺ δὲν ἠμποροῦσε νὰ τὴν ἐννοήση. Καὶ ἡ λύπη του καὶ ἡ ταραχή του ἐμεγάλωναν πρὸς στιγμήν. Διὰ νὰ τὰς λησμονήση, ἐβυθίζετο ἀκόμη περισσότερον εἰς τὰς χονδροειδεῖς ἀπολαύσεις τῆς ταπεινῆς του ἐκπτώσεως. Καὶ ἐξακολουθοῦσε νὰ πε-

ριπλανᾶται, ἀγνοημένος ἀπὸ τὸν ἑαυτό του, εἰς τὰ ἀπέραντα βασιλικὰ κτήματα, ἔχων ὡς μόνην συντροφιὰν ἕνα πιστὸν σκύλον, ποὺ ἦτο ἄλλοτε σύντροφος τῶν καλῶν του ἡμερῶν, πρὶν μεταμορφωθῆ, καὶ ποὺ δὲν ἤθελε νὰ τὸν ἀφίση.

Ὁ Βασιλεὺς εἶχε διατάξει νὰ σημαίνουν κάθε πρωΐ, ὅταν ἀνέτελλεν ὁ ἥλιος, μ' ἕνα μεγάλο κέρας ἀπὸ τὰς ἐπάλξεις τοῦ παλατιοῦ. Ἐσυλλογίζετο, ὅτι ἂν τὸ βασιλόπουλο ἦτο εἰς σημεῖον μακρυνὸν καὶ εὑρίσκετο εἰς κίνδυνον, αὐτὸ τὸ σάλπισμα ἠμποροῦσε νὰ τὸ προσανατολίση πρὸς τὴν πατρικὴν ἑστίαν καὶ πρὸς τὴν σωτηρίαν του. Κάθε πρωΐ μὲ τὴν πρώτην χρυσὴν ἀκτῖνα τοῦ ἀνατέλλοντος ἡλίου, τὸ βασιλόπουλο ἤκουε τὸν ἦχον τοῦ κέρατος. Τοῦ ἐφαίνετο ὡσὰν πρόσκλησις διὰ νὰ κάμη κάτι, διὰ νὰ γίνη κάτι. Διὰ μίαν στιγμὴν ᾐσθάνετο, ὅτι ἐγίνετο ἐλαφρύτερος καὶ κάποια ἀόριστος εὐτυχία ἅπλωνε μίαν φευγαλέαν θωπείαν εἰς τὴν ψυχήν του. Ὁ νοῦς του, ὅμως, δὲν τοῦ ἔλεγε τίποτε. Καὶ ἡ παροδικὴ ἀγαλλίασίς του ἐξέπνεεν ἀμέσως. Ἀλλὰ κάθε αὐγήν, ὁπουδήποτε καὶ ἂν εὑρίσκετο, ἐπερίμενε μὲ ἐναγώνιον ἀνυπομονησίαν τὸν ἦχον τοῦ κέρατος καὶ ἔμενεν ἔπειτα συλλογισμένος, προσπαθῶν νὰ ἐννοήση τί ἐτρικύμιζε τὴν καρδιά του εἰς τὴν πρώτην ἡλιακὴν ἀκτῖνα καὶ εἰς τὸ ταυτόχρονον σάλπισμα. Καὶ κάποτε τοῦ ἐφαίνετο, ὅτι ἐπλησίαζε τόσον πολὺ νὰ συλλάβη τὸ νόημα τῆς προσκλήσεως αὐτῆς, ποὺ τοῦ διέφευγεν ἀκόμη.

Ἐπέρασαν ἔτσι χρόνια πολλά. Μίαν καθαρωτάτην καλοκαιρινὴν αὐγὴν τὸ βασιλόπουλο ἐξύπνησε μὲ τὸ συναίσθημα, ὅτι κἄτι θὰ τοῦ συνέβαινε τὴν ἡμέραν ἐκείνην, κἄτι μεγάλο, ποὺ δὲν ἠμποροῦσε νὰ τὸ καθορίση. Ἐσηκώθη καὶ ἀνέβη εἰς τὴν κορυφὴν ἑνὸς γηλόφου ἀπὸ τὴν ὁποίαν διεκρίνοντο αἱ ἐπάλξεις τοῦ παλατιοῦ, ὀπίσω των ἁπλώνετο ὁλοὲν εἰς τὸ στερέωμα ἡ χρυσορροδίνη φωταύγεια ποὺ ἐπρομήνυε τὴν ἀνατολήν. Καὶ ἡ θαμβωτικὴ κορυφὴ τοῦ ἡλίου ἀνέδυσεν ἀπὸ τὸν ὁρίζοντα καὶ τὸ κέρας ἐξέχυσε τὴν μελῳδίαν του ἀπὸ τὸ ὕψος τῶν ἐπάλξεων. Καὶ κἄτι ἀφηρέθη αἰφνιδίως ἀπὸ τὸν λογισμόν του, κἄτι ὡσὰν πέπλος βαρύς, καὶ ἡ καρδιά του ἀνεσκίρτησε. Καὶ ἕνα σύννεφον ἐσηκώθη ἀπὸ τὴν μνήμην του καὶ τὴν ἰδίαν στιγμὴν ἐγνώρισε ποῖος ἦτο καὶ τί ὑπῆρξε κατὰ τὴν παρελθοῦσαν βασιλικήν του ζωήν. Τὰ κουρέλια του ἔπεσαν αὐτομάτως ἀπ' ἐπάνω του καὶ κάτω ἀπ' αὐτὰ ὁ ὀρθρινὸς ἥλιος ἐφώτισε τὸν ὁλόχρυσον χιτῶνα του καὶ τὸν βασιλικὸν ἀστέρα ἐπάνω εἰς τὸ στῆθος του. Καὶ μὲ τὴν νέαν του δόξαν αὐτὴν ἐπέστρεψεν εἰς τὸ πατρικόν, τὸ βασιλικόν, παλάτι μαζὺ μὲ τὸν πιστόν του τὸν σκύλον. Τὸν ὑπεδέχθησαν ἡ ἀγαλλίασις τοῦ πατρός του καὶ αἱ ἐπευφημίαι ὅλων ἐκείνων ποὺ τὸν εἶχαν ἀγαπήσει καὶ τὸν εἶχαν ὑπηρετήσει κατὰ τὸ παρελθόν.

Ὁ καθεὶς ἀπὸ ὅλους ἡμᾶς εἶναι τὸ βασιλόπουλο τοῦ παραμυθιοῦ. Περιπλανώμεθα ἀνὰ τὸν κόσμον χωρὶς σκοπόν, παραμορ-

φωμένοι ἐνώπιον τοῦ ἑαυτοῦ μας καὶ ἀλλήλων, ἀγνοοῦντες ποῖοι εἴμεθα, ποία ἡ βασιλική μας καταγωγή, πρὸς ποῦ ἠμποροῦμεν καὶ ὀφείλομεν νὰ ἐπιστρέψωμεν. Ἀκούομεν τὸν ἦχον τοῦ προσκλητηρίου κέρατος — ποὺ εἶναι ἡ φωνὴ τῆς **Φύσεως** — νὰ μᾶς καλῇ εἰς τὴν ἀπέραντην σιγὴν τῆς ἐρημίας μας καὶ δὲν τὸν ἐννοοῦμεν. Μία ἀόριστος ἀνάγκη πίστεως καὶ ἐπιμονῆς μᾶς παρακολουθεῖ εἰς τὴν ἑκουσίαν ἐξορίαν μας, μία ἐξ ἐνστίκτου ἐλπίς, ὁ σκύλος τοῦ παραμυθιοῦ. Ἀλλὰ μᾶς λείπει ἡ συνείδησις τῆς πραγματικῆς μας ὑποστάσεως, τοῦ ἀληθινοῦ μας προορισμοῦ. Μᾶς τὴν ἐνέκρωσεν ὁ Μάγος ὁ κακός, ἡ ὑποδούλωσίς μας εἰς τὴν κατωτέραν μας φύσιν. Ὅταν, ὅμως, ροδίζῃ ἡ ἀνατολή — καί, πιστεύσατέ με, ἔνδοθέν μας ἀγωνίζεται ν' ἀνατείλῃ ὁ ἥλιος — περιμένομεν ἐναγωνίως τὸν ἦχον τοῦ προσκλητηρίου σαλπίσματος καὶ ἡμεῖς. Μᾶς φαίνεται, καὶ εἰς ἡμᾶς, ὡσὰν μήνυμα καὶ πρόσκλησις ἀπὸ κάποιον κόσμον ποὺ σὰν νὰ μὴ μᾶς εἶναι ἄγνωστος. Δὲν τὸν ἐννοοῦμεν ὅμως. Καί, διὰ νὰ διασκεδάσωμεν καὶ ἡμεῖς τὴν ἐπιτεινομένην βαρυθυμίαν μας, κυνηγοῦμεν μὲ πάθος τὰ πλούτη, τιμάς, ἀπολαύσεις, ποὺ πυκνώνουν τὸ σύννεφον ποὺ σκοτίζει τὴν νόησίν μας. Κυνηγοῦμεν μίαν ὁμοιοφάνειαν ζωῆς, ποὺ εἶναι ἡ ἄρνησις τῆς πραγματικῆς.

Πῶς θὰ κατορθώσωμεν νὰ ἐννοήσωμεν καὶ ἡμεῖς τὸν ἦχον τοῦ κέρατος; Πῶς θ' ἀνατείλῃ ἐπὶ τέλους ἐκ τῶν ἔνδον μας ὁ ἥλιος; Πῶς θὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὸν Βασιλέα, ποὺ εἶναι τὸ ἐσώτερον καὶ ἀνώτερον Ἐγώ μας, ἡ ψυχή μας; Πῶς θὰ συμμερισθῶμεν τὴν ἀγαλλίασιν του διὰ τὴν μεγάλην ἐπάνοδον, τὴν ἀγαλλίασιν τῶν συνοίκων τοῦ βασιλικοῦ παλατιοῦ ποὺ εἶναι αἱ ἀνώτεραι πνευματικαὶ δυνάμεις, αἱ πάντοτε πρόθυμοι νὰ βοηθήσουν καὶ νὰ ὑπηρετήσουν τὴν ἀνωτέραν φύσιν;

Ἡ θεοσοφία — ὅπως καὶ κάθε ἀρχαία μυστηριακὴ παράδοσις— εἶναι τὸ ἐπαναλαμβανόμενον μήνυμα τῆς ἀνωτέρας πνευματικῆς φύσεώς μας. Εἶναι ἡ πρόσκλησις τῆς πνευματικότητός μας, τῆς ἰσχύος μας, τῶν ἀπεριορίστων δυνατοτήτων μας. Μᾶς προσκαλεῖ πρὸς τὴν μεγάλην ἐπάνοδον, πρὸς τὴν ἐπίγνωσιν τοῦ πραγματικοῦ ἑαυτοῦ μας. Μᾶς προσκαλεῖ εἰς μίαν ἐπάνοδον ἡ ὁποία εἶναι μακρά, δυσχερὴς καὶ ἐπίπονος. Ἀλλ' αὐτὸ δὲν σημαίνει, ὅτι δὲν ἠμποροῦμεν ν' ἀρχίσωμεν ἀμέσως τὸν δρόμον μας. Ἄς ἀρχίσωμεν νὰ προσέχωμεν βαθύτερα καθ' ἡμέραν εἰς τὸ προσκλητήριον σάλπισμα, ποὺ μᾶς ἔρχεται καὶ αὐτὸ ἐκ τῶν ἔνδον. Μία νέα ζωὴ εἶναι δυνατὴ διὰ τὸν καθένα μας ἐ δ ῶ καὶ τ ώ ρ α. Ὅσον περισσότερον προσέχομεν εἰς τὴν μεγάλην φωνὴν τῆς φύσεως, τόσον θὰ προσεγγίζωμεν εἰς τὴν σύλληψιν τοῦ νοήματος τῆς κλήσεώς της. Τόσον ἐνωρίτερον θὰ ἠμπορέσωμεν, ἴσως, νὰ ἐπανεύρωμεν τὸν πραγματικόν, τὸν ἀνώτερον ἑαυτόν μας.

Κάποτε συνήντησα, παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Δουνάβεως, ἕναν Βεσσαραβὸν φοιτητήν. Ἦτο σιωπηλὸς ὡσὰν νὰ ἠκροάζετο τὸν ρυ-

θμὸν κάποιας ἐσωτερικῆς φωνῆς. Ἕνας συνάδελφός του συνταξιδιώτης, ποὺ ἀντελήφθη, ὅτι ἡ περισυλλογή του μοῦ εἶχε κάμει ἐντύπωσιν, μοῦ εἶπε γελῶν:

—Ἔτσι εἶνε αὐτὸς ὧρες — ὧρες. Κάνει συντροφιὰ τῆς ψυχῆς του.

Δὲν γνωρίζω ἐὰν ὁ σύντροφός του αὐτὸς ἐννοοῦσεν ὁ ἴδιος τὴν σημασίαν καὶ τὸ βάθος τοῦ λόγου του. Μοῦ ἐδόθη, ὅμως, συχνὰ ἀφορμὴ νὰ σκεφθῶ, ὅτι καθεὶς ὀφείλει νὰ κάμνη, ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρόν, συντροφιὰ τῆς ψυχῆς του. Καὶ συνηθίζει νὰ συντροφεύη τὴν ψυχὴν του ὁλοὲν συχνότερα ὁ μελετητὴς τῆς θείας σοφίας.

Ὑπάρχει σταθερὸς γνώμων τῆς πνευματικῆς μας προόδου πρὸς τὴν ἐπάνοδον. Εἶναι ἡ ἀνάπτυξις τοῦ αἰσθήματος τῆς ἀδελφότητος πρὸς τοὺς ὁμοίους μας, πρὸς ὅλον τὸ ἀνθρώπινον γένος. Ἐκπηγάζει ἀπὸ τὴν προϊοῦσαν κατανόησιν τῆς ἑνιαίας παγκοσμίου ζωῆς. Ἡ ἀδελφοσύνη αὐτὴ εἶναι τὸ θεμέλιον τῆς ἠθικῆς ἐξυψώσεως, τῆς ἀλληλοσπαρασσομένης σήμερον ἀνθρωπότητος. Ἡ προσπάθεια πρὸς ἀνάκτησιν τῆς συνειδήσεως τῆς πνευματικῆς μας καταγωγῆς καί, κατὰ συνέπειαν, τοῦ προορισμοῦ μας διὰ τῆς γνώσεως τῆς μεγάλης Φύσεως καὶ τῶν ἀμεταβλήτων νόμων της, διὰ τῆς μελέτης καὶ τῆς καλλιεργείας ὅλων τῶν λανθανουσῶν ἐντός μας δυνάμεων καὶ δυνατοτήτων, θὰ μᾶς καταστήση χρησίμους καὶ διὰ τὴν ἀνάκτησιν τῆς εὐημερίας τῶν ὁμοίων μας. Ἡ καθολικὴ ἀγάπη ποὺ ἐγκλείεται εἰς τὴν ἰδέαν τῆς παγκοσμίου ἀδελφότητος εἶναι δύναμις ἀγαθοποιός, παντοκρατορικὴ καὶ ἀκαταγώνιστος.

Εἴθε νὰ καθοδηγῆ διαρκῶς τὰς σκέψεις μας, τοὺς λόγους μας καὶ τὰς πράξεις μας. Εἴθε αἱ σκέψεις μας νὰ εἶναι ζῶσα πνευματικὴ συνεργασία μὲ τοὺς νόμους τῆς Φύσεως, οἱ ὁποῖοι ἀποτελοῦν τὸ στερεὸν θεμέλιον τῆς πραγματικῆς ἠθικῆς. Εἴθε οἱ λόγοι μας νὰ εἶναι πάντοτε ὄχι κατάχρησις ἠχητικῶν κυμάτων, ἀλλὰ δημιουργικοὶ καλωσύνης, χαρᾶς καὶ ἀδελφότητος. Εἴθε αἱ πράξεις μας νὰ εἶναι ἡ ἀψευδὴς συνέπεια τῶν λόγων μας καὶ μιᾶς φωτεινῆς νοητικότητος.

Στὴ ζωή, ἄλλος παίζει τὸ ρόλο βασιλιᾶ, κι' ἄλλος τὸ ρόλο ζητιάνου. Μετὰ τὸν θάνατο, θὰ μᾶς ρωτήσουν, ὅπως ρωτοῦν τοὺς ἠθοποιούς, ὄχι «ποιὸ ρόλο ἔπαιξες,», ἀλλὰ «πῶς ἔπαιξες τὸ ρόλο σου;».

Ἐπίκτητος

ΝΙΚΟΥ ΤΥΠΑΛΔΟΥ

Εἴπαμε...

Εἴπαμε ν' ἀγαπήσουμε τοὺς ἀνθρώπους...
Νοιώθαμε πὼς δὲ θὰ 'πρεπε νά 'μαστε
«χαλκὸς ἠχῶν».
Λέγαμε πὼς στ' ἀλήθεια μπορούσαμε,
σὰν καλοὶ Σαμαρεῖτες,
νὰ σκουπίσουμε μ' ἕνα μαντήλι μας
τὸ δάκρυ τοῦ ὀρφανοῦ.

Εἴπαμε ν' ἀγαπήσουμε τοὺς ἀνθρώπους...
Θὰ γράφαμε τὴν ἀπόφασι μὲ πύρινα γράμματα.
Στὶς ἀκρογιαλιὲς θὰ γυρεύαμε τὰ κοχύλια τῆς συγγνώμης
γιὰ τοὺς ἐχθρούς μας.
Καὶ στὰ βάθη τῶν ὠκεανῶν τὰ μαργαριτάρια τῆς θυσίας
γιὰ τοὺς πολὺ βασανισμένους.
Θὰ σβύναμε θριαμβευτικά, μὲ μιὰ χρυσὴ τομή,
τὸ ἐγώ μας.

Χειροκροτήσαμε!
Ξάφνου, στὸ χιονισμένο τζάμι μας,
ἀπελπισμένα χτύπησε
ἕνα δειλὸ σπουργιτάκι
—καὶ δὲν τοῦ ἀνοίξαμε...

Βιαστήκαμε...
Βιαστήκαμε τόσο πολὺ
ν' ἀγαπήσουμε τοὺς ἀνθρώπους...

(Εὐβοϊκὴ ἀνθολογία)

'Αρχαῖες 'Ελληνικὲς Παραδόσεις

Η ΔΗΜΗΤΡΑ

'Η Θεὰ τῆς Γεωργίας καὶ ἡ κόρη της Περσεφόνη. Τὰ μυθολογικὰ στοιχεῖα καὶ οἱ Μυστηριακοὶ συμβολισμοί.

Τοῦ **ΜΑΝΟΥ ΤΡΟΥΛΛΙΝΟΥ**
π. Γεν. 'Επιθεωρητοῦ Γεωργίας

ΚΟΝΤΑ στὴ Θεὰ Γῆ, πολὺ νωρὶς φάνηκε καὶ λατρεύτηκε καὶ ἡ Δήμητρα, στὸ πρόσωπο τῆς ὁποίας οἱ Ἕλληνες τιμοῦσαν τὴν πλουτοφόρο Γῆ.

Ὅλοι οἱ ἀρχαῖοι καὶ νεώτεροι πίστευαν πὼς ἡ Δήμητρα δὲν εἶναι παρὰ μιὰ εἰδικὴ μορφὴ τῆς Θεᾶς Γῆς.

Κατὰ τὸν François Lenormant * ἡ Δήμητρα εἶναι ἡ παραγωγικὴ Γῆ τῆς χλωρίδας, καὶ κυρίως τῶν καλλιεργουμένων ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον φυτῶν ποὺ παράγουν καρπούς, ἀπαραίτητους γιὰ τὴν διατροφὴ καὶ συντήρηση γενικὰ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ Θεὰ παρουσιάζεται μὲ τριπλῆ μορφή, σἂν Θεὰ τῆς Γεωργίας, σἂν ποὺ φρόντιζε γιὰ τὴν δημιουργία τῶν κοινωνιῶν τῶν ἀνθρώπων καὶ πιὸ εἰδικὰ γιὰ τὴν δημιουργία τῶν νόμων τοῦ γάμου καὶ τῶν συνοικεσίων, καὶ τέλος σὰν «χθονία» θεὰ ποὺ καθώριζε τὴν τύχη τῶν νεκρῶν ποὺ φθάνανε στὸ βασίλειο τοῦ Ἅδη.

Κατὰ τὸν Paul Foucart ** ἡ Δήμητρα ἀνήκει στὴ δεύτερη σειρὰ τῶν θεῶν ποὺ κατοικοῦσαν στὸν Ὄλυμπο μὲ καθωρισμένα δικαιώματα καὶ ὑποχρεώσεις στὸν 'Ολύμπιο Πατέρα, τὸν Δία. Βασίλειό της εἶναι τὰ πάνω στρώματα τῆς γῆς, ποὺ τὰ μεταμορφώνει μὲ τὴν καλλιέργεια καὶ τὶς φυτεῖες. Εἶναι ἡ δύναμι ποὺ κάνει τὰ φροῦτα καὶ

---

* François Lenormant. Γάλλος 'Ακαδημαϊκός, 'Αρχαιολόγος.

**Paul Foucart. Γάλλος ἀρχαιολόγος ἀσχοληθεὶς κυρίως μὲ τὶς ἀρχαῖες 'Ελληνικὲς ἐπιγραφές. 'Αξιόλογες εἶναι οἱ μελέτες του α) Recherches sur l' origine et nature des mystéres d' Eleussis β) Les grands mystéres d' Eleussis.

τὰ φυτά. Ἐμπνέει στοὺς ἀνθρώπους τὴν ἱκανότητα ν' ἀποκτοῦν τὴν τέχνη νὰ καλλιεργοῦν τὴ γῆ καὶ νὰ περιποιοῦνται τὰ φυτά, νὰ ἐξημερώνουν τ' ἄγρια ζῶα, γιὰ νὰ τὰ χρησιμοποιοῦν στὶς ἐργασίες τους καὶ γιὰ νὰ προμηθεύωνται ἀπ' αὐτὰ τὸ κρέας, τὸ γάλα καὶ ἄλλα χρήσιμα προϊόντα, νὰ κατασκευάζουν διάφορα γεωργικὰ μηχανήματα καὶ ἐργαλεῖα, μὲ τὰ ὁποῖα κάνουν πιὸ ἀποδοτικὴ τὴ γῆ. Ὅλα αὐτά, ποὺ ἔμαθε ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὴ Δήμητρα, μπορεῖ νὰ θεωρηθοῦν πὼς ὑπῆρξαν ὁ θεμέλιος λίθος τῆς ἐξέλιξης καὶ τοῦ πολιτισμοῦ του.

Παρακάτω ὁ Foucart σημειώνει πὼς ἀπ' ὅλες τὶς θεότητες ἡ Δήμητρα εἶναι ἐκείνη ποὺ ἀσχολήθηκε ἀποκλειστικὰ καὶ μόνο γιὰ εἰρηνικὰ ἔργα.

Τὸ πιὸ χαρακτηριστικό της εἶναι ἡ καλωσύνη καὶ οἱ φροντίδες της γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα. Ἐφευρίσκει καὶ προσφέρει στοὺς ἀνθρώπους ὅ,τι μπορεῖ νὰ συντελέση στὸ νὰ γίνη πιὸ γλυκειὰ καὶ πιὸ ὄμορφη ἡ ζωή.

Ἐκπαιδεύει τὸν Τριπτόλεμο στὴν γεωπονικὴ Ἐπιστήμη καὶ τὸν στέλνει νὰ διδάξη σ' ὅλη τὴν οἰκουμένη τὴν τέχνη τοῦ γεωργοῦ.

Κατὰ τὸν Χαρίσσειον Μεγδάνον* ἦτανε κόρη τοῦ Κρόνου καὶ τῆς Ρέας, ἡ δὲ Περσεφόνη τῆς Δήμητρας καὶ τοῦ Δία.

Λένε πὼς ὁ Πλούτων ὁ ἄρχοντας τοῦ Ἅδου, ποὺ τὸν παρίσταναν σὰν ἄσκημο καὶ σκοτεινὸ καὶ τὸν φοβόνταν ὅλοι καὶ ποὺ γι' αὐτὸν τὸν λόγον καμμιὰ ἀπὸ τὶς νύμφες δὲν δεχότανε οὔτε νὰ τὸν ἀντικρύση, μόλις κάποτε εἶδε τὴν Περσεφόνη, θαμπώθηκε τόσο ἀπὸ τὴν ὀμορφιά της ὥστε τὴν ἀγάπησε παράφορα. Ἀλλὰ ἡ Περσεφόνη, ὅπως, καὶ ὅλες οἱ ἄλλες νύμφες, ἀλλὰ περισσότερο αὐτή, τὸν ἀποστρεφόντανε γιατὶ καυχιότανε ὄχι μόνον γιὰ τὴν ὀμορφιά της ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν καταγωγή της, καὶ γι' αὐτὸ ἦτανε βέβαιος ὁ Πλούτων πὼς θὰ ἀπέκρουε τὸν ἔρωτά του.

Πολὺ σωστὰ λοιπὸν ὁ Πλούτων πίστευε πὼς ὁ καλύτερος τρόπος, ἴσως καὶ μοναδικός, γιὰ νὰ τὴν ἀποκτήση ἦτανε νὰ τὴν ἀπαγάγη, βασιζόμενος στὴν παντοδυναμίαν του. Κατέστρωσε λοιπὸν τὸ σχέδιόν του καὶ περίμενε τὴν κατάλληλον στιγμὴ γιὰ νὰ τὸ ἐφαρμόση.

Ἐφρόντισε νὰ πληροφορηθῆ ποῦ συχνάζει. Κατασκόπευε τὴν Ἀττική, τὴν Κρήτη, στὶς ἀκροθαλασσιές, στ' ἀνθισμένα λειβάδια, τὶς περισσότερες δε φορὲς στὴν Σικελία, ὅπου καὶ πέτυχε νὰ τὴν συναντήση κοντὰ στὴν Αἴτνα ὅπου μαζὶ μὲ τὶς φιλενάδες της Ὠκεανίδες μαζεύανε λουλούδια. Σὲ μιὰ στιγμὴ ποὺ ἡ Περσεφόνη εἶχε ἀπομακρυνθῆ ἀπὸ τὶς φιλενάδες της, ὁ Πλούτων, ἔκρινε κατάλληλο τὴν εὐκαιρία, τὴν ἅρπαξε, τὴν ἀνέβασε στὸ ἁμάξι του, κτύπησε τὰ μαῦρα του ἄλογα καὶ μὲ ἀπερίγραπτη ταχύτητα ἔφθασε στὸν Κολωνὸ τῆς Ἀττικῆς, ἀπ' ὅπου ἀκολουθῶντας τὴν λεγομένην «Χαλκόποδον ὁδὸν», δρόμον ποὺ εὐκόλυνε τὸ κατέβασμα στὸν Ἅδη, τὴν ἔφερε στὰ βασίλειά του.

Τόσο δὲ κρυφὰ κατώρθωσε νὰ κάμη ὅλη αὐτὴ τὴ δουλειὰ ὁ Πλούτων, ποὺ κανένας θνητός, οὔτε καὶ Θεὸς δὲν κατάλαβε τίποτε γιὰ τὴν ἁρπαγὴ τῆς Περσεφόνης.

Ἡ Δήμητρα μόλις πληροφορήθηκε τὴν ἐξαφάνιση τῆς Κόρης της ἔμεινε ἀπολιθωμένη, ἀποχωρίζεται ἀμέσως ἀπὸ τὴν συντροφιὰ τῶν ἄλλων Θεῶν, πέρνει μορφὴν θνητῆς γυναίκας, καὶ ἀφοῦ ἄναψε φανάρια καὶ λαμπάδες ἀπὸ τὴν Αἴτνα, ἀρχίζει νὰ γυρίζη ὁλόκληρη τὴ γῆ καὶ νὰ γυρεύη νύκτα—μέρα τὴν κόρη της.

Στὴν ἀρχὴ πῆγε στὴν Κέρκυρα ὅπου κατοικοῦσαν οἱ λεγόμενοι Φαίακες, ποὺ κατάγονταν ἀπ' τοὺς

---

* Χαρίσσειος Μεγδάνος. Ἱερεὺς τὸ ἐπάγγελμα, καταγόμενος ἐκ Κοζάνης καὶ μονίμως παραμείνας εἰς Οὐγγαρίαν. Ἔγραψε περισπούδαστο σύγγραμμα μὲ τίτλον Ἑλληνικὸν Πάνθεον, ἐκτυπωθὲν ἐν Βούδα—Πέστη τὸ 1812, τὸ ὁποῖον μπορεῖ νὰ πῆ κανεὶς ὅτι καλύπτει ὁλόκληρη τὴν Μυθολογία τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος.

θεούς, ἢ γιατὶ οἱ βασιλιάδες τους κατάγονταν ἀπὸ τὸν Ποσειδῶνα ἢ γιατὶ ὅπως λέγανε, «ἐκ τῆς ἀποτομῆς τῶν αἰδοίων» τοῦ Οὐρανοῦ, ἔσταξε μιὰ σταγόνα αἷμα καὶ στὸν τόπο τους, καὶ θὰ γεννήθηκαν ἀπ' αὐτὴν καὶ γι' αὐτὸ μερικοὶ ποιητὲς τοὺς ὠνόμασαν Τιτάνες.

Στὴν Κέρκυρα ἡ Δήμητρα συνήντησε τὴν τροφὸ τοῦ Διονύσου, τὴ Μάκρη, ἡ ὁποία τὴν παρηγόρησε καὶ τὴν περιποιήθηκε καὶ γι' αὐτὸ ἐπωνόμασε τὴν Κέρκυρα Μάκρη· συγχρόνως ἐζήτησε ἀπὸ τὸν Ἥφαιστο καὶ τῆς κατεσκεύασε ἕνα δρεπάνι μὲ τὸ ὁποῖον ἐδίδαξε τοὺς Φαίακες νὰ θερίζουν τὰ σπαρτά τους. Μετά, τὸ δρεπάνι αὐτὸ τὸ ἔκρυψε στὴν παραλία τοῦ νησιοῦ. Μὲ τὸν καιρὸ τὸ δρεπάνι αὐτὸ σκεπάστηκε ἀπὸ τὴν ἄμμο, καὶ σιγά — σιγά, τὸ σημεῖο αὐτὸ τῆς ἀκρογιαλιᾶς πῆρε τὸ σχῆμα τοῦ δρεπανιοῦ καὶ γι' αὐτὸ ἔπειτα ἀπὸ τὸ σχῆμα αὐτὸ πῆρε καὶ ὁλόκληρο τὸ νησὶ τὰ ὄνομα Δρεπάνι.

Ἡ Δήμητρα, φεύγοντας, ἀπ' τὸ νησὶ τῶν Φαιάκων γύρισε καὶ ἄλλους τόπους ἀναζητῶντας τὴν ἁπαχθεῖσαν κόρην της. Τέλος ἔφθασε στὴν Ἐλευσῖνα τῆς Ἀττικῆς, ὅπου κάθησε σὲ μιὰ πέτρα, τόσο λυπημένη καὶ σκυθρωπὴ ποὺ ἀργότερα τὴν πέτραν αὐτὴ τὴν ὠνόμασαν «ἀγέλαστη πέτρα».

Ἐκεῖ ποὺ καθόταν τὴν εἶδε μιὰ γυναῖκα ντόπια, ἡ Μίσμη, τὴν πλησίασε καὶ προσπάθησε νὰ τὴν κάμη νὰ μὴ φαίνεται τόσο λυπημένη. Ἐπειδὴ ἡ Δήμητρα διψοῦσε ἀπὸ τὴν πολλὴ ζέστη καὶ τὴν πολλὴ κούραση, ἡ Μίσμη τῆς προσέφερε ἕνα δροσιστικὸ ποτό, ποὺ ἦταν κατασκευασμένο ἀπὸ νερὸ καὶ κριθαράλευρο καὶ «γλήχωνα τῶν βοτάνων»* ποὺ τὸ ὠνόμαζαν καὶ «κυκεῶνα», καὶ τὴν παρακινοῦσε νὰ τὸ πιῆ. Ἡ Θεὰ ἐπειδὴ διψοῦσε πολὺ τὸ πῆρε καὶ τὸ ἤπιε μαζεμένο.

Ὁ Ἀσκάλαβος, ὁ γιὸς τῆς Μίσμης, ὅταν εἶδε νά πίνη ἔτσι τὸ ποτὸ ἐγέλασε καὶ παρακινοῦσε τὴν μητέρα του, κοροϊδεύοντας, νὰ φέρη πολὺ ποτὸ στὴν ξένη, γιατὶ αὐτὸ ποὺ τῆς ἔδωσε, μιὰ ποὺ τὸ ἤπιε τόσο λαίμαργα, ἦταν πολὺ λίγο γιὰ νὰ τὴν χορτάση. Ἀλλά ἡ Δήμητρα ποὺ ἦταν τόσο λυπημένη, θύμωσε μαζί του καὶ τὸν τιμώρησε ἀμέσως γιὰ τὴν αὐθάδειά του αὐτή. Ἔτσι ποὺ κρατοῦσε ἀκόμα στὰ χέρια της τὸ δοχεῖο, ἔχυσε ἐπάνω του τὸ ὀλίγο ποτὸ ποὺ εἶχε μείνει μέσα σ' αὐτὸ καὶ τὸν ἔκανε νὰ μεταμορφωθῆ ἀμέσως στὸ ὁμώνυμο ἑρπετό, ὅμοιος μὲ σαῦρα**. Ἀκόμα τὸν καταράστηκε νὰ εἶναι μισητὸς στοὺς θεοὺς καὶ στοὺς ἀνθρώπους. Ἔκτοτε ὅποιος ἐσκότωνε ἀσκάλαβο εὐχαριστοῦσε τὴν θεάν Δήμητρα.

Τὸ ἀνωτέρω περιστατικὸ διεδόθηκε πολὺ σύντομα σ' ὁλόκληρο τὴν πολη τῆς Ἐλευσῖνος, δὲν ἄργησαν δέ νὰ ἀναγνωρίσουν στὸ πρόσωπο τῆς ξένης μίαν Θεάν. Τρέξανε τότε πολλοὶ γιὰ νά τὴν προσκαλέσουν στά σπίτια τους καὶ νά τῆς προσφέρουν τὶς περιποιήσεις ποὺ τῆς ἀξίζανε. Ἀποφασίστηκε ὅμως νὰ φιλοξενηθῆ στὸ σπίτι (στὰ ἀνάκτορα) τοῦ βασιλέως Κελεοῦ. Γιὰ ἔνδειξι δὲ μεγάλης τιμῆς ποὺ τῆς γίνεται ἀποφασίστηκε νὰ σταλῆ στὴ Δήμητρα, ἡ ἴδια ἡ γυναῖκα τοῦ Κελεοῦ Μετάνειρα, γιὰ νά τὴν παρακαλέση νὰ κάμη τὴν τιμὴν νὰ φιλοξενηθῆ στὰ ἀνάκτορα.

Πράγματι ἡ βασίλισσα Μετάνειρα παρουσιάσθηκε στὴ Δήμητρα καὶ τὴν ἔπεισε νὰ καταδεχθῆ τὴ δική της φιλοξενία, καὶ νὰ πάη στὸ σπίτι της.

Ἡ Θεὰ δέχθηκε καὶ ἀμέσως ἡ Μετάνειρα τῆς ἑτοίμασε τραπέζι γιατὶ ἦτανε νηστικὴ καὶ τῆς πρόσφερε καὶ κρασί. Ἡ Δήμητρα ἔφαγε ἀπὸ τὰ φαγητὰ ποὺ τῆς προσέφεραν, ἀλλὰ δὲν θέλησε νὰ δοκιμάση κρασὶ, γιατί, ὅπως ἔλεγε, πὼς τὸ κρασὶ φέρνει χαρά ἡ ὁποία δὲν ταιριάζει σ' αὐτὴ ποὺ ἦταν στενο-

---

* Εἶδος μπαχαρικοῦ.

** Ἀσκάλαβος : Πρόκειται περὶ ἑνὸς μικροῦ ἑρπετοῦ μᾶλλον νυκτοβίου, γνωστοῦ μὲ τὸ ὄνομα «σαμνιαμίθι» ἢ «σαμαμίθι».

χωρημένη γιὰ τὸν χαμὸ τῆς κόρης της, καὶ γι' αὐτὸ ἤπιε «κυκεῶνα», ποτὸ ποὺ συνηθίζανε τότε ἀντὶ γιὰ τὸ κρασί.

Ἡ Μετάνειρα ὅμως, ποὺ τὴν ἔβλεπε νὰ εἶναι τόσο στενοχωρημένη σκέφθηκε καὶ κἄτι ἄλλο. Εἶχε μιὰ πολὺ ἀστεία ὑπηρέτρια, τὴν Ἰάμβη.* Τὴ διέταξε λοιπὸν νὰ ὑπηρετῆ τὴ θεὰ καὶ νὰ προσπαθήση νὰ τὴν κάμη νὰ εὐθυμήση. Ἡ Ἰάμβη πραγματικὰ ἐκτελῶντας τὶς διαταγὲς τῆς κυρᾶς της κατώρθωσε νὰ κάμη τὴν Θεὰ νὰ χαρῆ.

Τὴ χαρὰ αὐτὴ ἡ Δήμητρα τὴν πῆρε γιὰ «καλὸ οἰωνὸ» καὶ γι' αὐτὸ ἀπεφάσισε νὰ ἀνταμείψη τὴν φιλοξενία τῆς Μετάνειρας κάνοντας καλὸ σ' ὅλους τοὺς κατοίκους τῆς Ἐλευσῖνος γιὰ τὶς καλές τους προθέσεις.

Στοὺς τελευταίους αὐτοὺς ἐδίδαξε ὡρισμένες τελετὲς οἱ ὁποῖες κατόπιν ἐξελίχθηκαν εἰς τὰ «Ἐλευσίνια Μυστήρια», στὰ ὁποῖα ὅσοι πήγαιναν ἔπαιρναν τὴν θείαν χάριν. Γιὰ νὰ εὐχαριστήση δὲ καὶ τὸν Κελεὸ,ὡς καὶ τὴ Μετάνειρα, διάλεξε γιὰ μύστη της τὸν γιό τους Τριπτόλεμο, στὸν ὁποῖον παρέδωσε ὅλους τοὺς σπόρους τῶν φυτῶν καὶ τοῦ δίδαξε τὴν καλλιέργειά τους, τὸν ἀνέβασε ἔπειτα στὸ ἀμάξι της, ποὺ τὸ ἔσερναν δυὸ φτερωτοὶ δράκοντες καὶ τὸν ἔστειλε σ' ὅλο τὸν κόσμο γιὰ νὰ διδάξη στοὺς γεωργοὺς τὴν γεωργικὴ ἐπιστήμη.

Ἔτσι ὁ Τριπτόλεμος δοξάστηκε.

* * *

Ἀπὸ τὴν Ἐλευσῖνα ἡ Θεὰ πῆγε στὴν Ἑρμιόνη τῆς Πελοποννήσου, κοντὰ στὴν ὁποία βρίσκεται ἕνας πολὺ σύντομος δρόμος γιὰ τὸν Ἅδη. Αὐτὸς δὲ ἦταν ὁ λόγος γιὰ τὸν ὁποῖον οἱ κάτοικοι τῆς Ἑρμιόνης δὲν ἔβαζαν στὸ στόμα τῶν πεθαμένων ὀβολὸ γιὰ ναῦλο στὰ Πορθμεῖα τοῦ Χάρωνα, κι' αὐτὸ γιατὶ οἱ ψυχὲς τῶν νεκρῶν δὲν πήγαιναν στὸν Ἅδη ἀπ' τὴν Ἀχερουσία λίμνη, ἀλλὰ κατ' εὐθεῖαν ἀπ' τὴν ξηρὰ καὶ ποὺ οἱ Ἑρμιονεῖς κατώρθωσαν νὰ μαθαίνουν πολὺ γρήγορα τὸ τὶ γινότανε στὸν Ἅδη. Ἔτσι πληροφόρησαν καὶ τὴν θεὰ ὅτι ἡ κόρη της Περσεφόνη βρισκότανε στὰ βασίλεια τοῦ Πλούτωνα σὰν συμβασιλεύουσα.

Ἡ Δήμητρα ταράχθηκε ἀπ' αὐτὴν τὴν πληροφορία, σκέφθηκε ὅμως, πρὶν κάνη κάτι, νὰ συγκεντρώση κι' ἄλλες πληροφορίες, σχετικὲς κι' ἀπ' ἄλλη πηγή.

* * *

Ξεκίνησε λοιπὸν καὶ πῆγε στὴ Σικελία. Ἐκεῖ ὑπῆρχε μιὰ πηγή, τῆς Ὀρτυγίας, ποὺ τὴ λέγανε Ἀρέθουσα.

Ἡ Ἀρέθουσα κάποτε ἔβγαζε τὰ νερά της στὴν Ἀρκαδία. Ὁ Ἀλφειὸς ποταμὸς, ἐπειδὴ τὴν ἐρωτεύθηκε, γύρισε τὰ νερά του πρὸς αὐτὴ καὶ προσπάθησε νὰ συνευρεθῆ μαζί της. Ἡ Ἀρέθουσα, ἐπειδὴ θέλησε ν' ἀποφύγη αὐτὴ τὴν συνεύρεση βυθίστηκε στὰ σπήλαια τῆς γῆς τόσο βαθειὰ ὥστε νὰ πλησιάση τὰ νερὰ τῆς Στυγὸς στὸν Ἅδη καὶ ἀφοῦ πέρασε ἀπὸ κάτω ἀπ' τὴ θάλασσα βγῆκε πάλι στὴ Σικελία στὸ ἴδιο μέρος ὅπως καὶ πρῶτα.

Συγχρόνως ὅμως καὶ ὁ Ἀλφειὸς ὅταν πληροφορήθηκε αὐτὴ τὴ δραπέτευση τῆς Ἀρέθουσας πρὸς τὴ Σικελία, γύρισε κι' αὐτὸς τὰ νερά του πρὸς αὐτή, κι' ἀφοῦ πέρασε τὸ Ἀδριατικὸ πέλαγος, χωρὶς ν' ἀνακατώση τὰ νερά του μὲ τὸ θαλασσινὸ νερὸ χύθηκε τελικὰ στὴ Σικελία καὶ συνευρέθηκε μὲ τὰ νερὰ τῆς Ἀρέθουσας, σὰν γλυκὸς ἐραστής. **

Στὴν πηγὴ αὐτή, τῆς Ἀρέθουσας, στὴ Σικελία πῆγε καὶ ἡ Θεά, κι' ἐπληροφορήθηκε πὼς πραγματικὰ ἡ κόρη της βρίσκεται στὸν Ἅδη, κι' αὐτὴ τὴ βεβαίωσε μάλιστα ὅτι ὅταν περνοῦσε κοντὰ ἀπ' τὸν Ἅδη, εἶδε τὴν Περσεφόνη στὰ βασίλεια τοῦ Πλούτωνα.

Ἡ Δήμητρα χωρὶς ν' ἀμφιβάλλη πιά, ἀνέβηκε ἀμέσως στὸν Ὄλυμ-

---

* Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἐχρησιμοποιοῦσαν στὴν ποίησι τὸ Ἰαμβικὸ μέτρο ὅταν θέλανε νὰ ἐκφράσουν τὴ χαρά.

πο, παρουσιάστηκε στὸ Δία καὶ τοῦ παραπονέθηκε γιὰ τὴν πράξη αὐτὴ τοῦ Πλούτωνα, ταυτοχρονα δὲ ζήτησε νὰ ἐλευθερώση τὴν κόρη της καὶ νὰ τιμωρήση τὸν ἅρπαγά της.

Ὁ Δίας ὅμως ἀφοῦ προσπάθησε μὲ κάθε τρόπο νὰ παρηγορήση τὴν Δήμητρα, τῆς ἔδειξε τὴν ἀπόφαση τῶν Μοιρῶν, ποὺ εἶχαν καθορίσει ὅτι ἄν μέχρι τῆς στιγμῆς ποὺ θα τὴν ἀνακαλύψη ἡ Δήμητρα δὲν εἶχε δοκιμάσει τίποτε ἀπὸ τον Ἅδη, θὰ γυρίση πάλι στὸν Οὐρανὸ κοντὰ στὴ μητέρα της, ἄν ὅμως εἶχε δοκιμάσει κάτι, θὰ μείνη συνεχῶς, κοντὰ στὸν Πλούτωνα.

Ἔγιναν λοιπὸν ἔρευνες κι' ἀποδείχθηκε πῶς εἶχε φάει ἀπὸ τὰ φροῦτα ποὺ εἶχε φυτέψει ὁ Πλούτων στὸν Ἅδη.

Μετὰ ἀπ' αὐτὴ τὴ διαπίστωση ἡ Δήμητρα ἦταν ἀπαρηγόρητη.

Ὁ Δίας γιὰ νὰ τακτοποιήση τὰ πράγματα καὶ γιὰ νὰ παρηγορήση καὶ τὴ Θεά, ἀπεφάσισε, τέσσαρες μῆνες τὸ χρόνο ἡ Περσεφόνη νὰ μένη στὸν Ἅδη μὲ τὸν Πλούτωνα καὶ τοὺς ὑπολοίπους ν' ἀνεβαίνη στὸν Οὐρανὸ κοντὰ στὴ μητέρα της, κι' ἔτσι συμφιλίωσε τὸν Πλούτωνα μὲ τὴν Δήμητρα.

Μετὰ ἀπ' τὴν ἀπόφαση αὐτὴ ἡ Δήμητρα παρέλαβε τὴν Περσεφόνη, τὴν ἀνέβασε σ' ἕνα ἁμάξι, ποὺ τὄσερναν ἄσπρα ἄλογα, καὶ τὴν παρουσίασε στὸ Δία, μπροστὰ στὸν ὁποῖο γίνηκαν καὶ οἱ γάμοι τοῦ Πλούτωνα μὲ τὴν Περσεφόνη. Ὁ Δίας στοὺς γάμους δώρησε στὴν Περσεφόνη ὁλόκληρη τὴν Σικελία, ἐπειδὴ σ' αὐτὴν γίνηκε ἡ ἁρπαγὴ καὶ ἡ φανέρωσή της. Καὶ γι' αὐτὸ γινότανε στὴ Σικελία καὶ ἡ γιορτὴ τῆς Δήμητρας καὶ τῆς κόρης της ποὺ τὴν ὠνόμασαν «Ἀνακαλυπτήρια».

* *

Ἀφοῦ τακτοποιήθηκε τὸ ζήτημα τῆς Περσεφόνης κι' ἀφοῦ ἡ Δήμητρα ξεκουράστηκε γι' ἀρκετὸ καιρό, σκέφθηκε νὰ θεραπεύση καὶ τὶς δικές της ἐπιθυμίες.

Τὴν ἐποχὴ ἐκείνη, ζοῦσε ἕνας ἥρωας ποὺ τὸν λέγανε Ἰάσιο ἢ Ἰασίωνα καὶ ποὺ, ὅπως λέγανε, ἦταν γιὸς τοῦ Δία καὶ τῆς Ἠλέκτρας. Ἄλλοι λέγανε πῶς ἤτανε γιὸς τοῦ Μίνωα καὶ τῆς νύμφης Φρονίας, ἀπ' τὴν Κρήτη, καὶ ἄλλοι τὸν ἤθελαν γιὸ τοῦ Ἀπόλλωνα καὶ τῆς νύμφης Θαλειας

Αὐτὸν τον Ἰασίωνα ἀγάπησε πολὺ ἡ Δήμητρα, γιατὶ τὸν θεωροῦσαν πῶς ἤτανε ὁ καλύτερος τοῦ καιροῦ του. Τὸν βρῆκε, λοιπόν, κάποτε νὰ κοιμᾶται σ' ἕνα λειβάδι, τὸν ἅρπαξε καὶ ἱκανοποίησε μαζί του τὴν ἐπιθυμία της, πάνω σ' ἕνα ἀγρὸ ποὺ ἦταν τρεῖς φορὲς ὀργωμένος. Ἀπ' τὴν ἕνωση αὐτὴ γεννήθηκε ὁ Πλοῦτος.

* *

Σύμφωνα μὲ ἄλλη παράδοση ἡ ἁρπαγὴ τῆς Περσεφόνης ἔγινε ὡς ἑξῆς:

Ἡ Περσεφόνη ἢ ἡ «Κόρη» (ὅπως συνείθιζαν νὰ τὴν λένε πάντοτε στὴν Ἐλευσῖνα) εἶχε βγεῖ ἔξω στὰ λειβάδια μὲ τὶς φιλενάδες της τὶς Ὠκεανίδες, ὅπου παίζανε καὶ μαζευαν λουλούδια. Ξαφνικὰ ἡ Περσεφόνη βλέπει σὲ μικρὴ ἀπόσταση, ἕναν ἐξαιρετικὸ νάρκισσο, καὶ χωρὶς νὰ εἰδοποιήση τὶς φιλενάδες της τρέχει νὰ τὸν κόψη. Ὁ νάρκισσος ὅμως αὐτὸς ἦταν τὸ μοιραῖο λουλούδι. Μυστηριωδῶς, ἐκείνη τὴ στιγμή, ἀνοίγει μπροστά της ἡ Γῆ, βγαίνει ὁ Πλούτων, ὁ Θεὸς τοῦ Ἅδη, καθισμένος σ' ἕνα ἅρμα καὶ ἁρπάζει τὴν Περσεφόνη, τὴ βάζει πάνω στὸ ἅρμα καὶ ἀμέσως, σὰν

** Ὁ μῦθος τοῦ Ἀλφειοῦ καὶ τῆς Ἀρέθουσας εἶναι ἀσφαλῶς κατάλοιπο τῆς γεωλογικῆς μεταβολῆς ποὺ ἔλαβε χώρα στὴν Ἀρκαδία, εἰς τὸ κλειστὸ καὶ σήμερα ὀροπέδιο τῆς Μαντινείας. Στὰ παλιὰ τὰ χρόνια τὸ λεκανοπέδιο αὐτὸ ἤτανε λίμνη, ποὺ σιγά— σιγὰ κατεχώσθηκε ἀπὸ φερτὲς ὗλες ἀπ' τὰ τριγύρω βουνά, τὸ δὲ νερὸ τῆς λίμνης βρῆκε διέξοδο ἀπ' τὶς διάφορες καταβόθρες ποὺ πάντοτε σχηματίζονται στὰ ἀσβεστολιθικὰ πετρώματα.

ἀστραπή, μπαίνει ἀπ' τ' ἄνοιγμα μέσα στὴ Γῆ, παρ' ὅλες τὶς φωνὲς καὶ τὰ παρακάλια τῆς Κόρης. Κανένας θνητὸς καὶ κανένας θεὸς δὲν ἀντελήφθη τίποτε ἀπ' αὐτὴ τὴν ἁρπαγή, οὔτε ἄκουσε τὶς τόσο δυνατὲς φωνὲς τῆς Περσεφόνης.

Δὲν πέρασαν πολλὰ λεπτὰ καὶ οἱ Ὠκεανίδες ἀντιλαμβάνονται πὼς ἡ Περσεφόνη εἶχε ἐξαφανισθῆ. Ἄδικα τὴν ἀναζητοῦν. Τελικὰ ἀναγκάζονται νὰ φύγουν ἀπὸ τὰ κατάσπαρτα καὶ γεμᾶτα λουλούδια λειβάδια καὶ εἰδοποιοῦν τὴ Δήμητρα, τὴ μητέρα τῆς φιλενάδας τους.

Ἡ Δήμητρα τρέχει παντοῦ ψάχνοντας νὰ βρῆ τὴν κόρη της, τριγυρίζει ἐπὶ ἐννέα ἡμέρες καὶ ἐννέα νύκτες, χωρὶς νὰ τρώη καὶ χωρὶς νὰ πίνη τίποτε. Τὴν δεκάτη μέρα συναντᾶ τὴν Ἑκάτη, ἄλλη χθονία θεότητα, ἡ ὁποία, σὲ σχετικὴ ἐρώτηση τῆς Δήμητρας, ἀπαντᾶ ὅτι ἄκουσε φωνές, ἀλλὰ δὲν ἔδωσε προσοχή, οὔτε τίνος ἦταν οἱ φωνές, οὔτε γιατὶ ἐφώναζε. Τότε καὶ οἱ δυὸ μαζί, Περσεφόνη καὶ Ἑκάτη, πηγαίνουν στὸν Ἥλιο ποὺ βλέπει καὶ ἀκούει τὰ πάντα. Ἀπ' αὐτὸν κατάπληκτες πληροφοροῦνται, ὅτι τὴν Περσεφόνη τὴν ἅρπαξε ὁ ἄρχοντας τοῦ Ἅδη μὲ τὴν συγκατάθεση τοῦ Δία.

Ὅταν ἡ Δήμητρα, ἄκουσε τὴν φοβερὴ αὐτὴ πληροφορία, ἔξω φρενῶν φεύγει ἀπὸ τὸν Ὄλυμπο, ὅπου ἔμενε μὲ τοὺς ἄλλους Θεούς· μεταμορφώνεται σὲ γρηὰ καὶ περιοδεύει, ὥσπου νὰ συναντήση τὴν κόρη της καὶ νὰ τὴν πάρη μαζί της.

Ἀφοῦ περιπλανήθηκε ἡ Δήμητρα σὲ διάφορες χῶρες, ἔφθασε ἔξω ἀπὸ τὴν πόλι τῆς Ἐλευσίνας, κοντὰ σ' ἕνα πηγάδι, ποὺ τὸ ὠνόμασαν κατόπιν «Καλλίχορο», γιατὶ γύρω ἀπ' αὐτὸ ἐχόρευαν τὰ κορίτσια τῆς Ἐλευσίνας στὰ Ἐλευσίνια Μυστήρια. Τὸ ἔλεγαν ἐπίσης καὶ «Παρθένιον» γιατὶ ἀπ' αὐτὸ πέρνανε νερὸ τὰ κορίτσια.

Τὸ πρωΐ ὅταν τὰ πρῶτα κορίτσια πῆγαν νὰ πάρουν νερό, εἶδαν μιὰ γρηὰ νὰ κάθεται κοντά, σ' ἕνα βράχο, λυπημένη, μὲ σκυμμένο τὸ κεφάλι, σὰν νὰ μὴν τῆς ἔκαναν καμμιὰν ἐντύπωση τὰ τριγύρω πράγματα. Ὁ βράχος μάλιστα ποὺ καθότανε, ὠνομάστηκε ἀργότερα «ἀγέλαστη πέτρα». Τὰ κορίτσια αὐτὰ ἦταν κόρες τοῦ βασιλιᾶ τῆς Ἐλευσίνας Κελεοῦ.

Ἡ Θεὰ ὅταν ρώτησαν τὰ κορίτσια, ποιὰ εἶναι, ἀπάντησε ὅτι τὴν λένε Δὼ καὶ ὅτι τὴν αἰχμαλώτισαν πειρατὲς ἀπὸ τὴν Κρήτη καὶ τὴν ἀποβίβασαν κοντὰ στὴν Ἐλευσῖνα μαζὶ μ' ἄλλους αἰχμάλωτους γιὰ νὰ τοὺς πουλήσουν. Ἐκείνη ὅμως μπόρεσε καὶ τοὺς ξέφυγε κι' ἔφθασε κοντὰ στὸ πηγάδι. Τὶς παρεκάλεσε ἀκόμα νὰ τῆς δώσουν ἕνα ἄσυλο, νὰ κρυφθῆ, ἀλλὰ γιὰ νὰ μὴν γίνη βάρος στὴν οἰκογένεια ποὺ θὰ τὴν φιλοξενοῦσε, δήλωσε ὅτι μπορεῖ νὰ κάνη χρέη τροφοῦ, γιὰ ἕνα μικρὸ παιδὶ ἢ καὶ νὰ κάνη ἀκόμα τὶς δουλειὲς μιᾶς κοινῆς δούλου.

Οἱ κόρες τοῦ Κελεοῦ ἔτρεξαν ἀμέσως νὰ ποῦν αὐτὰ ποὺ εἶδαν κι' ἄκουσαν στὴ μητέρα τους, ποὺ τὴν λέγανε Μετάνειρα. Ἡ μητέρα τῶν κοριτσιῶν διέταξε ἀμέσως νὰ φέρουν τὴν ξένη στὰ ἀνάκτορα μὲ σκοπὸ ν' ἀναθέση σ' αὐτὴν τὴν ἀνατροφὴ τοῦ μικροῦ της γιοῦ Τριπτόλεμου (ἄλλοι λένε πὼς τὸν λέγανε Δημοφῶντα).

Ὅταν ὡδηγήθηκε ἡ θεὰ ἀπ' τὶς κόρες τῆς βασίλισσας στ' ἀνάκτορα ἔκαμε ἐξαιρετικὴ ἐντύπωση. Ὁ πόνος καὶ ἡ στενοχώρια εἶχαν ἁπλωθῆ στὸ πρόσωπό της. Κάθησε σ' ἕνα κάθισμα μὲ σκεπασμένο τὸ πρόσωπο, χωρὶς νὰ μιλάη, χωρὶς νὰ δέχεται νὰ φάη, οὔτε καὶ νὰ πιῆ.

Ἡ βασίλισσα Μετάνειρα κάλεσε μιὰ ὑπηρέτρια, τὴν Ἰάμβη, ποὺ εἶχε ἱκανότητα νὰ κάνη μὲ τ' ἀστεῖα της χαρούμενο καὶ τὸν πιὸ στενοχωρημένο. Πραγματικὰ ἡ Ἰάμβη μὲ τ' ἀστεῖα της κατώρθωσε νὰ κάμη τὴν Θεὰ νὰ εὐθυμήση λίγο καὶ νὰ πιῆ λίγο κυκεῶνα, στὸν ὁποῖον παρεκάλεσε νὰ μὴ βάλουν κρασί.

Κατόπιν ἡ Μετάνειρα τῆς παρέδωσε τὸ μικρό της γιό, τὸν Τριπτόλεμο, ἀφοῦ παρεχώρησε σ' αὐτὴν ἕνα ἰδιαίτερο δωμάτιο. Ὁ μικρὸς

Τριπτόλεμος ἀμέσως ἄρχισε να ἀναπτύσσεται, μπορεῖ να πῆ κανείς, ὑπερφυσικά, κι' αὐτὸ γιατὶ ἡ Δήμητρα τὸν ἔτρεφε μὲ ἀμβροσία, τὸ δὲ βράδυ προσπαθοῦσε να τὸν κάνη ἀθάνατο.

Ἡ βασίλισσα Μετάνειρα, ὅμως, παρετήρησε ὕστερα ἀπὸ ἀρκετὲς μέρες ὅτι ἡ τροφὸς τοῦ Τριπτόλεμου ἦταν ἀνήσυχη κάθε βράδυ καὶ δὲν κοιμώτανε. Ἀπὸ περιέργεια, ἀλλὰ κι' ἀπὸ ἐνδιαφέρον γιὰ το παιδί της, παραφύλαξε μιὰ νύκτα, κι' ἀπ' τὴν κλειδαρότρυπα εἶδε μέσα στὸ δωμάτιο τῆς τροφοῦ ἕνα τρομακτικὸ θέαμα!

... Ἀμέσως ἔσπρωξε καὶ παρεβίασε τὴν πόρτα «Κακοῦργα, θα μοῦ κάψης τὸ παιδί μου..» κι' ἀμέσως τῆς ἁρπάζει τὸν Τριπτόλεμο ἀπὸ τὰ χέρια της, τὸν ἔψαξε σ' ὅλα τὰ μέρη τοῦ σώματος, ἀλλ' εὐτυχῶς, γιὰ τὴν Μετάνειρα, δὲν εἶχε πάθει τίποτε.

Ἡ γρηὰ τροφός, ἀφοῦ προσπάθησε μὲ τρόπο, να καταλάβη ἡ βασίλισσα πὼς δὲν ἔκαμε καλὰ νὰ μπῆ στὸ δωμάτιό της καὶ μάλιστα, μ' αὐτὸν τὸν τρόπον, ἀναγκάστηκε νὰ τῆς φανερώση, ὅτι εἶναι ἡ Θεὰ Δήμητρα κι' ὅτι προσπαθοῦσε νὰ κάμη τὸν μικρὸν Τριπτόλεμο ἀθάνατο. Δυστυχῶς ὅμως τώρα ὁ γιός της εἶναι μοιραῖο νὰ γεράση καὶ νὰ πεθάνη. Πάντως, ὅμως, ἐπειδὴ πολλὲς φορὲς ξεκουράστηκε στὰ γόνατα καὶ στὴν ἀγκαλιά τῆς Θεᾶς, τ' ὄνομά του θὰ παραμείνη ἀθάνατο.

Σὰν γενήκανε γνωστὰ τ' ἀνωτέρω στὴν πόλη τῆς Ἐλευσίνας, ἡ Δήμητρα ζήτησε ἀπ' ὅλους τοὺς κατοίκους, νὰ κτίσουν γιὰ χάρη της κοντα στὸ «Καλλίχορον» πηγάδι καὶ στὴν «ἀγέλαστη πέτρα», ἕνα μεγαλοπρεπῆ ναὸ καὶ ἕνα βωμό. Ὑπεσχέθηκε δε σ' αὐτοὺς πὼς ὕστερα ἀπὸ λίγο καιρὸ θὰ τοὺς διδάξη πῶς νὰ ὀργανώσουν ἑορτές, οἱ ὁποῖες θὰ δοξάζουν αὐτήν, ἀλλὰ θὰ κάμουν νὰ μένουν δοξασμένοι κι' αὐτοὶ κι' ἡ πολιτεία τους.

Ὁ Κελεὸς ἔδωκε διαταγὴ καὶ κτιστήκανε πολυ σύντομα ὁ ναὸς κι' ὁ βωμός, κι' ἀμέσως μπῆκε μέσα ἡ Θεὰ καὶ ἄρχισε νὰ σκέπτεται τὸν χαμὸ τῆς κόρης της. Κλεισμένη στὸ ναὸ ἄρχισε να ἐξακοντίζη τρομερὲς κατάρες κατα τοῦ Οὐρανοῦ καὶ τῆς Γῆς.

Ἄδικα οἱ ἄνθρωποι ἔσπερναν, ἄδικα τ' ἄροτρα ὠργώνανε τα χωράφια. Οἱ σπόροι ποὺ ρίχνανε στὴ γῆ δὲν φύτρωναν, γιατὶ ἡ κατάρα τῆς Θεᾶς εἶχε κάμει να μὴ βρέχη. Σ' ὅλη τὴν οἰκουμένη, ἅπλωσε πεῖνα καὶ δυστυχία. Οἱ ἄνθρωποι ἄρχισαν νὰ πεθαίνουν ἀπὸ τὴν πεῖνα καὶ τὶς ἀρρώστιες. Ὁ Δίας ἔστειλε πολλὲς φορὲς πρέσβεις στὴν Δήμητρα, ἀλλὰ αὐτὴ ἦταν ἀνένδοτη. Εἰδοποίησε πὼς δὲν θὰ ξαναγυρίση στὸν Ὄλυμπο, οὔτε θ' ἀφίση ξανα τὴ Γῆ να καρποφορήση, ἄν δὲν ξαναδεῖ τὴν ἀγαπημένη της Κόρη.

Τότε ὁ Δίας ἀναγκάστηκε να τῆς γνωρίση πως τὸ ζήτημα αὐτὸ δὲν ἐξαρτᾶται ἀπ' αὐτον, γιατὶ ἡ ἀπόφασις τῶν Μοιρῶν εἶναι ἡ Περσεφόνη νὰ παραμένη κοντα στὸν Πλούτωνα, παρ' ὅλα αὐτα ὅμως, ἐσυνέχισε ὁ Δίας, εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπανέλθη κοντὰ στὴν Θεὰ ἡ κόρη της, ἐφ' ὅσον δὲν θὰ εἶχε φάει κανένα καρπὸ ἀπὸ τὰ δένδρα ποὺ καλλιεργοῦνταν στοὺς κήπους τοῦ Ἅδη.

Ὁ Δίας τότε στέλνει πρὸς τὸν Πλούτωνα, τὸν Ἑρμῆ, μὲ τὴν ἐντολὴ νὰ φέρη τὴν Περσεφόνη κοντὰ στὴν μητέρα της.

Ὁ Πλούτωνας ἀναγκάζεται νὰ δεχθῆ καὶ παραδίδει τὴν Περσεφόνη στὸν Ἑρμῆ, τὴν ὁποίαν συνοδεύει καὶ παραδίδει στὴν μητέρα της Δήμητρα.

Μόλις ἡ Θεὰ βλέπει τὴν κόρη της, τρέχει μὲ δάκρυα χαρᾶς καὶ τὴν ἀγκαλιάζει καὶ συγχρόνως τὴν ρωτᾶ μὲ ἀγωνία, ἄν ἔχη φάει κανένα φροῦτο ἀπὸ τὸ περιβόλι τοῦ Πλούτωνα. Ἡ Περσεφόνη, ἐδήλωσε πὼς πραγματικά, ἔφαγε μερικοὺς κόκκους ροδιᾶς, ποὺ ἐσήμαινε πὼς εἶχε κάμει τοὺς γάμους της μὲ τὸν Πλούτωνα* καὶ γι' αὐτὸ θὰ

---

* Ἡ ροδιὰ καὶ τὰ ρόδια συμβολίζανε στὴν ἀρχαιότητα τὸν γάμο καὶ τὴν γονιμότητα.

ἤτανε ἀδύνατο νὰ παραμένη συνεχῶς κοντὰ στὴ μητέρα της.

Σ' αὐτὸ τὸ ἀδιέξοδο μπῆκε στὴ μέση ἡ Θεὰ Ἥρα, ἡ γυναῖκα τοῦ Δία καὶ μετὰ ἀπὸ πολλὲς διαπραγματεύσεις, μεταξὺ Πλούτωνα καὶ Δήμητρας, ἀποφασίστηκε ὅπως ἡ Περσεφόνη παραμένη τέσσαρες μῆνες στὸν Ἅδη κοντὰ στὸν Πλούτωνα* καὶ τοὺς ἄλλους ὀκτὼ μῆνες, στὸν Ὄλυμπο, κοντὰ στὴ μητέρα της μαζὺ μὲ τοὺς ἄλλους θεούς.

Μετὰ τὴν συμφωνία αὐτή, ἡ Δήμητρα δέχεται νὰ σταματήση τὴν ὀργή της, κοὶ τότε γίνεται πάλι ἡ εὐεργετικὴ Θεά, ποὺ σκορπίζει τὴν χαρὰ καὶ εὐτυχία σ' ὅλη τὴ γῆ. Σύγχρονα διδάσκει στὸν Τριπτόλεμο καὶ τὴν γεωργικὴ ἐπιστήμη (τὴν Γεωπονία, θὰ ἐλέγαμε σήμερα). Μαζὺ δὲ μὲ τὶς οδηγίες της παρέδωσε σ' αὐτὸν καὶ βελτιωμένο σπόρο, ποὺ τὸν ἔσπειρε στὸ Ράριο πεδίο, δίπλα στὸ «Καλλίχορο πηγάδι» καὶ πρὸς τὰ Μέγαρα.

Τὸ χωράφι αὐτὸ ἀνῆκε στὸν πάππο τοῦ Τριπτόλεμου, Ράρο. Μετὰ διέταξε ἡ Θεὰ τὸν Τριπτόλεμο νὰ περιοδεύση ὅλες τὶς χῶρες μ' ἕνα ἅρμα, ποὺ θὰ τὸ ἔσερναν τέσσαρες δράκοντες, καὶ νὰ διδάξη τὴν τέχνη τῆς γεωργίας, καὶ πρὸ πάντων τὴν καλλιέργεια τῶν σιτηρῶν, γιατὶ οἱ ἄνθρωποι ὥς τὰ τότε δὲν ἐτρέφονταν μὲ ψωμὶ ἀπὸ σιτηρά, ἀλλὰ μὲ βαλάνια, ἄγριους καρποὺς καὶ μὲ ἄγρια χόρτα.

Ἔτσι μποροῦμε νὰ ἰσχυρισθοῦμε πὼς ὁ Τριπτόλεμος ὑπῆρξε ὁ πρῶτος μυθολογούμενος «Γεωπόνος».

Τοὺς ἄλλους ἀδελφοὺς τοῦ Τριπτόλεμου, τὸν Εὔμολπο, τὸν Διοκλέα καὶ Δημοφῶντα ἐμύησε στὰ μυστήρια τῆς ἀναγεννωμένης φύσης ποὺ ἀργότερα ἐξελίχθηκαν καὶ ὠνομάσθηκαν «Ελευσίνια Μυστήρια». Στὰς τελετὰς τῶν Μυστηρίων αὐτῶν, οἱ ἀδελφοὶ τοῦ Τριπτόλεμου κατέλαβον τὰς πλέον τιμητικὰς θέσεις τῶν Ἱεροφαντῶν.

Οἱ ἀρχαῖοι ἐσέβονταν πολὺ τὴν Δήμητρα, γιατὶ ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἐδίδαξε, ὅπως εἴπαμε πάρα πάνω, τὴν γεωργία καὶ πῶς νὰ τρῶνε ψωμὶ ἀπὸ σιτάρι, ἀντὶ νὰ τρῶνε ἀκρόδρυα** καὶ ἄγρια χόρτα, ἦταν μιὰ ἀπὸ τοὺς 12 Θεοὺς τοῦ Ὀλύμπου, οἱ δ' Ἀθηναῖοι εἶχαν ἰδιαίτερον σεβασμὸν στὴν Δήμητρα καὶ στὴν κόρην της Περσεφόνη, σ' αὐτὲς δὲ ὅταν ὡρκίζονταν, λόγῳ τοῦ μεγάλου των σεβασμοῦ δὲν τὰς ἀνάφεραν μὲ τὰ ὀνόματά τους, ἀλλὰ ἔλεγαν «νὴ τῷ Θεῷ», ἐννοῶντας αὐτὲς τὶς δυὸ μόνον.

Στὴν θεὰ Δήμητρα οἱ Ἀθηναῖοι θυσίαζαν διάφορα ζῶα καὶ μάλιστα γουρουνάκια, γιατὶ, ὡς ἰσχυρίζονταν, αὐτὰ ἐβλάπτανε περισσότερο τὰ καλλιεργούμενα ἀπὸ τοὺς γεωργοὺς φυτά, συνήθιζαν δὲ οἱ Ἀθηναῖοι νὰ ραντίζουν τὶς καθέδρες τῶν δημοσίων συνεδριάσεων μὲ αἷμα γουρουνιῶν πιστεύοντες πὼς ἡ πράξη αὐτή, προκαλοῦσε κάθαρση. Γι' αὐτὸ καὶ τὰ θυσιαζόμενα γουρουνάκια τὰ λέγανε «καθάρματα».

Τὰ ἀγάλματα τῆς Θεᾶς καὶ τῆς Κόρης τὰ στεφάνωναν μὲ στάχυα, μὲ σμίλακας,*** μὲ κρόκκους καὶ μὲ ναρκίσσους γιατὶ εἶχε ἰδιαιτέρα προτίμηση σ' αὐτὰ τὰ λουλούδια, ἀλλὰ καὶ γιατὶ ναρκίσσους μάζευε τὴν στιγμὴ ποὺ τὴν ἅρπαξε ὁ Πλούτωνας.

Μὲ παρόμοια λουλούδια συνήθιζαν νὰ κατασκευάζουν τὰ στεφάνια ποὺ φέρανε στὸ κεφάλι τους οἱ Ἱεροφάντες, δαδοῦχοι, Ἱέρειες καὶ ὅλοι οἱ μεγάλοι τελετάρχαι, ὅπως καὶ ὅλοι οἱ μῦσται κατὰ τὴν τελετὴ τῶν Μυστηρίων.

* * *

Στὴν Δήμητρα ἔδιδαν καὶ ἄλλα ὀνόματα (παρατσούκλια ὅπως θὰ λέγαμε σήμερα). Ἔτσι τὴν λέγανε Σιτώ, γιατὶ δίδαξε τὴ χρησιμοποί-

---

* Κατ' ἄλλους ἕξη μῆνες.

** Ἀκρόδρυα ὠνόμαζαν κυρίως τοὺς ξηροὺς καρπούς, καρύδια φουντούκια, ἀμύγδαλα, φυστίκια, κάστανα κτλ.

*** Εἶδος βάτου, ἀρκοδόβατος ἢ ἀρκόβατος.

ηση τοῦ σταριοῦ, Ἰουλὼ λέγανε τὴν Δήμητρα ἀπ' τὰ δεμάτια τοῦ κριθαριοῦ, ποὺ οἱ ἀρχαῖοι τὰ λέγανε ἰούλους, τοὺς δὲ ὕμνους πρὸς τὴν Θεὰν τοὺς λέγανε Δημητρούλους καὶ Καλλίουλους.

Στὴν Κρήτη τὴν λέγανε Δηώ, ἀπ' τὶς «δῆες», δηλαδὴ ἀπὸ τὰ κριθάρια. Ἀχαία ἀπὸ τὸ «ἄχος» δηλαδὴ τὴ λύπη ποὺ δοκίμασε ὅταν ζητοῦσε τὴν κόρη της, ἢ γιὰ τὸν ἦχον τῶν κυμβάλων καὶ τυμπάνων, ποὺ κρατῶντας — ὅπως ἰσχυρίζονται μερικοί — γυρνοῦσε γιὰ ν' ἀκούσουν ὅλοι τὴν «ἀχολογὴ» καὶ μαθαίνοντας τὴν αἰτία νὰ φανερώσουν σ' αὐτὴ ὅ,τι ξέρανε γιὰ τὴν κόρη της. Ἐρκύνα, ἀπὸ τ' ὄνομα τῆς Ἐρκύνας, τῆς κόρης τοῦ Τριφωνίου, ποὺ τῆς ἔκτισε ναὸ κοντὰ στὴ Λειβαδιὰ τῆς Βοιωτίας καὶ τῆς ἔφιαξε καὶ ἕνα ἄγαλμα. Ἐκεῖ γινότανε καὶ κάποια γιορτὴ ποὺ τὴν λέγανε Ἐρκύνια. Τὴν λέγανε καὶ Θουρία, σὰν δρμητικὴ καὶ «Ἔνθουν» γιὰ τὴν ἁρπαγή, τῆς κόρης της. Γιὰ τὴν Δήμητρα λέγεται ἐπίσης πὼς κάποτε τὴν κυνηγοῦσε ὁ Ποσειδών, αὐτὴ ὅμως, μὲ κανένα τρόπο δεχότανε νὰ συμμιχθῇ μαζύ του, καὶ γιὰ ν' ἀποφύγῃ τὴ βία του, μεταμορφώθηκε σὲ φοράδα καὶ ἀνακατεύθηκε σὲ μιὰ ἀγέλη ἵππων, ἡ ὁποία ἀναστατώθηκε μόλις εἶδε τὴν «παρείσακτο», τὴν ξένη φοράδα ἀναμεταξύ τους,ὁ δὲ ἱπποβοσκὸς ἐφώναξε «ποῦ βρέθηκε ἐδῶ μέσα αὐτὴ ἡ Ἐρινύς;» Ἀπὸ αὐτὸ παρέμεινε νὰ λέγεται ἡ Δήμητρα καὶ Ἐρινύς. Ὁ Ποσειδώνας, ὡστόσο δὲν παραιτεῖται τοῦ σκοποῦ του. Ματαμορφώθηκε κι' αὐτὸς σὲ ἄλογο, μπαίνει μέσα στὴ ἴδια ἀγέλη, συναντᾶ τὴν Δήμητρα, πραγματοποιεῖ τὴν ἐπιθυμία του. Ἀπ' αὐτὴν τὴν ἕνωση γεννήθηκε, ὅπως λέγεται, ὁ Ἀρίων ἵππος.

Τὴν Περσεφόνη ὁ Σοφοκλῆς ὠνόμαζε Περσέφασσα. Ἐπίσης τὴν ὠνόμαζαν Βριμὼ καὶ Ὀβριμώ, γιατὶ ὁ Ἑρμῆς κάποτε τὴν κυνήγησε νὰ τὴν βιάση. Αὐτὴ ὅμως «ἐμβριμηθεῖσα», δηλαδὴ ὀργισθεῖσα ἐναντίον του, τὸν φοβέρισε, καὶ τὸν ἔκαμε νὰ παραιτηθῇ τοῦ σκοποῦ του. Συνήθως τὴ λέγανε Κόρη, καὶ σ' αὐτήν, σὰν ἐγχώρια Θεά, οἱ Σικελοὶ ὡρκίζονταν λέγοντας «γὴ τὰν Κόραν».

Γιὰ τιμὴ τῆς Δήμητρας καὶ τῆς Κόρης της γίνονταν πολλὲς γιορτές, ἀπ' τὶς ὁποῖες ἐπισημότερες ἦσαν δύο.

Ἡ μία ἦταν κοινὴ καὶ γινόνταν σὲ πολλὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος καὶ τὴν ὠνόμαζαν «Θαλύσια» καὶ ἐτελεῖτο κατὰ τὴν συγκομιδὴ τῶν καρπῶν, ἀπ' τοὺς ὁποίους προσέφεραν στὴν Θεὰν τὰς ἀπαρχάς, τοὺς πρώτους καρπούς, ποὺ ἔπαιρναν κατ' εὐθεῖαν ἀπὸ τ' ἁλῶνι κι' ἔπειτα μετέφεραν τοὺς ὑπολοίπους στὶς ἀποθῆκες τους.

Ἡ ἄλλη γιορτή, ποὺ ἦταν Πανελλήνιος, γινόταν στὴν Ἀττικὴ καὶ ἦταν γνωστὴ μὲ τὸ ὄνομα «Ἐλευσίνια». Στὴ γιορτὴ αὐτὴ γίνονταν καὶ ἀγῶνες καὶ οἱ νικητὲς ἔπαιρναν γιὰ βραβεῖο ποσότητα κριθάρι. Οἱ Ἀθηναῖοι, μάλιστα, εἶχαν σὲ μεγάλη ὑπόληψι καὶ σεβασμὸ τὴ γιορτὴ αὐτή, ποὺ τὴν θεωροῦσαν τόσο ἀνώτερη ἀπὸ τὶς ἄλλες γιορτές, ὅσο ἀνώτεροι ἦσαν οἱ θεοί, ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους.

Λέγεται ἐπίσης πὼς ἡ Δήμητρα ὠργάνωσε καὶ τὰ «Θεσμοφόρια», γιορτὴ ποὺ γινότανε στὶς κυριώτερες πόλεις τῆς Ἑλλάδος εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἀρχῆς τοῦ ἐκπολιτισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὴν Δήμητρα, ἡ ὁποία ἐθέσπισε τοὺς πρώτους νόμους, καὶ τῶν ὁποίων ἑρμηνευτὴς καὶ εἰσηγητὴς ἦταν ὁ Τριπτόλεμος.

Οἱ πρῶτοι νόμοι αὐτοὶ ἦσαν «τίμα τοὺς γονεῖς σου», «πρόσφερε τὰ πρωτόλεια (τὰς ἀπαρχὰς) τῶν καρπῶν τῆς γῆς εἰς τοὺς θεούς», «μὴ βλάπτεις τὰ ζῶα». Οἱ νόμοι αὐτοὶ ἀποτελοῦσαν τὸν πρῶτον ἠθικὸν κώδικα τῶν γεωργῶν.

Ἡ τέλεσις τῆς γιορτῆς τῶν θεσμοφορίων ἐγίνετο μόνον ἀπὸ παντρεμένες γυναῖκες, γι' αὐτὸ πολλοὶ ἰσχυρίζονται πὼς ἡ γιορτὴ αὐτὴ ἤθελε νὰ ἐξυμνήση τὴν συζυγικὴ ζωή, ἡ ὁποία ἐταυτίζετο μὲ τὴν ἕνωσιν τῆς θεᾶς Γῆς μὲ τὸν Οὐρα-

νόν, ἐκ τῆς ὁποίας ἐνώσεως προέκυψε εἰς τὸν κόσμο ἡ βλάστησις καὶ γενικὰ ἡ ζωή. Ἡ γιορτὴ αὐτὴ ἐτελεῖτο, κατὰ τὸ φθινόπωρον (Ὀκτώβριο — Νοέμβριο) κατὰ τὴν ἐποχὴ δηλαδὴ τῆς σπορᾶς καὶ βαστοῦσε τρεῖς μέρες. Κατὰ τὴν πρώτη μέρα μετέβαιναν οἱ παντρεμένες γυναῖκες ἀπὸ τὰς Ἀθήνας στὴν Ἐλευσῖνα, κατὰ τὴν δευτέρα νηστεύανε καὶ πενθούσανε. Ἡ τρίτη καὶ τελευταία μέρα ἐκαλεῖτο Καλλιγένεια, γιατὶ κατὰ τὴν ἡμέρα αὐτὴ παρακαλούσανε τὴ Δήμητρα νὰ τοὺς ἐξασφαλίση καλοὺς ἀπογόνους (εὐτεκνίαν, εὐγονίαν). Ἡ τελευταία αὐτὴ μέρα, ἦταν μέρα χαρᾶς καὶ εὐθυμίας, οἱ δὲ γυναῖκες ἀνταλλάσσανε διάφορα πειράγματα εἰς ἀνάμνηση τῆς προσπαθείας τῆς Ἰάμβης νὰ κάμη τὴν Δήμητρα νὰ εὐθυμήση.

Ὅλα τ' ἀνωτέρω μᾶς φέρνουν στὸ μυαλὸ ὁλόκληρον τὸν μῦθον τῆς Δήμητρας, ὡς Θεᾶς τῆς Γεωργίας.

Ἡ σπορὰ γίνεται κατὰ τὸ φθινόπωρον. Τότε ἐτελοῦντο καὶ τὰ θεσμοφόρια. Τὸ ἐπίθετον τῆς Θεᾶς Καλλιγένεια, μαρτυρεῖ πὼς ἡ ἐπιθυμία τῆς εὐγονίας τῶν γυναικῶν ἦτανε πόθος ὅλου τοῦ κόσμου τῆς «εὐκαρπίας» τῆς γῆς, ἡ ὁποία ἦταν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Θεᾶς Δήμητρας. Ἡ ἡμέρα τῆς νηστείας καὶ τοῦ πένθους, ἐκφράζει τὴν συμπόνοια πρὸς τὴν Δήμητρα γιὰ τὸν χαμὸ τῆς Κόρης της, ἀλλὰ καὶ τὸν θάνατον ποὺ ἐπέρχεται εἰς τὴ φύση κατὰ τοὺς χειμερινοὺς μῆνας.

Ἡ τελευταία ἡμέρα ποὺ ἦτανε ἡμέρα χαρᾶς καὶ εὐθυμίας μᾶς ὑπενθυμίζει τὴν χαρὰν τῆς Δήμητρας γιὰ τὴν ἀνεύρεσιν τῆς κόρης της, ἀλλὰ καὶ τὴν ὀμορφιὰ ποὺ παρουσιάζεται σ' ὁλόκληρη τὴν ἐπιφάνεια τῆς Γῆς ὅταν ἀναγεννιέται ἡ φύση (κατὰ τὴν ἄνοιξη), δηλαδὴ ἡ ἑορτὴ τῶν Θεσμοφορίων ἐπήγαζε ἀπὸ τὴν παρομοίωσιν ποὺ κάνανε μεταξὺ τῆς ζωῆς τῆς Γῆς πρὸς τὴν ζωὴν τῆς γυναίκας.

* * *

Ὁ μῦθος τῆς Δήμητρας καὶ τῆς Περσεφόνης, εἶναι ὁμολογουμένως ὁ ὡραιότερος ἀπὸ ὅσους διεσώθησαν ἀπ' τὴν ἀρχαιότητα.

Ἡ Δήμητρα εἶναι ἡ προστάτις τῆς γεωργίας ποὺ ἐπιτρέπει καὶ ἐξωθεῖ τὸν ἄνθρωπον νὰ ἀφιερώνεται σὲ εἰρηνικὰ μόνον ἔργα καὶ ἐξασφαλίζει σ' αὐτὸν γαλήνη καὶ ἤρεμη ζωή. Αὐτὴ κατευθύνει τὶς πράξεις τῶν ἀνθρώπων νὰ νέμωνται τ' ἀγαθὰ τῆς φύσεως, πρᾶγμα ποὺ τοὺς ἀπομακρύνει ἀπὸ τὸν πλάνητα βίο.

Ἡ Περσεφόνη, ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, συμβολίζει τὸν αἰώνιο νόμο τῆς συνεχῶς φθειρομένης καὶ ἀνανεουμένης φύσεως. Μᾶς δημιουργεῖ τὴν ἐσωτερικὴν ἑνότητα, τοῦ γίγνεσθαι καὶ ἀπόλλυσθαι, τὸν νόμον τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ, τοῦ ὁποίου ἡ κατανόηση ἐξηγεῖ ἀπόλυτα, τὴν φαινομενική, ἄλλως τε, ἀντινομία στὴ ζωή μας.

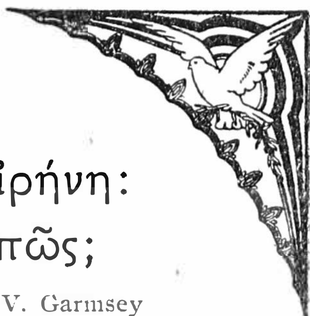
Μὲ ἄλλα λόγια ἡ Δήμητρα συμβολίζει τὴν παραγωγή, τὴν δημιουργία, «τὸ γίγνεσθαι». Εἶναι ἡ ἐπίγεια θεότητα.

Ὁ Πλούτωνας συμβολίζει ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, τὴν καταστροφή, τὴν φθορά, «τὸ ἀπόλλυσθαι». Εἶναι ἡ χθονία θεότητα.

Ἡ Περσεφόνη εἶναι ἡ συμβολικὴ ἀναπαράσταση τῶν δύο αὐτῶν δράσεων «τοῦ γίγνεσθαι» καὶ «ἀπόλλυσθαι».

Οἱ δυὸ αὐτὲς ἔννοιες, καθ' ὅλα ὑπερβατικὲς καὶ ἀπροσπέλαστες στὸν πολὺ κόσμο, ὡδήγησαν τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνας στὸ νὰ ὀργανώσουν καὶ καθιερώσουν τὰ Ἐλευσίνια Μυστήρια, τὰ ὁποῖα δὲν ἦτανε τίποτε ἄλλο, παρὰ ἡ ἀλληγορικὴ ἀναπαράσταση τῶν ἀποκρύφων ἐννοιῶν τοῦ συντελούμενου δράματος τῆς Παγκοσμίου ἐξελίξεως σὲ ὅλες τὶς μορφές, ἔξω ἀπὸ τὸν χῶρο καὶ τὸν χρόνο.

Θὰ ἔχουμε εἰρήνη: πότε καὶ πῶς;

Τοῦ M. V. Garmsey

ΟΡΘΗ σκέψις γιὰ τὴν Εἰρήνη σημαίνει σκέψις ὄχι μόνο γιὰ τὴν εἰρήνη ἀνάμεσα στὰ ἔθνη, ἀλλὰ καὶ εἰρήνη ἀπὸ τὸ ἔγκλημα, τὸν φόβο, καὶ ἀπὸ τὶς ἐπιζήμιες στὴν ἐξέλιξι διαταραχές.

Δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρξη εἰρήνη ἀπὸ τὸ ἔγκλημα, ἀπὸ τὸν φόβο καὶ ἀπὸ τὶς ἐπιζήμιες στὴν ἐξέλιξι διαταραχές, δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρξη εἰρήνη στὸν κόσμο, ἐκτὸς ἂν τὰ ἀνθρώπινα ὄντα ἐξελιχθοῦν, ἀτομικοποιηθοῦν καὶ ξεχωρίσουν ἀπὸ τὸ ζῳϊκὸ βασίλειο, ἐκτὸς ἂν τὰ ζῶα ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἐξελίχθηκαν τυγχάνουν ἀγαθῆς μεταχειρίσεως.

Εἶναι δικαιοδοσία τοῦ ζωϊκοῦ βασιλείου νὰ προμηθεύση τὸ ἀνθρώπινο βασίλειο μὲ νοητικὰ προοδευμένα πλάσματα. Ὑπάρχουν ὅμως διάφοροι δρόμοι διὰ τῶν ὁποίων συντελεῖται ἡ ἀτομικοποίησις, καὶ οἱ πιὸ συνηθισμένοι εἶναι διὰ τῆς Ἀγάπης καὶ διὰ τοῦ Μίσους.

Τὰ ἀνθρώπινα ὄντα ποὺ ἀναδύονται μεσ' ἀπὸ τὸ ἀπεχθὲς καὶ ἐκδικητικὸ ζωϊκὸ βασίλειο— ὅταν ἀτομικοποιοῦνται διὰ τοῦ τύπου τοῦ Μίσους— φυσικὰ ἔρχονται στὸ ἀνθρώπινο βασίλειο πλήρη μίσους καὶ πόθου καταστροφῆς· ἐνῶ τὰ ζῶα ποὺ ἔτυχαν ἀγαθῆς καὶ ἀπείραχτης μεταχειρίσεως, ὅταν φθάσουν στὸ ἀνθρώπινο βασίλειο θὰ ἐμπιστευθοῦν τὴν ἀνθρώπινη οἰκογένεια, διότι θὰ ἔχουν ἀτομικοποιηθῆ διὰ τῆς Ἀγάπης. Δύσκολο εἶναι ν' ἀντιληφθοῦμε πῶς ἐμεῖς οἱ ἀνθρώπινοι μποροῦμε νὰ γίνουμε δημιουργοὶ τοῦ τύπου τῆς μελλοντικῆς ἀνθρωπότητος; Εἶναι στὰ χέρια μας νὰ γίνουμε δημιουργοὶ καλῶν καὶ εἰρηνικῶν ἀνθρώπων ποὺ θὰ φέρουν στὸν κόσμο τὴν ἀπώτερη χαρά, ἢ νὰ γίνουμε δημιουργοὶ ἀνθρώπων γεμάτων μῖσος ποὺ θὰ προκαλέσουν στὸ ἀπώτερο μέλλον τοῦ κόσμου ταραχή! Οἱ πύλες ἀνάμεσα στὰ βασίλεια, τὸ ζωϊκὸ καὶ τὸ ἀνθρώπινο, μπορεῖ γιὰ τὴν ὥρα νὰ εἶναι κλειστές, νὰ σκεφθοῦμε ὅμως τί ἐδημιουργήσαμε, σὰν ἀνθρώπινα ὄντα, γιὰ τὸ μέλλον τοῦ κόσμου μας. Τὸ ἔργον μας ὡς νέων δημιουργῶν βέβαια δὲν ὑπῆρξε ἀξιοσύστατο, ὅταν σκεφθοῦμε τὸν ρόλο μας στὴ σφαγὴ πλασμάτων τὰ ὁποῖα ἔχουν ἀνάγκη τῶν σωμάτων τους γιὰ ἐξελικτικοὺς σκοποὺς γιὰ νὰ κερδίσουν ὀρθὴ πεῖρα, ποὺ θὰ τὰ καθιστοῦσε τελικὰ ἱκανὰ νὰ ἀτομικοποιηθοῦν.

Ἕνας θεῖος νόμος λέγει: «Οὐ φονεύσεις». Ὁ νόμος δὲν λέγει τὶ δὲν πρέπει νὰ φονεύουμε. Λέγει μόνον: «Οὐ φονεύσεις».

Ὅταν σταματήσουμε νὰ φονεύ-

Ἀπὸ τὸ The Theosophist, Ἄντυαρ

ουμε ζῶα, δὲν θὰ ὑπάρξουν πλέον ζῶα ἀτομικοποιούμενα ἀπὸ τὸν ἄσχημο δρόμο, διὰ μέσου τοῦ μίσους, γιὰ νὰ καταντήσουν οἱ μέλλοντες γκάγκστερς καὶ κακοῦργοι —πλασμένοι ἀπὸ ἐμᾶς. Σὲ πολλὲς χῶρες διεπράξαμε ἀκόμη πιὸ φριχτὴ πρᾶξι σφαγῆς τῶν ἰδίων μας ἀνθρώπινων ἐγκληματιῶν, ἀπογυμνώνοντας ἔτσι ἀπὸ τὸ σῶμα τους, διὰ τοῦ ὁποίου ὤφειλαν νὰ διδαχθοῦν γιατὶ ἦσαν ἐπὶ τῆς γῆς καὶ γιὰ νά κάμουν τί. Εἴμαστε συνεπῶς, διπλὰ ὑπεύθυνοι καὶ ἀσφαλῶς, σὰν μέλη τοῦ Κράτους, εἴμαστε ἔνοχοι καὶ θὰ μοιρασθοῦμε τὸ Κάρμα (τὸ ἀποτέλεσμα) ποὺ προκαλεῖται. Μπορεῖ νὰ μὴν ἐννοοῦμε πῶς, ἀλλὰ θὰ γίνῃ δίκαιη κατανομή.

Ὅταν πάψουμε νὰ σκοτώνουμε ζῶα, δὲν θά προαγάγουμε πλέον τὴν σκληρότητα. Ὅταν μάθουμε νὰ ἀγαποῦμε ὅλα τὰ πλάσματα τοῦ Θεοῦ, τότε, καὶ μόνον τότε, θὰ κερδίσουμε καὶ θὰ ἀποκτήσουμε εἰρήνη ἀνάμεσα στὰ ἔθνη, καὶ ἐλευθερία ἀπὸ τὸ ἔγκλημα καὶ τὸ φόβο. Σὲ μᾶς ἐναπόκειται νὰ σταθμίσουμε τὶς σκέψεις μας, τὰ αἰσθήματά μας καὶ τὶς ἐπιθυμίες μας, κάθε μας πρᾶξι, ὥστε νὰ μὴ βλάπτουμε κανένα πλάσμα, ἐὰν θέλουμε νὰ κερδίζουμε ὅ,τι εἶναι χρήσιμο σὲ μᾶς καὶ σ' αὐτὰ γιὰ τὴν μελλοντικὴ ἐξέλιξι.

Θὰ ἔχουμε Εἰρήνη ὅταν ἀναπτυχθοῦμε!

Η ΚΑΤΑΚΤΗΣΙΣ ΤΗΣ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΟΣ

Τοῦ J. Van der Leeuw

ΟΛΟΙ μας ἀναζητοῦμε μιὰ ἠρεμία ποὺ νὰ διαρκέση καὶ μιὰ εὐτυχία ποὺ ποτὲ νὰ μὴ μᾶς φύγη. Ἀναζητοῦμε τὸ Βασίλειο, γιὰ τὸ ὁποῖο μᾶς ἔχουν μιλήσει ὅλοι οἱ μεγάλοι Διδάσκαλοι ὅλων τῶν αἰώνων. Μᾶς τὸ ἔχουν πεῖ ἄπειρες φορές, ὅτι τὸ Βασίλειο εἶναι μέσα μας, ἀλλὰ ἐμεῖς καταστρέφουμε ἐκεῖνο ποὺ τόσο ποθοῦμε, μὲ τὸν ἴδιο τὸν τρόπο ποὺ τὸ ἀναζητοῦμε. Ψάχνουμε νὰ βροῦμε στὸν ἐξωτερικὸ κόσμο ἐκεῖνο ποὺ μπορεῖ νὰ βρεθῆ μονάχα μέσα μας. Μιλᾶμε γιὰ αὐτο—προετοιμασία. Πολὺ συχνὰ σκεπτόμαστε τὸ μέλλον, στὸ ὁποῖο θὰ βροῦμε ἐκεῖνο ποὺ ἀναζητοῦμε. Πάντα ἀναζητοῦμε κάτι τὸ μελλοντικό, μιὰ δόξα ποὺ θὰ ἔρθη κάποτε. Θέλουμε νὰ ἁπλωθοῦμε ὅσο τὸ δυνατὸν περισσότερο, ὥστε νὰ φθάσουμε ἐκεῖνο ποὺ ἀναζητοῦμε. Προσπαθοῦμε νὰ ἀνεβοῦμε ὅλο καὶ πιὸ ψηλά, μέσα ἀπὸ ὅλα τὰ βασίλεια τῆς φύσεως γιὰ νὰ φθάσουμε ἕναν κόσμο ποὺ εἶναι πέραν τῆς φύσεως. Καὶ ὅμως δὲν μποροῦμε νὰ τὸν βροῦμε.

Πρέπει λοιπὸν νὰ ἀνακαλύψουμε ἕναν ἐντελῶς καινούργιο τρόπο. Πρέπει νὰ ἀνακαλύψουμε μιὰ ἐντελῶς νέα διάσταση. Στὴν πνευματικὴ ζωὴ πολὺ συχνὰ ποθοῦμε αὐτὴ τὴ δόξα, ἀλλὰ τὴν ἀναζητοῦμε μέσα στὸ χρόνο, νομίζουμε ὅτι σὲ μερικὰ χρόνια, ἴσως σὲ μερικὲς ἀκόμα ἐνσαρκώσεις, θὰ εἴμαστε πολὺ μεγαλύτεροι ἀπ᾽ ὅ,τι εἴμαστε τώρα. Ἀλλὰ ἡ δόξα εἶναι παροῦσα πάντοτε, ὁπουδήποτε καὶ ἂν εἴμαστε. Πρέπει νὰ μάθουμε νὰ μὴν ἀτενίζουμε τὸ μέλλον, ἀλλὰ τὴν παροῦσα στιγμή. Εἶναι μεγάλο μυστικὸ νὰ ξεχάση κανεὶς τὸ μέλλον, νὰ ξεχάση τὸ παρελθὸν καὶ νὰ κτίση στὴ δύναμη τῆς παρούσης στιγμῆς. Ὁ μόνος τόπος γιὰ νὰ μπορέσουμε ποτὲ νὰ μποῦμε σ᾽ αὐτὸ τὸ Βασίλειο, βρίσκεται στὸ παρὸν καὶ ὄχι στὸ μέλλον. Ὄχι στὸ παρελθόν, ἀλλὰ μονάχα στὸ παρόν. Ἡ πραγματικὴ στιγμὴ στὴν ὁποία ζοῦμε εἶναι ἡ στιγμὴ ἀπὸ τὴν ὁποία μποροῦμε νὰ περάσουμε καὶ νὰ μποῦμε σ᾽ αὐτὸ τὸ Βασίλειο, ἡ στιγμὴ ἀπὸ τὴν ὁποία μποροῦμε νὰ μποῦμε μέσα σὲ κεῖνο ποὺ εἶναι πέρα ἀπὸ τὸ χρόνο.

Ἡ Πνευματικὴ Ζωὴ δὲν ἀνήκει στὸ χρόνο, δὲν εἶναι τοῦ παρελθόντος, δὲν εἶναι τοῦ μέλλοντος. Εἶναι τὸ Αἰώνιο, καὶ ὅταν ζοῦμε τὴν καθημερι-

νή μας ζωή, ὁ χρόνος στὸν ὁποῖο ζοῦμε θὰ ἔπρεπε νὰ εἶ-γιὰ τὴν συνείδησή μας Αἰωνιότης. Πρέπει νὰ ξεχάσουμε τὸ χρόνο καὶ νὰ ζοῦμε στὴν Αἰωνιότητα, τὴν κάθε στιγμή. Πρέπει νὰ μποῦμε, ἀπὸ μιὰ μυστικὴ πόρτα, μέσα στὴν πραγματικότητα τῆς Αἰωνιότητος, ποὺ βρίσκεται πίσω ἀπ' αὐτήν. Πρέπει νὰ πάψουμε νὰ περιμένουμε νὰ ἔρθη κάποια μεγάλη στιγμὴ ποὺ θὰ τὴν βροῦμε. Ἄν κάνουμε κάτι τέτοιο, θὰ κυττᾶμε διαρκῶς στὸ μέλλον. Πάντα θὰ ἑτοιμαζόμαστε γιὰ κάτι, ποὺ θὰ ἔρθη, ἀντὶ νὰ εἴμαστε ἤδη ἕτοιμοι. Γιατὶ ἡ στιγμὴ κατὰ τὴν ὁποία θὰ μπορέσουμε νὰ περάσουμε ἀπὸ κείνη τὴ μυστικὴ πύλη εἶναι ἐδῶ καὶ τώρα, ἄν σταματήσουμε νὰ σκεπτόμαστε μὲ ὅρους τοῦ μέλλοντος καὶ ἀντ' αὐτοῦ ἀρχίσουμε νὰ σκεπτόμαστε μὲ ὅρους τοῦ Αἰώνιου. Καὶ ὅταν πιὰ μποῦμε μέσα, δὲν ἐπιθυμοῦμε πιὰ τὸ χρόνο, καὶ ἄν μᾶς δινόταν ἡ εὐκαιρία νὰ διαλέξουμε μεταξὺ τῆς πλήρους εὐρύνσεως τῆς ἀτομικότητος ἢ ἄν μᾶς προσέφεραν διακόσια ἑκατομμύρια χρόνια μελλοντικῆς ζωῆς, αὐτὸ δὲν θὰ εἶχε καμμιὰ σημασία γιὰ μᾶς, γιατὶ θὰ ἔχουμε ἀνακαλύψει ἐκεῖνο γιὰ τὸ ὁποῖο ὁ χρόνος δὲν εἶναι παρὰ ἕνα προσωρινὸ ὄνειρο. Ἀναζητοῦμε πάντα στὸ μέλλον ἐκεῖνο ποὺ εἶναι ἐδῶ, τώρα.

Ὀνειρευόμαστε τὴν πραγματικότητα σὰν κάτι ποὺ θὰ ἔρθη στὸ μέλλον, ἐνῶ εἶναι πανταχοῦ παροῦσα πάντοτε καὶ εἴμαστε ἀκριβῶς στὸν τόπο καί στὸ χρόνο ποὺ μποροῦμε νὰ τὴν βροῦμε, ἂν θέλουμε. Ἄν καὶ καθόμαστε στὰ πόδια τοῦ Διδασκάλου, ἄν καὶ ἀκοῦμε τὰ λόγια του, ποτὲ δὲν θὰ βροῦμε τὴν πραγματικότητα, ἐφ' ὅσον τὴν ἀναζητοῦμε σὰν κάτι ποὺ θὰ ἔρθη μελλοντικά. Πρέπει νὰ μάθουμε νὰ μπαίνουμε ἀπὸ κάθε σημεῖο μέσα σὲ κεῖνο ποὺ εἶναι πέρα ἀπὸ τὸν χῶρο, σὲ κεῖνο ποὺ εἶναι πανταχοῦ παρόν. Ἄν θέλουμε νὰ μποῦμε στὸ Βασίλειο, πρέπει νὰ νικήσουμε τὰ ὄνειρά μας περὶ χρόνου, τὰ ὄνειρά μας περὶ χώρου, καὶ πρέπει νὰ μπαίνουμε σὲ κεῖνο ποὺ εἶναι πέρα ἀπὸ τὸν χρόνο καὶ πέρα ἀπὸ τὸν χῶρο, σ' ὅποιο μέρος κι' ἂν βρισκόμαστε. Ἔτσι βρίσκουμε τὴν πραγματικότητα. Τότε φεύγει ἡ ἰδέα τῆς Προετοιμασίας καὶ παίρνει τὴ θέση της ἡ ἰδέα τῆς Πραγματικότητος. Πρέπει νὰ κάνουμε τὸ ἐσωτερικὸ ταξίδι. Πρέπει νὰ βροῦμε τὴ νέα διάσταση. Ἀκινητῆστε κάθε τὶ τὸ ἐξωτερικὸ καὶ προσπαθῆστε νὰ σταθεροποιήσετε τὸν ἑαυτό σας σὲ κεῖνο ποὺ εἶναι μέσα σας. Θὰ βροῦμε ἐκεῖ μιὰ κρυφὴ πύλη, ἀπὸ τὴν ὁποία μποροῦμε νὰ μποῦμε σὲ κεῖνο ποὺ εἶναι πέρα ἀπ' ὅλα τὰ πράγματα, καὶ μποροῦμε νὰ μποῦμε σ' αὐτὸ μόνο μὲ τὴν καρδιά μας μὲ τὴ δική μας συνείδηση.

Κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ μᾶς βοηθήση, ἀκόμα οὔτε κι' ὁ ἴδιος ὁ Διδάσκαλος δὲν μπορεῖ νὰ κάνη γιὰ μᾶς ἐκεῖνο ποὺ πρέπει νὰ κάνουμε ἐμεῖς οἱ ἴδιοι. Εἶναι τὸ πέταγμα τοῦ μοναχικοῦ πρὸς τὸ Μοναδικό, εἶναι τὸ πέταγμα ποὺ ὁ καθένας ἀπὸ μᾶς πρέπει νὰ κάνη μόνος του. Νὰ γυμνωθοῦμε ἀπὸ ὅλες τὶς αὐταπάτες τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου καὶ νὰ μποῦμε στὸ Αἰώνιο. Πόσοι ἀπὸ μᾶς μποροῦνε νὰ πετάξουν σ' αὐτὰ τὰ Βασίλεια τῆς Αἰωνιότητος; Ὅλοι θέλουμε νὰ ἀνεβοῦμε ὥς ἐκεῖ, ἀλλὰ μᾶς βαραίνουν τὰ φορτία ποὺ κουβαλᾶμε καὶ ἔτσι δὲν μποροῦμε νὰ ἀνεβοῦμε στὸ βουνὸ τῆς πραγματικότητος.

Πρέπει νὰ ἀποσπασθοῦμε ἀπ' αὐτὸν τὸν κόσμο, νὰ μάθουμε νὰ εἴμαστε μοναχοί, σιωπηλοὶ καὶ μόνοι, καὶ νὰ ἀντιληφθοῦμε ὅτι τίποτε τὸ ἐξωτερικὸ δὲν μπορεῖ νὰ μᾶς βοηθήση. Μόνο τότε μποροῦμε νὰ μποῦμε στὸ Αἰώνιο, ὅπου ὑπάρχει τέτοια γαλήνη ποὺ δὲν ταράζεται μὲ τίποτα. Ἂν ἀναζητοῦμε αὐτὸ τὸ πράγμα μέσα στὸ χρόνο, τότε τὰ ρεύματα τῆς ζωῆς διαρκῶς θὰ μᾶς ἐνοχλοῦν, ἀλλὰ ὅταν βγοῦμε ἀπ' αὐτὸ τὸ βίαιο ρεῦμα τῆς ζωῆς καὶ μποῦμε σὲ κεῖνο τὸ ἱερό, βρίσκουμε μιὰ ἀπόλυτη σιωπή, μέσα στὴν ὁποία ἡ φλόγα τῆς Πραγματικότητος μπορεῖ νὰ καίη χωρὶς νὰ τρεμοσβήνη. Αὐτὸς ὁ τόπος τῆς ἀπόλυτης γαλήνης, σιωπῆς καὶ αἰωνιότητος, αὐτὴ εἶναι ἡ εἴσοδος στὸ Βασίλειο τῆς Εὐδαιμονίας ποὺ βρίσκεται μέσα μας.

Ὁμιλητὴς καὶ Ἀκροατὴς

Ἔστω πᾶς ἄνθρωπος ταχὺς εἰς τὸ ἀκοῦσαι, βραδὺς εἰς τὸ λαλῆσαι.
Ἰακώβου, 1, 19.

Ὁ ἀκροατὴς εἶναι εὐφυέστερος ἀπὸ τὸν ὁμιλητή. Ὅταν κάποιος ὁμιλῇ, λέγει ἁπλῶς κάτι ποὺ γνωρίζει — ὅταν ἀκροᾶται, μαθαίνει κάτι ποὺ κάποιος ἄλλος γνωρίζει.

Ὁ Ἐπίκτητος, Ἕλλην στωϊκὸς φιλόσοφος τοῦ πρώτου αἰῶνος μ. Χ., ἔλεγε ὅτι ἡ φύσις ἔδωσε στοὺς ἀνθρώπους μία γλῶσσα καὶ δύο αὐτιά, ὥστε νὰ μποροῦν ν' ἀκοῦνε διπλάσια ἀπὸ ὅσα λέγουν. Γιὰ νὰ εἶναι, ὅμως, κανεὶς καλὸς ἀκροατής, ἀπαιτεῖται μεγάλη δόσις πνεύματος καὶ ὄχι λίγη ἐπιδεξιότης. Ὅποιος ἐπέτυχε τὴν τέχνη τοῦ ἀκροᾶσθαι εἶναι συνήθως δημοφιλέστερος ἀπὸ ἐκεῖνον ποὺ ἔχει τὸ λεγόμενον δῶρον τῆς εὐφραδείας.

Ὁ Σαίξπηρ λέγει ὅτι ἡ συντομία εἶναι ἡ ψυχὴ τῆς εὐφυΐας καὶ ἡ εὐφυΐα εἶναι βάρος, ὅταν μιλάη πολύ. Μόνον οἱ πολὺ καλὰ πληροφορημένοι ἀποτολμοῦν νὰ εἶναι ὁμιλητικοί. Ὁ ποιητὴς Τζῶρτζ Ἔλλιοτ λέγει: «Εὐλογημένος εἶναι ἐκεῖνος, ποὺ μὴν ἔχοντας νὰ εἰπῇ τίποτε, συγκρατεῖται καὶ δὲν δίδει ἀπόδειξιν περὶ τούτου».

Εἶναι προνόμιο νὰ μπορῇ κανεὶς νὰ ἀκροᾶται λόγια μὲ σημασία, σοφία, ἰσχύ. Ἂς εἴμεθα καλοὶ ἀκροαταί. N. H. Schultz

ΜΕΤΑ ΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΤΟΥ ΘΙΒΕΤ

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΙΩΝ ΣΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ

ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΙΣ

ΤΟΥ TILLMAN DURDIN
στους New York Times

Η ΘΙΒΕΤΑΝΗ ἐπανάστασις ἐναντίον τῶν Κινέζων κομμουνιστῶν δὲν ἀποδίδεται ἐξ ὁλοκλήρου στὴν ἀντίστασι ἑνὸς μοναδικοῦ στὴν Ἀσία θρησκευτικοῦ συστήματος πρὸς τὴν ἔξωθεν κυριαρχία καὶ τὴν καταναγκαστικὴ ἀλλαγή. Ἔπαιξε ρόλο καὶ ὁ φυλετικὸς ἀνταγωνισμός. Ἕνας ἄλλος παράγων, ἂν καὶ συνεδέετο μὲ τὴν θρησκεία, δὲν ἦταν μόνον θρησκευτικός, μὰ καὶ ὑλιστικός. Ἦταν ἡ ἀντίθεσις μιᾶς ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας πρὸς τὴν προοπτικὴ ἀπωλείας τῆς εἰδικῆς θέσεώς της καὶ τῶν μοναστηριακῶν γαιῶν, συνεπείᾳ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ κομμουνισμοῦ στὸ Θιβέτ.

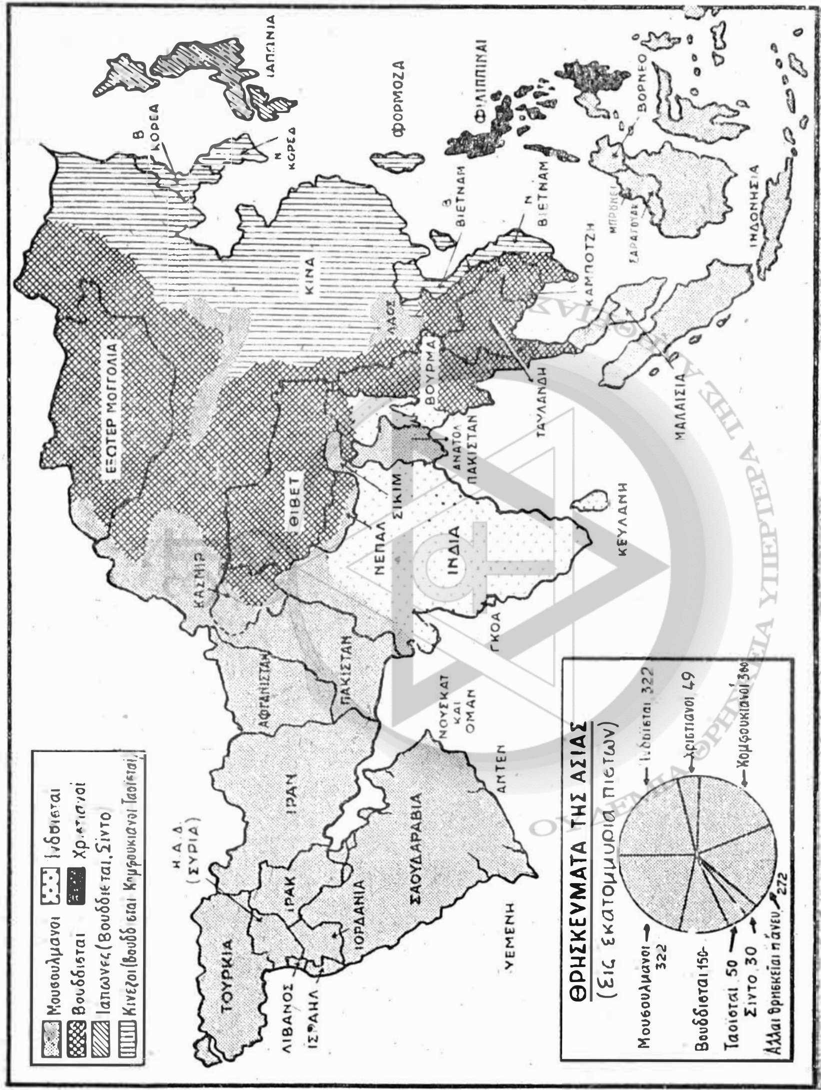
Ἡ Λαμαϊκὴ παραλλαγὴ τοῦ Βουδδισμοῦ, μὲ τὴν ἐπιρροή της σὲ κάθε ἐκδήλωσι τῆς Θιβετανῆς ζωῆς, ἦταν ἰσχυρὴ δύναμι γιὰ τὴν ἐξέγερσι καὶ ἔτσι τὰ γεγονότα τοῦ Θιβὲτ χρησίμευαν γιὰ νὰ προσελκυσθῆ ἡ προσοχὴ στὸν ρόλο τῆς θρησκείας γιὰ τὴν πολιτικὴ ἐξέλιξι τῶν πυκνῶν πληθυσμῶν τῆς Ἀνατολῆς. Ἀπὸ γεωγραφικὴ ἄποψι, ἡ πιὸ διαδομένη θρησκεία εἶναι ὁ Βουδδισμός, ὑπάρχουν ὅμως τρεῖς ἄλλες ἀνατολικὲς πίστεις — ὁ Κομφουκιανισμός, ὁ Ἰσλαμισμὸς καὶ ὁ Ἰνδουϊσμός — ποὺ ἔχουν βαθειὰ σημασία γιὰ τὸ δρᾶμα τῆς Ἀσίας.

ΒΟΥΔΔΙΣΜΟΣ

Ὁ Βουδδισμὸς εἶναι ἡ θρησκεία ἑκατοντάδων ἑκατομμυρίων Ἀσιατῶν. Πόσων ἑκατοντάδων ἑκατομμυρίων ἀκριβῶς εἶναι ἀδύνατον νὰ λεχθῆ, διότι δὲν μπορεῖ σήμερα κανεὶς νὰ πῆ πόσοι ἀπὸ τὶς δεκάδες ἑκατομμυρίων Κινέζων, ποὺ ἦσαν Βουδδισταὶ πρὸ τῆς κομμουνιστικῆς κυριαρχίας στὴν Κίνα, διατηροῦν ἀκόμη τὴν Βουδδιστικὴ πίστι. Οἱ πληθυσμοὶ τῆς Κεϋλάνης, τῆς Ταϊλάνδης τοῦ Λάος, τῆς Καμπότζης, τῆς Βούρμας, τοῦ Θιβὲτ καὶ τῆς Μογγολίας εἶναι ἐπικρατέστατα Βουδδισταί, ἐνῶ εἶναι ἐπίσης Βουδδισταὶ ἀρκετὰ ἑκατομμύρια στὴν Ἰνδία, τὸ Βιὲτ — Νὰμ καὶ τὴν Κορέα, καθὼς καὶ ὁ μισὸς πληθυσμὸς τῆς Ἰαπωνίας.

Οἱ Βουδδισταὶ πιστεύουν ὅτι ἡ Νιρβάνα — ἡ κατάστασις τῆς ἀπρόσωπης καὶ ἀπόλυτης πραγματικότητος — μπορεῖ νὰ ἐπι-

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ

Παραστατικὸς χάρτης τῶν «Τάιμς Νέας Ὑόρκης» γιὰ τὴν κατανομὴ τῶν θρησκευμάτων στὸν Ἀσιατικὸ χῶρο.

τευχθῇ ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο διὰ μέσου πράξεων καλωσύνης καὶ αὐτοθυσίας, ἀγαθῶν σκέψεων καὶ διαδοχικῶν ἐνσαρκώσεων.

Ὁ Βουδδισμὸς ἔχει δύο μεγάλες σχολές: Ὁ Βουδδισμὸς Χιναγιάνα, ἀκολουθούμενος ἀπὸ τοὺς νοτίους Ἀσιάτας, καὶ ὁ Βουδδισμὸς Μαχαγιάνα, ποὺ ἐπικρατεῖ στὴν Κίνα, Ἰαπωνία, Κορέα, Θιβὲτ καὶ Μογγολία.

Οἱ πιστοὶ τῆς Χιναγιάνα ἐξαίρουν τὴν ἀτομικὴ λιτότητα καὶ σωτηρία μὲ τὸ ἀτομικὸ παράδειγμα ἀκολουθῶντας τὶς διδασκαλίες τοῦ Σιντάρτα Γκαουτάμα — τοῦ Βούδδα — ὁ ὁποῖος γεννήθηκε στὸ Νεπὰλ τὸ 563 π. Χ.

Οἱ πιστοὶ τῆς Μαχαγιάνα, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ σέβας τῶν Χιναγιάνα μόνο πρὸς τὸν Βούδδα, ἔχουν ὁλόκληρο πάνθεο Βοδδισάτβας ἢ θείων ὄντων, τὰ ὁποῖα δικαιοῦνται νὰ εἰσέλθουν στὴ Νιρβάνα, ἀλλὰ ἀπὸ συμπόνοια πρὸς ὅλα τὰ πλάσματα ἐγκαταλείπουν τὸ δικαίωμά τους καὶ ἐξακολουθοῦν νὰ ἐνσαρκοῦνται γιὰ νὰ βοηθήσουν τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους.

Ὁ Λαμαϊσμὸς τοῦ Θιβὲτ εἶναι μιὰ ριζικὴ παραλλαγὴ τοῦ Βουδδισμοῦ, ὅπου οἱ Βοδδισάτβας τῆς Μαχαγιάνα εἶναι μᾶλλον ἰσχυρὰ πνεύματα ποὺ ὑποτάσσουν τοὺς δαίμονες καὶ τοὺς ἀναγκάζουν νὰ ὑπηρετοῦν, παρὰ νὰ βλάπτουν, τοὺς ἀνθρώπους. Στὸν Λαμαϊσμό, ὁ Δαλάϊ — Λάμα εἶναι ὁ ὕπατος ἀρχηγὸς τόσο τῶν πνευματικῶν, ὅσο καὶ τῶν τρεχουσῶν ὑποθέσεων.

ΚΟΜΦΟΥΚΙΑΝΙΣΜΟΣ

Ὁ Κομφουκιανισμός, δόγμα ἰδίως Κινεζικό, εἶναι ταυτοχρόνως θρησκεία καὶ φιλοσοφία ζωῆς, μὲ περισσότερη ἔμφασι στὶς ἠθικὲς ἀρχές. Ἔχει ὅμως καὶ θρησκευτικὲς ὄψεις, ἰδίως στὴν ἀποδιδόμενη κατὰ τὶς προγονικὲς τελετὲς προσοχὴ στὸ ὑπερφυσικό. Ὁ Κομφουκιανισμὸς ὑπογραμμίζει τὸ υἱικὸ σέβας, τὴν ἠθικὴ διαγωγή, τὴν φιλοφροσύνη καὶ τὴν νομιμοφροσύνη μεταξὺ ἀνωτέρων καὶ κατωτέρων, εἰδικὰ στὴν οἰκογένεια. Οἱ Κομφουκιανισταὶ κηρύττουν ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν πρέπει νὰ πράττῃ στοὺς ἄλλους αὐτὸ ποὺ δὲν θέλει νὰ πράττουν οἱ ἄλλοι σ᾽ αὐτὸν καὶ ὅτι πρέπει νὰ πράττῃ ὅ, τι ἐπιθυμεῖ νὰ πράττουν σ᾽ αὐτόν.

Ὁ Κομφουκιανισμὸς σὰν κρατικὴ λατρεία τῆς προ—δημοκρατικῆς Κίνας, εἶχε ἀποκτήσει ἕνα εἶδος αὐθεντίας καὶ παραδόσεως. Μολονότι καὶ οἱ Κινέζοι κομμουνισταὶ ἔχουν ἐνσωματώσει μερικὲς ἀπὸ τὶς Κομφουκιανικὲς ἀντιλήψεις ἠθικῆς καὶ φέρονται μὲ αὐταρχισμό, ὁ Κομφουκιανισμὸς αὐτὸς καθ᾽ ἑαυτὸς ἀναθεματίζεται ἀπὸ τὸ κομμουνιστικὸ σύστημα

ΙΣΛΑΜΙΣΜΟΣ

Ὁ Ἰσλαμισμὸς εἶναι ἡ πίστις τοῦ πλείστου τῶν 85.000.000 Ἰνδονησίων, τῶν 71.000.000 Πακιστανῶν, 3.000.000 Μαλαισίων καὶ δεκάδων ἑκατομμυρίων Κινέζων, καθὼς καὶ μὴ Κινεζικῶν μειονοτήτων τῆς Κίνας. Ὑπάρχουν μουσουλμανικὲς μειονότητες ἐπίσης

στὴν Ἰνδία, Βιρμανία, Ταϊλάνδη καὶ στὶς Φιλιππίνες.

Ἡ σαφῶς ἁπλῆ θρησκεία τοῦ Ἰσλὰμ δέχεται ἕνα μοναδικὸν καὶ παντοδύναμον Θεό, τοῦ ὁποίου προφήτης εἶναι ὁ Μωάμεθ. Ὑπάρχει πίστις γιὰ τὸ ὑπερπέραν, ἀλλὰ ἡ Μουσουλμανικὴ πίστις ἐνδιαφέρεται περισσότερο γιὰ τὴν ἐπίγεια συμπεριφορὰ τοῦ ἀνθρώπου.

ΙΝΔΟΥΪΣΜΟΣ

Ὁ Ἰνδουϊσμὸς εἶναι ἡ θρησκεία τῶν 300.000.000 Ἰνδῶν, σημαντικῶν μειονοτήτων στὸ Πακιστάν, τὴν Κεϋλάνη καὶ Βιρμανία καὶ 3.000.000 κατοίκων τῶν νήσων Μπαλί, τοῦ μόνου τμήματος τῆς Ἰνδονησίας ποὺ διατηρεῖ τὴν πίστι, ἡ ὁποία ἐδέσποζε ἄλλοτε σ' ὅλα τοῦτα τὰ νησιά. Ὁ Ἰνδουϊσμὸς εἶναι σὰν προτεσταντικὸς κλάδος τοῦ Βουδδισμοῦ. Ὑπάρχουν δὲ δωδεκάδες Ἰνδουιστικῶν παραφυάδων.

Ὁ Ἰνδουϊσμὸς πιστεύει ὅτι ὑπάρχει ἕνας Θεὸς τὰ πάντα πληρῶνκαὶ ταυτοχρόνως ὑπάρχουν ἑκατομμύρια θεῶν σὰν ἐκδηλώσεις τοῦ αἰωνίου πνεύματος. Ὁ ὕψιστος ἀντικειμενικὸς σκοπὸς τοῦ Ἰνδουϊσμοῦ εἶναι ἡ ἐπίτευξις τῆς ἑνώσεως μετὰ τοῦ Θεοῦ, ὄχι μόνον μέσῳ λειτουργιῶν, ἀλλὰ καὶ μέσῳ τῶν ἠθικῶν ἰδεωδῶν, τῆς ἁγνότητος, τοῦ αὐτοελέγχου, τῆς παραιτήσεως, τῆς ἀληθείας, τῆς μὴ βίας καὶ τοῦ βαθυτάτου οἴκτου πρὸς ὅλα τὰ πλάσματα. Οἱ Ἰνδουισταὶ πιστεύουν στὴν μετενσάρκωσι ὡς διαρκῆ ἀνανέωσι τῆς ζωῆς μὲ ἀλλαγὴ μορφῶν. Σημαντικοὶ σκοποὶ τῶν Ἰνδουϊστῶν εἶναι ἡ παραίτησις τῆς ἐπιθυμίας καὶ ὁ ἔλεγχος τοῦ νοῦ. Ἡ κοινωνία τῶν τεσσάρων τάξεων θεωρεῖται ὅτι βασίζεται σὲ δικαιώματα κτηθέντα σὲ ἄλλες ζωές.

Γιὰ τοὺς Ἀσιᾶτες, τὰ ἀξιώματα αὐτὰ τῶν μεγάλων τούτων θρησκειῶν καὶ ὁ τρόπος ζωῆς ποὺ ἔχουν διαμορφώσει, εἶναι μεγάλης πολιτικῆς σημασίας. Ὁλόκληρος ὁ οὐδετερόφιλος καὶ ἐναντίον τῆς βίας ρόλος τῆς Ἰνδίας στὶς παγκόσμιες ὑποθέσεις εἶναι ἀποτέλεσμα τοῦ Ἰνδουϊσμοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀντιδράσεως γιὰ τὴν ἐπὶ αἰῶνες δυτικὴ ἀποικιακὴ κυριαρχία.

Στὶς Φιλιππίνες καὶ τὸ Βιέτ— Νάμ, εἶναι διαδεδομένος ὁ Χριστιανισμὸς καὶ παίζει σημαντικο ρόλο σὰν φραγμὸς στὸν κομμουνισμὸ καὶ διοικητικὴ δύναμις. Στὸ Πακιστάν, τὴν Ἰνδονησία καὶ τὴν Μαλαισία, τὴν βασικὴ στάσι τῶν κυβερνήσεων τὴν καθορίζει ὁ Ἰσλαμισμός.

Ἐπίσης, στὴν Κεϋλάνη, τὴν Βούρμα, τὴν Ταϊλάνδη, τὴν Καμπότζη καὶ τὸ Λάος, ἰσχυρὸς παράγων γιὰ τὴν ἐξέλιξι τοῦ οἰκονομικοῦ καὶ πολιτικοῦ συστήματος εἶναι ὁ Βουδδισμός.

ΖΑΧ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Ἡ προσευχὴ τοῦ ταπεινοῦ

Κύριε, σὰν ἦρθεν ἡ βραδυὰ σοῦ λέω τὴν προσευχή μου.
Ἄλλη ψυχὴ δὲν ἔβλαψα στὸν κόσμο ἀπ' τὴ δική μου.
Ἐκεῖνοι ποὺ μὲ πίκραναν ἦταν ἀγαπημένοι.
Τὴν πίκρα μου τὴ βάστηξα. Μοῦ δίνεις καὶ τὴν ξένη.

Μ' ἀπαρνηθῆκαν οἱ χαρές. Δὲν τὶς γυρεύω πίσω.
Προσμένω τὰ χειρότερα. Εἶν' ἁμαρτία νὰ ἐλπίσω.
Σαν εὐτυχία τὴν ἀγαπῶ τῆς νύχτας τὴ φοβέρα.
Στὴν πόρτα μου ἄλλος δὲν χτυπᾶ κανεὶς ἀπ' τὸν ἀγέρα.

Δὲν ἔχω δόξα. Εἶν' ἥσυχα τὰ ἔργα ποὺ ἔχω πράξει.
Ἄκουσα τὴ γλυκειὰ βροχή. Τὴ δύση ἔχω κοιτάξει.
Ἔδωκα στὰ παιδιὰ χαρές, σὲ σκύλους λίγο χάδι.
Ζευγάδες καλησπέρισα ποὺ γύριζαν τὸ βράδι.

Τώρα δὲν ἔχω τίποτα νὰ διώξω ἢ νὰ κρατήσω.
Δὲν περιμένω ἀνταμοιβή. Πολὺ 'ναι τέτοια ἐλπίδα.
Εὐδόκησε ν' ἀφανιστῶ, χωρὶς νὰ ξαναζήσω...
Σ' εὐχαριστῶ γιὰ τὰ βουνὰ καὶ γιὰ τοὺς κάμπους ποὺ εἶδα.

(«Θεῖα Δῶρα»)

Μάθε νὰ διώχνης

Ἐὰν θέλης νὰ εἶσαι ὑγιὴς ἠθικά, νοητικὰ καὶ φυσικά: διῶχνε!

Διῶχνε τὶς μικρὲς σκοτοῦρες τῆς καθημερινῆς ζωῆς, τοὺς ἐρεθισμοὺς καὶ τὶς ἐνοχλήσεις ποὺ διασταυρώνει καθημερινὰ τὸ βῆμα σου. Μὴν τὶς κρατᾶς, μὴν τὶς τρέφης, μὴν τὶς εὐνοεῖς, μὴν τὶς ἀναπτύσσεις. Δὲν ἀξίζουν. Διῶχνε τες.

Ἐκείνη ἡ μικρὴ πληγὴ ποὺ σοῦ προξένησε κάποιος φίλος, ἴσως νὰ μὴν ἦταν σκόπιμη, ἴσως νὰ ἦταν, πάντως μὴν σκοτίζεσαι, διῶξε την. Ἀρνήσου νὰ τὴν σκέφτεσαι.

Διῶξε τὸ αἴσθημα τοῦ μίσους ποὺ ἔχεις γιὰ κάποιον ἄλλον, τὴ ζήλεια, τὸ φθόνο, τὴν κακία, ὅλες τὶς τέτοιες σκέψεις. Σάρωσέ τες ἀπὸ τὸ νοῦ σου καὶ θὰ ἐκπλαγῆς γιὰ τὸ ἀνανεωτικὸ ἀποτέλεσμα ποὺ θὰ νιώσης, τόσο φυσικὰ, ὅσο καὶ νοητικά. Διῶξε τα ὅλα, εἶναι κίνδυνος θανάσιμος νὰ τὰ στεγάζης.

Ἀλλὰ μὲ τὶς μεγάλες φασαρίες, τὶς πικρὲς ἀπογοητεύσεις, τὶς βαθειὲς ἀναποδιές, τὶς θλίψεις ποὺ σπαράζουν τὴν καρδιά, τὶς τραγωδίες τῆς ζωῆς, τί γίνεται; Ἀλλά, ἐπίσης, διῶξε τες. Πέταξέ τες ἀπὸ πάνω σου, ἤπια, ἀλλὰ σίγουρα. Ἀπομάκρυνε κάθε λύπη καὶ πικρία, ἄφησε μονάχα τὴν θλῖψι νὰ γίνη μιὰ ἐπιρροὴ γλύκας. Ναί, διῶξε τες, κι' αὐτές, φτιάσε τὸ μέλλον σου.

Ὕστερα, διῶξε ἀκόμη καὶ τὸ ἐλαφρὸ ἐκεῖνο συναίσθημα ἀδιαθεσίας καὶ μὴν μιλᾶς πιὰ καθόλου γι' αὐτά. Θὰ δῆς τί καλὸς λυτρωμὸς εἶναι. Ἐθεράπευσες βασιλικὰ τὴν ἀρρώστια σου, ἀλλὰ τώρα ἐγκατάλειψέ την, διῶξε την. Μὴν τρέφεις τὴν ἀδιαθεσία σου, διῶξε την. Μίλα καλύτερα γιὰ ὑγεία καὶ θὰ ἔλθη.

Ὁ Κοσμικὸς Χορὸς τοῦ Σίβα

Ἀνάλυσις τοῦ Fr. Brunel
ἀπὸ τὸ Le Lotus Bleu, Παρίσι

«Η Υπέρτατη Διάνοια μές στην ψυχή χορευει κι' από όλες τις ατέλειες, έτσι, μας λυτρώνει. Της πλάνης τα σκοτάδια σχίζει και καίει τα υφάδια της σκλαβιας, θέτοντας τέρμα στο κακό, που είναι η απουσία της σοφίας και του φωτός. Σκορπιζει ένα κύμα χάρης και αγάπης και την ψυχη βυθίζει σ' ευτυχιας ωκεανό».

Ὁ μυστικὸς χορὸς τοῦ Σίβα—Ναταράγια (ἑνὸς ἀπὸ τὴν κύρια τριάδα τῶν Ἰνδικῶν θεῶν, θεοῦ ἰδιαίτερα τοῦ πυρὸς καὶ τῆς δημιουργίας) εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ πληρέστερα καὶ γοητευτικώτερα σύμβολα, ποὺ ἐχρησιμοποίησαν οἱ καλλιτέχναι φιλόσοφοι τῆς νοτίου Ἰνδίας. Τὸ πᾶν εἶναι ζωή, κίνησις, ρυθμός, σημασία.

Μέσα σ' ἕνα φλόγινο κύκλο, ὁ εὐκίνητος καὶ ἁπαλὸς χορὸς τοῦ Σίβα συμβολίζει τὴν θεία δύναμι τῆς ἀέναης ἀλλαγῆς στὸ Σύμπαν, ὅπου ἡ ζωὴ καὶ ὁ θάνατος, οἱ φαινομενικὲς ἀντιθέσεις καὶ διαφοροποιήσεις, δὲν εἶναι παρὰ διαβατικὲς φάσεις καὶ ρυθμικὲς ποικιλίες μιᾶς θεμελιώδους ἑνότητος.

Ὁ χορευτὴς δημιουργεῖ αἰώνια καὶ καταστρέφει, μὲ τὴν ταχύτητα ἑνὸς περιστρεφομένου τροχοῦ. Εἶναι ταὐτόχρονα δρῶν πρόσωπο καὶ θεατής, θέατρό του εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Κόσμος.

Ἡ σημερινὴ ἐπιστήμη ἀρχίζει νὰ παραδέχεται τὴν ὕπαρξι ζωῆς στὸ ὀρυκτὸ βασίλειο. Γίνεται λόγος γιὰ κόπωσι τῶν μετάλλων καὶ γιὰ γένεσι μὲ διαίρεσι ἢ μὲ βλάστησι. Ὁ αἰθέρας, ποὺ κατακλύζει τὸ μὴ ἑλκυόμενο ἀπὸ τοὺς πλανῆτες διάστημα, ἔχει τὴν ταχύτητα τῶν ἀτομικῶν κραδασμῶν, ποὺ τοῦ δίνουν τὴν δύναμι νὰ ξεπερνᾶ τὴν ἕλξι. Οἱ διαστάσεις τῶν ἀτόμων εἶναι τόσο ἐλάχιστες, ὥστε χρησιμεύουν σὰν ὑλική βάσι γιὰ τὴν μονάδα ἠλεκτρικοῦ φορτίου. Βλέπουμε ὅτι ὁ ἠλεκτρισμὸς εἶναι ἡ δύναμις καὶ τὰ ἠλεκτρόνια εἶναι τὰ μόρια ὕλης ἐπὶ τῶν ὁποίων δρᾶ ἡ δύναμις αὐτή. Εἶναι ὁ χορὸς ποὺ οἱ ἀρχαῖοι σοφοὶ τῆς Ἰνδίας εἶδαν ἐντὸς τῶν ἀτόμων καὶ τὸν ἐσυμβόλισαν μὲ τὸν Χορὸ τοῦ Σίβα.

Διακρίνουμε σ' αὐτὸν τὸν χορὸ τὸν ρυθμὸ τῆς πορείας τῆς ζωῆς, τὸν αἰώνιο ρυθμὸ ποὺ διαπερνάει καὶ διατρέχει τὸ σύμπαν ὁλόκληρο. Ὁ καλλιτέχνης τῆς νοτίου Ἰνδίας, ποὺ μπόρεσε νὰ συλλάβη καὶ νὰ μορφοποιήση ἕνα τέτοιο σύμβολο, πρέπει νὰ ξεχείλιζε ἀπὸ συμπάθεια γιὰ τὸ σύμπαν καὶ ὑψώθηκε σὲ ὑπέρτατο διδάσκαλο τοῦ στοχασμοῦ.

Ἡ εἰκόνα ποὺ μᾶς ἔδωσε εἶναι μιὰ ὑψηλὴ ἀντίληψις τῆς συναντήσεως τῆς ἐπιστήμης, τῆς θρησκείας καὶ τῆς τέχνης — ἢ τῆς γνώσεως, τῆς σοφίας καὶ τῆς δράσεως. Ὁ κόσμος μπορεῖ νὰ εἶναι διηρημένος καὶ ὑποδιηρημένος σὲ ἀναρίθμητες φυλὲς καὶ ὁμάδες μορφωτικὲς ἢ θρησκευτικές, ὁ καλλιτέχνης ὅμως ποὺ φαντάσθηκε αὐτὴ τὴν ὀρειχάλκινη μορφή, εἶδε τὴν ἀνθρώπινη κοινωνία σὰν ἕνα μεγάλο καὶ πολύπλοκο πᾶν, ποὺ τὰ συνθετικὰ μέρη του, λεπτεπίλεπτα ἀλληλεξάρτητα, συνδέονται μὲ τὸ θεῖο νῆμα σὲ μιὰ κοινὴ ἀδελφότητα.

Η ΕΝΔΟΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

N. SRI RAM

Ὁμιλία στὸ διεθνὲς συνέδριο τῆς Θ. Ε. τοῦ 1953 στὸ Βαρανάσι, Ἰνδία.

Η ΠΑΡΟΥΣΑ ἐποχή, μᾶλλον συγκεκριμένα οἱ τελευταῖες ἑκατονταετηρίδες, καὶ πιὸ πολὺ ὁ αἰώνας μας, ὑπῆρξε μάρτυς ἀξιοσημειώτων προόδων στὴν ἀτομικὴ καὶ ὁμαδικὴ ἐλευθερία. Σχεδὸν κάθε γεωγραφικὰ ἑνωμένη καὶ μὲ κοινὰ χαρακτηριστικὰ αὐτοῦ ἢ ἐκείνου τοῦ εἴδους ἀνθρώπινη κοινότης, ἀπέβη ἢ πρόκειται σύντομα ν' ἀποβῆ ἐλεύθερη. Ἡ δημοκρατία βασίζεται, θεωρητικὰ τουλάχιστον, στὸν σεβασμὸ τοῦ ἀτόμου. Σήμερα ἔχουν ἀναγνωρισθῆ ἡ ἀτομικὴ ἐλευθερία στὰ θέματα τῆς θρησκείας, ἡ ἐλευθερία τοῦ σκέπτεσθαι καὶ τοῦ ἐκφράζεσθαι, καὶ μέσα σὲ ὡρισμένα ὅρια, ἡ ἐλευθερία τοῦ συμπεριφέρεσθαι καὶ ἐνεργεῖν. Μποροῦμε νὰ τὸ ποῦμε αὐτό, παρ' ὅλον ὅτι ὑπάρχουν καὶ ἰσχυρὰ ἀντι—ρεύματα, ποὺ εἶναι ἐπίσης χαρακτηριστικὰ τῆς ἐποχῆς μας.

Εἴμαστε ὅμως πραγματικὰ ἐλεύθεροι; Ἔχομε μέσα μας τὸ αἴσθημα τῆς πείρας τῆς ἐλευθερίας;

Καὶ πρῶτα—πρῶτα, ὅταν χρησιμοποιοῦμε τὴν λέξι «ἐλευθερία», γενικὰ σκεφτόμαστε πὼς ὑπάρχει μιὰ κατάστασις ἢ ἐμπόδιο καὶ θέλουμε νὰ ἐλευθερωθοῦμε ἀπ' αὐτό. Τὸ αἴσθημά μας εἶναι, δηλαδή, ἡ ἀντίδρασις σ' αὐτὴ τὴν κατάστασι. Ζητοῦμε τὸ ἀντίθετο. Ὑπάρχει, σὲ κάθε σκέψι ποὺ ἀναπτύσσουμε, ἡ ἕλξις γι' αὐτὸ ποὺ βρίσκουμε ἐπιθυμητό, ἡ ἀπώθησις γιὰ ἐκεῖνο ποὺ εἶναι δυσάρεστο. Ἀλλ' αὐτὴ ἡ κατάστασις, τοῦ νὰ ὠθῆται κανεὶς ἐσωτερικὰ πρὸς διάφορες κατευθύνσεις, δὲν μπορεῖ νὰ κληθῆ ἐλευθερία. Ὁ νοῦς μας εἶναι σχεδὸν πάντοτε ὑπὸ πίεσιν, δεσπόζεται ἀπὸ ἰδέες πρὸς τὶς ὁποῖες τείνουμε.

Ὥστε ὀφείλουμε νὰ σκεφτοῦμε περὶ ἐλευθερίας ἐντός μας, στὸ νοῦ μας, στὴν καρδιά μας. Καὶ ὅταν λέμε «ἐλεύθεροι ἐσωτερικά», ποιὸ εἶναι ἐκεῖνο ποὺ αἰσθάνεται αὐτὴ τὴν ἐλευθερία; Προδήλως, ὁ νοῦς ἢ ἡ συνειδητότης ποὺ ταυτίζεται μὲ τὸ «ἐγώ», μὲ «ἐμένα» καὶ βλέπει τὸν ἑαυτό του σὰν ξεχωριστὸν ἀπὸ τὸ σῶμα. Ἀνάγκη τώρα ν' ἀντιληφθοῦμε πῶς αὐτὴ ἡ συνειδητότης χάνει τὴν ἐλευθερία της. Τί εἶναι αὐτὴ ἡ συνειδητότης, ποὺ εἶναι τόσο εὔπλαστη καὶ πολύμορφη; Κατὰ γράμμα σημαίνει νὰ ἔχη συνείδη-

σιν περὶ τινός, νὰ γνωρίζῃ τὴν ὕπαρξι πραγμάτων ἀνεξάρτητων ἀπὸ αὐτήν, εἶναι ἡ κατάστασις τῆς ἐνημερότητος.

Ἡ ἐνημερότης γιὰ τὸ τὶ ὑπάρχει ἐξωτερικὰ βρίσκεται ἀκόμη καὶ στὸ ζῶον. Ἐκεῖνο ποὺ διακρίνει τὸν ἄνθρωπο εἶναι, ὅτι αὐτὸς ἔχει συνείδησιν τοῦ ὅτι εἶναι ὁ γνώστης, ὁ ἀποκτῶν ἐμπειρίαν, ὁ ἐσωτερικὸς ἑαυτός του. Ἔχει ἐπίσης τὴν δύναμι τῆς σκέψεως, βασισμένης στὴ μνήμη, τὴν δύναμι νὰ παρατάσσῃ τὶς ἐντυπώσεις του καὶ γεγονότα, νὰ ἐξετάζῃ τὴν σχέσι τους καὶ νὰ χρησιμοποιῇ τὸ ὑλικὸ γιὰ νὰ κτίζῃ οἰκοδομήματα, μορφὲς σκέψεως καὶ εἰκόνες. Αὐτὴ εἶναι ἡ θετική του ἰδιότης, ποὺ ὑφίσταται πλάϊ στὴν ἀρνητικὴ τῆς καταγραφῆς ἐντυπώσεων. Ἡ συνειδητότης στὴν βασική της φύση εἶναι ὅμοια μ᾽ ἕνα καθρέφτη, ποὺ ἀντανακλᾶ ὅλα τὰ πράγματα χωρὶς νὰ ἐπηρεάζεται. Ἀλλ᾽ ὅταν μιὰ αἴσθησις εἶναι εὐχάριστη καὶ ἱκανοποιητική, τότε ἡ συνειδητότης σχηματίζει μιὰ προσκόλλησι πρὸς αὐτὴν καὶ δὲν θέλει νὰ φύγῃ τὸ ἀντικείμενο ποὺ τὴν προεκάλεσε. Θέλει νὰ συνεχισθῇ καὶ νὰ ἐνταθῇ ἡ τέρψις. Ἔτσι σχηματίζεται ἡ κτητικότης, ποὺ εἶναι κυρίως ψυχολογική, καὶ ἡ ἐπιθυμία, ποὺ εἶναι αἰτία συγκινήσεως.

Μποροῦμε νὰ θεωρήσουμε τὴν ἐνημερότητα σὰν μιὰ τάσι ποὺ ἀγκαλιάζει πολλὰ πράγματα ταυτοχρόνως. Σ᾽ αὐτὴ τὴν ἔκτασι, ὅταν ὑπάρχῃ μιὰ εὐχάριστη αἴσθησις σ᾽ ἕνα ἰδιαίτερο σημεῖο, στρέφεται σὲ τοῦτο ὅλη ἡ προσοχὴ καὶ τὸ λοιπὸ πεδίον στραγγίζεται ἀπὸ κάθε ἐνδιαφέρον. Ἡ αἴσθησις ἐπισύρει ὅλες τὶς δυνάμεις τῆς συνειδητότητος στὸν ἑαυτό της, ὅπως σὲ μιὰ περιδίνησι, καὶ μέσα σ᾽ αὐτὴ τὴν αἴσθησι χάνεται πᾶσα ἐνημερότης. Ἡ ἐνημερότης ὑπάρχει πάντοτε, ἀλλὰ σβήνει πρόσκαιρα. Ἡ προσκόλλησις μπορεῖ νὰ ἐκδηλωθῇ σὲ μιὰ φυσικὴ αἴσθησι ἢ σὲ ἄλλου εἴδους αἴσθησι, ὅπως τὴν ἀπόλαυσι τῆς κολακείας, τῆς θέσεως, τῆς ἰσχύος. Ὅποια καὶ νὰ εἶναι ἡ φύσις της, μοιάζει μὲ τὸν ἱμάντα μιᾶς μηχανῆς, μὲ τὸν ὁποῖον κινεῖται ὁ νοῦς μηχανικά. Καὶ ὅταν ὑπάρχῃ μηχανικὴ ἐνέργεια ἢ αὐτοματισμός, τότε ἡ συνειδητότης πάει γιὰ ὕπνο.

Πολλὲς ἰδέες καὶ πίστεις διατηροῦνται ἐπειδὴ εἶναι τερπνές. Ἰδέες ὄχι μόνον θρησκευτικὲς καὶ φιλοσοφικές, ἀλλὰ καὶ ἰδέες γιὰ ζητήματα καθημερινῆς ζωῆς. Τὶς ἰδέες αὐτὲς τὶς στερεώνει, ὅπως μέσα στὴν κυψέλη, τὸ κερὶ τῆς προσκολλήσεως. Ὅταν λείψῃ αὐτὸ τὸ κερί, ποὺ κάνει τὴν συνειδητότητα ἰξώδη, ὅταν, μ᾽ ἄλλα λόγια, ὑπάρξῃ ἐλευθερία ἀπὸ κάθε προσκόλλησι, τότε ἡ συνειδητότης γίνεται πολὺ διαφορετική. Ἀποκτᾶ τὸν χαρακτῆρα τῶν καθαρῶν νερῶν, ποὺ ἔχουν ρευστότητα. Γίνεται εὐκίνητη, κινεῖται ἐκ τῶν ἔνδον, ἔχει διαύγεια στὸ ἐσωτερικὸ φῶς, ἀντηχεῖ σὰν ἕνα θαυμάσιο τύμπανο, ἔχει μιὰ ζωτικότητα ποὺ εἶναι ἄφθαρτη καὶ νωπὴ πάντοτε. Τέτοια εἶναι ἡ φύσις της σὰν εἶναι ἐλεύθερη. Μιὰ τέτοια συνειδητότης εἶναι ἐν ταὐτῷ ἀρνητικὴ καὶ θετική. Ἀρ-

νητική, γιὰ κατανόησι. Θετική, γιὰ δράσι. Ἡ δράσις γεννιέται ἔξω ἀπὸ τὴν κατανόησι. Εἶναι αὐθόρμητη καὶ βασίζεται πάνω σὲ τέλεια καὶ στιγμιαία ἐκτίμησι κάθε παράγοντος καὶ στοιχείου τῆς ἀντιμετωπιζομένης καταστάσεως. Ἐλευθερία ἐντός, ἐπίσης, σημαίνει μιὰ κατάστασι ἡσυχίας λόγῳ ἀπουσίας ἐντάσεως, καθὼς καὶ κατάστασι εὐτυχίας, ποὺ εἶναι ανεξάρτητη, γιατὶ αὐτὴ ἡ εὐτυχία εἶναι ἡ ἀληθινὴ φύσις τῆς ζωῆς ὅταν κυλάει ἀπεριόριστη.

Ἀπὸ τὴν ἐλευθερία ἐντὸς θὰ προέλθη ἡ ὀρθὴ κατάστασις ἐκτός. Θὰ ὑπάρξη περισσότερη ἐλευθερία σ᾽ἕνα Κράτος, ὅταν ἀσκῆται λιγώτερη διακυβέρνησις ἀπ᾽ ἔξω καὶ περισσότερη κατανόησις καὶ ἔλεγχος ἀπὸ μέσα. Ὅταν ὑπάρξη ἐλευθερία ἀπὸ φόβο, ἀπὸ ἀπληστία, ἀπὸ φθόνο καὶ ἀπὸ κάθε μορφὴ ἀτομικῆς προωθήσεως καὶ ἀτομικῆς ἀμύνης, τότε θὰ ὑπάρξη ἀληθινὴ τάξις. Ὅλως διόλου διαφορετικὴ σχέσις θὰ ὑπάρξη ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους, σχέσις εὐτυχοῦς συνεργασίας καὶ ἀμοιβαίας κατανοήσεως. Γιατὶ τὸ ἄτομον εἶναι τὸ κέντρον τῆς ἐξελίξεως καὶ τῆς προόδου. Καὶ χωρὶς ἀτομικὴ ἐλευθερία δὲν ὑπάρχει πρόοδος, ἀλλὰ μόνον ἀπολίθωσις, μηχανοποίησις καὶ πνευματικὸς θάνατος.

Ἀπὸ ὅλους τοὺς ἐχθροὺς τῆς δημοσίας ἐλευθερίας, ὁ πόλεμος εἶναι, ἴσως, ὁ πλέον ἐπίφοβος, διότι περιέχει καὶ ἐκτρέφει τὸ σπέρμα τῶν περισσοτέρων ἄλλων. Ὁ πόλεμος εἶναι ὁ γονεὺς τῶν στρατῶν καὶ αὐτοὶ γεννοῦν χρέη καὶ φόρους· οἱ δὲ στρατοί, τὰ χρέη καὶ οἱ φόροι εἶναι τὰ γνωστὰ ὄργανα τῆς ὑπαγωγῆς τῶν πολλῶν ὑπὸ τὴν κυριαρχία τῶν ὀλίγων.

James Madison

Πεντε μεγάλοι ἐχθροὶ τῆς εἰρήνης κατοικοῦνε μέσα μας: φιλαργυρία, φιλοδοξία, φθόνος, μῖσος καὶ ὑπερηφάνεια. Ἂν μποροῦσε νὰ νικηθοῦν, θ᾽ ἀπολαμβάναμε ἀσφαλῶς διαρκῆ εἰρήνη καὶ ὁ κόσμος θὰ πρώδευε στὸν πολιτισμό.

Πετράρχης

ΕΥΡΩΠΗ: ΕΝΑ ΜΕΓΑΛΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

Ὁμιλία τοῦ Beerend Wouters
Προέδρου ὀλλανδικοῦ τμήματος τῆς Θ. Ε.
στὸ παγκόσμιο συνέδριο τοῦ Βαρανάσι

Η ἀνοικοδόμησις καὶ συνένωσις τῆς Εὐρώπης ἀπέβη, μετὰ τὸν δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, μέρος εὐρυτέρου προβλήματος, τῆς ἀνοικοδομήσεως ὁλοκλήρου τοῦ κόσμου, τὸ ὁποῖον ἀπαιτεῖ λύσιν στὸ ἐγγὺς μέλλον. Κανεὶς ὅμως δὲν μπορεῖ νὰ σκεφθῇ κἂν περὶ καταθέσεως τῶν θεμελίων τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Εὐρώπης, ἐὰν πρωτίστως δὲν παραμερισθῇ ὁ τραγικὸς ἀνταγωνισμὸς μεταξὺ τῶν συνδυασμένων δυνάμεων τῆς Δύσεως καὶ τοῦ Σοβιετικοῦ μπλόκ.

Ἡ ἀνοικοδόμησις τῆς Εὐρώπης εἶναι μία ἀπωτάτη ἐπιδίωξις, μὲ ἀνατάσεις καὶ καταπτώσεις, ἐπιτυχίες καὶ ἀποτυχίες, ἡ ὁποία ὡδήγησε τὴν Εὐρώπη ἀπὸ τῆς ἀκαταστασίας καὶ τῆς βαρβαρότητος μετὰ τὴν πτῶσιν τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας τὸν πέμπτον αἰῶνα εἰς τὴν παροῦσαν κατάστασιν πραγμάτων.

Ἡ Ρωμαϊκὴ Αὐτοκρατορία ἔπεσε θῦμα σ᾽ ἕνα κῦμα μεταναστεύσεων ἡμιπολιτισμένων λαῶν ἐξ Ἀνατολῆς ἀνηκόντων στὴν πέμπτη ὑπο—φυλὴ τῆς μεγάλης Ἀριανῆς φυλῆς, ποὺ εἶχαν ἀρχίσει τὴν «πορεία πρὸς παγκόσμια κυριαρχία». Βαθμηδὸν οἱ νεοελθόντες ἐγκατέστησαν μικρὲς κοινότητες καὶ συνεσφίχθηκαν μεταξύ τους, χρειάσθηκαν ὅμως τέσσαρες αἰῶνες ἀναρχίας προτοῦ νὰ ἐνσωματωθοῦν σ᾽ ἕνα νέο Κράτος ἀπὸ τὸν Καρλομάγνο. Ἦταν ὅμως βραχύβιο τὸ νέο Κράτος. Εἶχε ἐν τῷ μεταξὺ ἀναδειχθῆ μιὰ νέα ἐξουσία, ποὺ διάνοιξε τὸ δρόμο της, εἴτε μὲ κήρυγμα καὶ πειθώ, εἴτε μὲ τὴν ἰσχὺ στοὺς νέους κατοίκους τῆς Εὐρώπης. Ἦταν ἡ Ρωμαικὴ Καθολικὴ Ἐκκλησία.

Ἡ δύναμις τῆς Ἐκκλησίας αὐτῆς ἔφθασε στὸ ζενὶθ κατὰ τὸν 12ον αἰῶνα, εἰσδύοντας σ᾽ ὅλες τὶς ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς, ἀκόμη καὶ στὴν πολιτική. Παρὰ τὶς ἐσωτερικὲς ἐθνικὲς συγκρούσεις, ὁλόκληρη ἡ Εὐρώπη, τοῦ καιροῦ ἐκείνου, ἦταν ἕνα καὶ μοναδικὸ Χριστιανικὸ βασίλειο, μὲ πνευματικὸ κυβερνήτη τὸν Πάπα.

Ἂν καὶ ἡ κυριαρχία τῆς Ἐκκλησίας θὰ ἔπρεπε νὰ δώση σταθερότητα στὴν Ἤπειρο, ἡ πρόοδος ἐπροχώρησε ἀπὸ δρόμο δυναμικὸ καὶ ταραχώδη. Οἱ μικρὲς πόλεις ποὺ ἀνεπτύχθησαν ἔξω ἀπὸ τὰ μοναστήρια καὶ τὰ ἐπιβλητικὰ κάστρα, ἔγιναν μὲ τὸν καιρὸ ἐπαναστατικὰ κέντρα, κατοικούμενα ἀπὸ ἐλευθέρους πολῖτες, ποὺ ἐζητοῦσαν δημοτικὰ δι-

καιώματα καὶ σὲ πολλὲς περιπτώσεις ἔπαιρναν τὴν ἐξουσία. Ἔντασις καὶ ταραχὴ προεκλήθησαν ἐν μέρει ἀπὸ νέες εἰσβολὲς ἐξ Ἀνατολῆς, καὶ ἀργότερα ἀπὸ ἐπιθέσεις Μωαμεθανῶν ἐκ Νότου, Νορβηγῶν καὶ Δανῶν ἀπὸ τὴν Σκανδιναβία. Ἀλλὰ ὑπῆρξαν καὶ ἐσωτερικὲς δυνάμεις ποὺ ὡδηγοῦσαν σὲ συνεχεῖς μεταβολές, σὲ σύγκρουσι παραδόσεων καὶ πολιτισμῶν: Χριστιανικοῦ, Ἀραβικοῦ, Ἑλληνο—Ρωμαϊκοῦ καὶ Ἰνδο—Γερμανικοῦ.

Τότε φάνηκε ἕνα νέο κίνημα, γνωστὸ ὡς Ἀναγέννησις. Νέοι τρόποι ἐκφράσεως, μὲ ἀφυπνιστικὸ πνεῦμα ἐλευθερίας· δίψα γιὰ περισσότερη γνῶσι μὲ σκέψι ἀνεξάρτητη καὶ ἀποδεικτικὸ πείραμα, ἐνῶ ἡ ἐφεύρεσις τῆς τυπογραφίας ἔδινε νέα ὤθησι στὸ ξάπλωμα τῆς γνώσεως. Ἡ μελέτη σημαντικοῦ κλάδου τῆς ἐπιστήμης, τῆς ἀστρονομίας, παρακινήθηκε σπουδαῖα ἀπὸ τὶς ἀνάγκες τῶν θαλασσοπόρων, σὰν τὸν Κολόμβο. Ἡ γεωγραφικὴ ἀνάπτυξις ἔδωσε τὰ πιὸ ἐντυπωσιακὰ ἀποτελέσματα. Ἐξερευνήθηκε ἡ ἀκτὴ τῆς Ἀφρικῆς, παρεκάμφθη τὸ Ἀκρωτήριο, φθάστηκε ἡ Ἰνδία, ἀνακαλύφθηκε ἡ Ἀμερικὴ καὶ ἀποικίσθηκε κατὰ ἕνα μέρος.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἄλλες μεγάλες μεταβολὲς συνέβαιναν στὴν ἴδια τὴν Εὐρώπη. Ἡ Ρωμαϊκὴ Καθολικὴ Ἐκκλησία ἔπεσε βαθμηδὸν σὲ παρακμή. Τὸ βαρύτερο πλῆγμα ἦταν πὼς εἶχε νὰ ἀντιμετωπίση τὴν Μεταρρύθμιση κατὰ τὸν 16ον αἰῶνα, ποὺ διήρεσε τὴν Εὐρώπη σὲ δυὸ θρησκευτικὰ στρατόπεδα. Εἶχε τερματισθῆ πιὰ ἡ ἑνότης τῆς Ἐκκλησίας καὶ οἱ ἐπακόλουθοι θρησκευτικοὶ πόλεμοι κατέστρεψαν τ' ἀπομεινάρια τῆς Εὐρωπαϊκῆς ἀλληλεγγύης.

Διόλου περίεργο τὸ ὅτι αὐτὴ ἡ περίοδος τῆς γενικῆς ἀταξίας καὶ πάλης ὡδήγησε στὴν παγιοποίησι τῶν ἀτομικῶν ἐθνῶν ποὺ ἐπεδίωκαν νὰ διατηρήσουν τὴν ἀποκτημένη θέσι τους καὶ νὰ κραταιώσουν τὴν ἐπιρροὴ καὶ ἰσχὺ τους. Ἐξ ἄλλου ἡ ἀνακάλυψις καὶ ἐξερεύνησις νέων χωρῶν ἔξω ἀπὸ τὴν Εὐρώπη ἀπέβη παρόρμησις πρὸς τὴν Ἀγγλία, τὶς Κάτω Χῶρες, τὴν Γαλλία, τὴν Πορτογαλία καὶ τὴν Ἱσπανία γιὰ νὰ ἐπωφεληθοῦν ἀπὸ τὶς νέες δυνατότητες. Ἱδρύθηκαν ἀποικίες στὴν Ἀμερική, Ἀφρικὴ καὶ Ἀσία. Ἡ Εὐρώπη, ἂν καὶ διηρημένη ἡ ἴδια, ἄρχισε νὰ ἀσκῇ Παγκόσμια Κυριαρχία, γιατὶ δὲν ὑπῆρχε κανένας σοβαρὸς ἀντίζηλος πουθενά.

Ἡ παγκόσμια αὐτὴ κυριαρχία ποὺ χρονολογεῖται ἀπὸ τὸν 16ον αἰῶνα τερματίσθηκε μὲ τὸν πρῶτο παγκόσμιο πόλεμο. Οἱ μεγάλες ἀλλαγὲς ποὺ προεκλήθησαν κατὰ τὸν παρόντα αἰῶνα ἀπὸ δυὸ παγκοσμίους πολέμους ἐμείωσαν αἰσθητὰ τὴν δύναμι τῆς ἐλεύθερης Εὐρώπης.

Ἂς ἀνατρέξωμε τώρα στὶς προσπάθειες ποὺ ἔγιναν γιὰ τὴν ἑνοποίησι τῆς Εὐρώπης. Τὸ ὄνειρο τῆς Εὐρωπαϊκῆς ἑνότητος διετηρήθη ζωντανό, διὰ μέσου τῶν αἰώνων, σὲ μερικοὺς διανοουμένους τῆς ἠπείρου, περιλαμβανομένου καὶ τοῦ Ναπολέοντος Βοναπάρτου. Σὲ μιὰ ὑποθήκη πρὸς τὸ γυιό του, γραμμένη κατὰ τὴν

ἐξορία του στὴν Ἁγία Ἑλένη, ὑπάρχει καὶ ἡ ἀκόλουθη περικοπή: «Μία ἐκ τῶν κυριωτέρων μου ἰδεῶν ὑπῆρξε ἡ συνένωσις τῶν γεωγραφικῶν ἐθνικῶν ὁμίλων ποὺ διελύθησαν καὶ διεσπάσθησαν ἐξ αἰτίας ἐπαναστάσεων καὶ πολιτικῶν ἐξελίξεων... Τὰ ἔθνη τῆς Εὐρώπης ἔχουν πάντα λόγον νὰ θέσουν τέρμα στοὺς πολέμους καὶ νὰ συνδεθοῦν μεταξύ τους σὲ μιὰ ἕνωσι. Ἡ Εὐρώπη δὲν εἶναι παρὰ μιὰ ἐπαρχία τοῦ κόσμου καὶ κάθε πόλεμος μεταξὺ Εὐρωπαίων εἶναι ἐμφύλιος πόλεμος».

Μετὰ τὴν πτῶσι τοῦ Ναπολέοντος ἡ λεγομένη Ἱερὰ Συμμαχία προσεπάθησε νὰ συνδέση τὰ Εὐρωπαϊκὰ ἔθνη. Ἐπρόκειτο περὶ ἀποπείρας, ἐμπνευσμένης ἀπὸ τὸν θρησκευτικὸν ἰδεαλισμὸ τοῦ Αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου Α΄ τῆς Ρωσσίας, σὰν φυσικὴ ἀντίδρασι μετὰ τοὺς Ναπολεοντείους πολέμους, ἀλλὰ δὲν διήρκεσε πολλὰ χρόνια, διότι ἦταν ἕνας σύνδεσμος βασιλέων καὶ κυβερνητῶν τῆς Εὐρώπης καὶ ὄχι τῶν ἐνδιαφερομένων λαῶν.

Πρὸς τὸ τέλος τῶν πρώτων 50 χρόνων τοῦ 19ου αἰῶνος, ἡ ἰδέα τῆς δημοκρατίας, σὰν «κυβερνήσεως ὑπὸ τοῦ λαοῦ», ἄρχισε νὰ δεσπόζῃ στὴν δυτικὴ Εὐρώπη. Εἶχε διεξαχθῆ κατὰ τὸν 16ον αἰῶνα μακρὰ πάλη ἀνάμεσα στὸν κοινὸ λαὸ καὶ τὶς προνομιοῦχες τάξεις, ἰδιαίτερα δὲ ἀξιοσημείωτος ὑπῆρξε ὁ πόλεμος τῶν Κάτω Χωρῶν κατὰ τῆς Ἱσπανίας, ἡ ἀνατολὴ τῆς ὀλλανδικῆς δημοκρατίας, οἱ ἀγγλικὲς ἐπαναστάσεις τοῦ 17ου αἰῶνος, ὁ πόλεμος τῆς ἀμερικανικῆς ἀνεξαρτησίας τοῦ 1776 καὶ ἡ Γαλλικὴ Ἐπανάστασις τοῦ 1789. Μετὰ τὴν τελευταία τούτη σύρραξι ἐγκατεστάθη στὴν εὐρωπαϊκὴ ἤπειρο τὸ πρῶτο ἐθνικὸ σύνταγμα. Καὶ μὲ τὶς ἐπαναστάσεις τοῦ 1848 ἡ ἀπόλυτη μοναρχία αὐτοκρατόρων καὶ βασιλέων ἀντικατεστάθη μὲ συνταγματικὲς μορφὲς διακυβερνήσεως. Ἡ προσδοκώμενη ὅμως ἕνωσις τῶν εὐρωπαϊκῶν ἐθνῶν δὲν ἐπραγματοποιήθη. Ὁ ἐθνικισμὸς ἐξηκολούθησε νὰ κυριαρχῆ καὶ νὰ ὁδηγῆ μερικὲς χῶρες, ὅπως τὴν Γερμανία, σὲ ὀξεῖες μορφὲς σωβινισμοῦ, ποὺ κατέληξε σὲ συγκρούσεις μὲ τὰ γειτονικὰ κράτη καὶ τελικὰ στοὺς παγκοσμίους πολέμους.

Μετὰ τὸν πρῶτο παγκόσμιο πόλεμο φάνηκε μιὰ νέα κίνησις γιὰ τὴν Εὐρωπαϊκὴ ἑνότητα ὑπὸ τὴν ἡγεσία τοῦ Κόμητος Κουντενχόβε — Καλλέργη. Ἂν καὶ δὲν τῆς δόθηκε κυβερνητικὴ ἢ ἄλλη βοήθεια, ἡ κίνησις ὑπὲρ τῆς Πανευρώπης, ποὺ ξεκίνησε στὰ 1922, βρῆκε κάποια ἀνταπόκρισι. Προσεχώρησαν στὴν κίνησι πολυάριθμοι ἡγέτες τῆς πολιτικῆς, οἰκονομικῆς καὶ πνευματικῆς ζωῆς. Στὴ Γαλλία, ὁ ὑπουργὸς Ἐξωτερικῶν Ἀριστείδης Μπριὰν ἔγινε ἐπίτιμος πρόεδρος τῆς κινήσεως γιὰ τὴν Πανευρώπη. Στὰ 1929 ὁ Μπριὰν ἄρχισε μιὰ προσπάθεια προωθήσεως τοῦ προγράμματος μὲ τὴν βοήθεια διαφόρων εὐρωπαϊκῶν κυβερνήσεων. Τὴν πρωτοβουλία του, ποὺ εἶχε σὰν σκηνὴ τὴν Συνέλευσι τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν, τὴν ὑποδέχθηκαν εὐμενῶς οἱ κυβερνήσεις καὶ ἡ κοινὴ γνώμη πολλῶν εὐρωπαϊκῶν

χωρῶν. Ὁ Μπριὰν τότε ἐπεφορτίσθη μὲ τὴν σύνταξι ὑπομνήματος γιὰ ν' ἀποτελέση τὴν βάσι τῶν ἀποφάσεών τους. Τὸ ὑπόμνημα ἐδημοσιεύθη στὰ 1930. Ἐβασίζετο στὴν ἀρχή, ὅτι θὰ ἐσχηματίζετο μέσα στὰ πλαίσια τῆς ΚΤΕ ἡ Εὐρωπαικὴ ἑνότης καὶ δὲν θὰ ἐστρέφετο ἐναντίον ἄλλης ἠπείρου, ὅτι τὸ πολιτικὸ συμφέρον τῆς ἑνότητος θὰ ἐδέσποζε τῶν οἰκονομικῶν ἐπὶ μέρους συμφερόντων, ὅτι θὰ ἔμενε σεβαστὴ ἡ κυριαρχία τῶν κρατῶν καὶ θὰ ἀπεκλείετο κάθε πιθανότης ἐγκαταστάσεως ἡγεμονίας μιᾶς δυνάμεως ἐπὶ τῶν λοιπῶν. Ἀκολουθοῦσαν σειρὰ ἀπὸ τεχνικὲς προτάσεις γιὰ τὴν βαθμιαία ἐπέκτασι τῆς συνεργασίας στὰ οἰκονομικά, τὰ δημόσια ἔργα, τὶς συγκοινωνίες, τὴν πιστωτικὴ λειτουργία, τὸ νόμισμα, τὰ κοινωνικὰ ζητήματα, τὴν ὑγιεινή, τὴν πνευματικὴ συνεργασία, τὴν διακοινοβουλευτικὴ ἕνωσι, καθὼς καὶ τὴν δημιουργία εὐρωπαϊκῶν τμημάτων μερικῶν διεθνῶν ὀργανώσεων καὶ θεσμῶν.

Πολλὲς κυβερνήσεις ἀπήντησαν κατ' ἀρχὴν εὐνοϊκά. Ἀλλὰ ἡ Μεγάλη Βρετανία, ἡ ὁποία ἦταν ἐκείνη τὴν ἐποχὴ ἀπησχολημένη μὲ τὴν ἀνάπτυξι τῶν οἰκονομικῶν της σχέσεων μὲ τὶς Κτήσεις, φάνηκε ἀπρόθυμη νὰ ἀναλάβη ἠπειρωτικοὺς δεσμούς. Τῆς Μεγάλης Βρετανίας ἡ στάσις, ἐνισχυμένη ἀπὸ τὴν γραφειοκρατία τῆς Γενεύης, ποὺ ἔβλεπε στὴν Εὐρωπαϊκὴ ἕνωσι ἐπικίνδυνο ἀντίζηλο τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν, συνετέλεσε ὄχι σὲ μικρὸ μέτρο στὴν ἀποτυχία τῆς πρωτοβουλίας τοῦ Μπριάν. Καὶ ἀντὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ὁμοσπονδίας, ὅπως τὴν ἀντελαμβάνετο ὁ Μπριάν, συνεστήθη μονάχα μιὰ Ἐπιτροπὴ ἐξετάσεως γιὰ τὴν Εὐρωπαικὴ ἕνωσι στὰ πλαίσια τῆς ΚΤΕ, δίχως δύναμι ἡ πρωτοβουλία. Ἐπῆλθε ὕστερα ἡ ἧττα τοῦ Μπριὰν καὶ ἡ πτῶσις του, λίγο δὲ ἀργότερα ἡ νίκη τῶν Γερμανῶν Ἐθνικοσοσιαλιστῶν ποὺ κατέστησε ἀμφίβολη τὴν ἐξακολούθησι τῆς παληᾶς γερμανικῆς πολιτικῆς. Μὲ τὸν θάνατο τοῦ Ἀριστείδη Μπριὰν στὰ 1932 πέθανε καὶ ἡ πρώτη κυβερνητικὴ πρωτοβουλία γιὰ τὴν συγκρότησι Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Εὐρώπης.

Τί μένει ἀπὸ τὴν παληὰ Ἤπειρο, τώρα ποὺ εἶναι κομμένη στὰ δύο, ὕστερα ἀπὸ τοὺς παγκοσμίους πολέμους; Στὴ σημερινὴ Εὐρώπη, ἔξω ἀπὸ τὴν ζώνη τῆς Σοβιετικῆς ἐπιρροῆς, ὑπάρχουν εἴκοσι χῶρες, διηρημένες ὄχι μονάχα ἀπὸ ἐθνικὲς ἀντιθέσεις, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ θρησκευτικοὺς πολέμους καὶ ἀπὸ ἰδεολογίες. Παρ' ὅλα ταῦτα, ὅμως, ὑπάρχει σοβαρὸς πόθος γιὰ συνεργασία καὶ ἕνωσι. Δὲν μπορεῖ νὰ τὸ ἀρνηθῇ κανείς, φυσικά, ὅτι ὑπάρχουν πολλὰ πολιτικά, οἰκονομικὰ καὶ ψυχολογικὰ ἐμπόδια γιὰ τὴν πιθανὴ ἕνωσι τῶν εἴκοσι τούτων χωρῶν. Ἐπὶ παραδείγματι, ἡ Φινλανδία, σὰν γειτονικὴ πρὸς τὴν Σοβιετικὴ Ἕνωσι, ὀφείλει κατ' ἀνάγκην νὰ τηρήση προσεκτικὴ στάσι. Ἡ Γιουγκοσλαβία, παρὰ τὴν θεαματικὴ ρῆξι της μὲ τὴν Κομινφόρμ, ὑπῆρξε πολὺ προσεκτικὴ ὥστε νὰ μὴ

συνδεθῆ στενὰ μὲ τὴν Δύσι. Οἱ ἐκ παραδόσεως οὐδέτερες χῶρες, Σουηδία καὶ Ἑλβετία, δὲν θὰ μετεῖχαν εὔκολα σὲ μιὰ πολιτικὴ ἕνωσι. Ἡ Ἱσπανία καὶ ἡ Πορτογαλία κυβερνῶνται πάντοτε δικτατορικὰ καί, ἐπὶ τοῦ παρόντος, θὰ παραμείνουν ἐκτὸς τῆς Εὐρωπαϊκῆς οἰκογενείας τῶν ἐθνῶν τὰ ὁποῖα σέβονται τὴν ἐλευθερία. Ἡ Γαλλία, ὑπὸ τὸν Στρατηγὸ Ντὲ Γκώλ, περνᾶ μεταβατικὴ κατάστασι καὶ εἶναι ἀδύνατο νὰ λεχθῆ ἂν ὁ Στρατηγὸς θὰ παίξη ἡγετικὸ ρόλο στὴν συνένωσι τῆς Εὐρώπης ἢ ἂν θὰ διατηρήση τὴν ἐμπιστοσύνη τοῦ γαλλικοῦ ἔθνους.

Ὑπάρχει ἡ οἰκονομικὴ ἕνωσις τοῦ Βελγίου, τῆς Ὀλλανδίας καὶ τοῦ Λουξεμβούργου — καλουμένη Μπενελούξ — ἡ ὁποία ἐπετεύχθη ὕστερα ἀπὸ πολυετεῖς προσπάθειες. Ὑπάρχει ἐπίσης ἡ Γαλλο—Ἰταλικὴ τελωνειακὴ ἕνωσις, ἀλλὰ αὐτὴ δὲν ἀνεπτύχθη καὶ παρέμεινε σχεδὸν τυπική, ἐξ αἰτίας ἀντιθέτων συμφερόντων ἑκατέρωθεν. Ψυχολογικοὶ καὶ ἱστορικοὶ παράγοντες ἐπίσης ἐμποδίζουν τὴν ἑνοποίησι. Παρ᾽ ὅλες ὅμως τὶς δυσκολίες, ὑπάρχουν καὶ ἰσχυρὲς δυνάμεις ποὺ τείνουν πρὸς τὴν ἕνωσι. Πρωτίστως εἶναι ὁ φόβος. Τὰ πρῶτα θετικὰ βήματα πρὸς τὴν Εὐρωπαϊκὴ συνένωσι ἔγιναν μετὰ τὴν κατάρρευσι τῆς τετραμεροῦς συνεργασίας γιὰ τὴν Γερμανία στὰ 1947. Ἕως τότε ὑπῆρχε ἡ ἐλπίδα, πὼς δὲν θὰ διαιρεῖτο μοιραῖα ὁ κόσμος. Ἀλλὰ μὲ τὸν καιρὸ καὶ καθὼς ἐγίνετο περισσότερο ἐντατικὸς ὁ ψυχρὸς πόλεμος ὁ φόβος τῆς σοβιετικῆς ἐπιθέσεως ἀπέβη ἰσχυρὸς παράγων ἑνώσεως.

Μετὰ τὸν δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, ἀφ᾽ ἑνὸς οἱ τεχνολογικὲς ἐξελίξεις καὶ ἀφ᾽ ἑτέρου ἡ ἀνάγκη αὐξήσεως τῆς παραγωγικότητος, ἑδραίωσαν τὴν ἀντίληψι ὅτι ζωτικῆς σημασίας γιὰ τὴν Εὐρώπη, ἂν ἤθελε νὰ ἐπιζήση, εἶναι ἡ κοινὴ ἀγορὰ καὶ ἡ ἀνάλογη ὀργάνωσις τῆς παραγωγῆς. Αὐτὸς εἶναι ὁ δεύτερος παράγων ὑπὲρ τῆς ἑνώσεως. Ἡ βοήθεια καὶ ἡ πίεσις τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν ἀποτελοῦν ἐπίσης ἰσχυρὲς παρορμήσεις. Ἕνας ἐπὶ πλέον παράγων, τοῦ ὁποίου ἡ σημασία δὲν πρέπει νὰ ὑπερτιμηθῆ, ἀλλὰ οὔτε καὶ νὰ ὑποτιμηθῆ, εἶναι τὸ βαθὺ αἴσθημα πὼς ὑπάρχει κάτι κοινὸ ἀνάμεσα στοὺς Εὐρωπαίους, ὅσο καὶ νὰ εἶναι διηρημένοι, κάτι ποὺ φύεται ἀπὸ τὶς διδασκαλίες τοῦ Σωκράτη καὶ τοῦ Ἰησοῦ, ἀπὸ τοὺς οὑμανιστὲς τῆς Ἀναγεννήσεως καὶ ἀπὸ τοὺς φιλοσόφους τῆς Εὐρώπης. Τὰ συστατικά του εἶναι ἡ ἐλευθερία σκέψεως καὶ ἐκφράσεως, καὶ ὁ σεβασμὸς τοῦ ἀτόμου. Ἀποτελοῦν ὅμως ἐπαρκῆ βάσι γιὰ μιὰ ὁμοσπονδία ἐθνῶν;

Θὰ πρέπει νὰ σημειωθῆ ὅτι ὁ κόσμος ζητάει μιὰ ἡνωμένη Εὐρώπη γιὰ ἀντίθετους ἐνίοτε λόγους. Μερικοὶ βλέπουν σ᾽ αὐτὴν ἁπλῶς ἕνα μέσον ἀμύνης ἐναντίον τῆς ἐξαπλώσεως τοῦ κομμουνισμοῦ. Ἄλλοι, τὴν συγκρότησι δυνάμεως γιὰ ἐπίθεσι κατα τοῦ κομμουνισμοῦ. Ὑπάρχουν καὶ ἐκεῖνοι ποὺ ἀποβλέπουν στὴν δυνατότητα δημιουργίας τρίτης δυνάμεως γιὰ νὰ γεφυρωθῆ τὸ χάσμα

μεταξὺ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως. Ἐπίσης, ἐνῶ οἱ Γερμανοὶ βλέπουν τὴν συμμετοχή τους στὴ Δυτικὴ ἕνωσι σὰν ἐπιστροφὴ στὴν ἰσοτιμία, οἱ Γάλλοι τὴν βλέπουν σὰν ἔμμεσο τρόπο ἐλέγχου ἐπὶ τῆς Γερμανίας.

Σημαντικὸ ρόλο στὴν καλλιέργεια τῆς λαϊκῆς ὑποστηρίξεως γιὰ μιὰ Εὐρωπαϊκὴ ἕνωσι ἔπαιξαν μερικὲς ἰδιωτικὲς ὀργανώσεις μὲ τὴν συμμετοχὴ προσωπικοτήτων. Στὰ 1947 ἐδημιουργήθη μιὰ διεθνὴς ἐπιτροπὴ συντονισμοῦ τῶν κινήσεων γιὰ τὴν ἕνωσι τῆς Εὐρώπης, ἡ ὁποία ὠργάνωσε τὸν ἑπόμενο χρόνο συνέδριο στὴ Χάγη, ὅπου παρέστησαν 800 ἄτομα, σχεδὸν ἀπὸ κάθε εὐρωπαϊκὸ ἔθνος. Ἐνεκρίθη ψήφισμα γιὰ τὴν δημιουργία Εὐρωπαικῆς Συνελεύσεως ἀποτελουμένης ἀπὸ μέλη τῶν ἐθνικῶν κοινοβουλίων, διεκηρύχθη δὲ ὅτι μοναδικὴ λύσις τοῦ Γερμανικοῦ προβλήματος εἶναι ἡ ἐνσωμάτωσις τῆς Γερμανίας σὲ μιὰ ἡνωμένη Εὐρώπη. Ἡ ἐπιτροπὴ ἐπίσης ἐξεφράσθη ὑπὲρ περιορισμοῦ τῶν τελωνειακῶν τειχῶν ἀνάμεσα στὰ Εὐρωπαϊκὰ ἔθνη. Ἄλλη ἰδιωτικὴ ὀργάνωσις, ποὺ ἐργάζεται ὑπὲρ τῆς Εὐρωπαικῆς συνενώσεως, εἶναι ἡ Ὁμοσπονδία τῶν ἐν Εὐρώπῃ τμημάτων τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας, ἡ ὁποία προωθεῖ τὴν φιλία μεταξὺ τῶν μελῶν διαφόρων ἐθνῶν καὶ διαδίδει τὶς Θεοσοφικὲς ἀντιλήψεις γιὰ πραγματικὴ ἀδελφότητα καὶ ἀνιδιοτελῆ συνεργασία ὅλων τῶν λαῶν τῆς Εὐρώπης.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ἔργο τῶν ἰδιωτικῶν ὀργανώσεων, ἔγιναν μετὰ τὸν πόλεμο ἀρκετὲς προσπάθειες ἀπὸ τὶς κυβερνήσεις. Ἐμνημόνευσα ἤδη τὴν οἰκονομικὴ ἕνωσι τῆς Μπενελούξ. Ὑπάρχει ἐπίσης ἡ Ὀργάνωσις τοῦ Συμφώνου τῶν Βρυξελλῶν, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ κυρίως ὄργανον συλλογικῆς ἀσφαλείας ἐναντίον τοῦ κινδύνου Σοβιετικῆς ἐπεκτάσεως. Ἡ στρατιωτικὴ σημασία τῆς Συμμαχίας τῶν Βρυξελλῶν παρεμερίσθη μετὰ τὴν ὑπογραφὴ τοῦ Συμφώνου τοῦ ΝΑΤΟ, ἀλλὰ ἀπετέλεσε ἐξαιρετικὰ χρήσιμο ἔργο στὸν κοινωνικὸ καὶ τὸν πνευματικὸ τομέα. Τὸ οὐσιῶδες εἶναι ὅτι λίγο καιρὸ μετὰ τὸ ψήφισμα τοῦ ἰδιωτικοῦ συνεδρίου τῆς Χάγης, τὴν πρωτοβουλία τῆς συνεργασίας τὴν πῆραν ἐπίσημα οἱ κυβερνήσεις διὰ μέσου τοῦ Συμφώνου τῶν Βρυξελλῶν. Προσεχώρησαν στὸ σχέδιο αὐτὸ ἡ Δανία, ἡ Ἰταλία, ἡ Νορβηγία, ἡ Σουηδία καὶ ἡ Ἰσλανδία, καὶ ἔτσι, στὶς 3 Αὐγούστου 1949 συνεστήθη τὸ Συμβούλιον Εὐρώπης. Ἡ Ἑλλάς, ἡ Τουρκία καὶ ἡ Δυτικὴ Γερμανία προσεχώρησαν ἀργότερα. Σκοπὸς τοῦ Συμβουλίου αὐτοῦ εἶναι ἡ αὔξησις τῆς ἑνότητος ἀνάμεσα στὰ μέλη του γιὰ τὴν ὑπεράσπισι τῶν ἰδεωδῶν καὶ ἀρχῶν ποὺ ἀποτελοῦν κοινὴ κληρονομία, καθὼς καὶ γιὰ τὴν διευκόλυνσι τῆς οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς προόδου των. Τὸ συμβούλιον διαθέτει δύο ὄργανα: Τὴν Ἐπιτροπὴ Ὑπουργῶν καὶ τὴν Συμβουλευτικὴ Συνέλευσι. Ἑδρεύει στὸ Στρασβοῦργο καὶ συνέρχεται μιὰ φορὰ τὸ χρόνο. Δὲν ἐπετέλεσε ἕως τώρα μεγάλη πρόοδο τὸ Συμβούλιο, διότι ἡ Συνέλευσις στερεῖται ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας, ἐνῶ ἡ Ἐ-

πιτροπὴ τῶν Ὑπουργῶν μπορεῖ νὰ προβάλη ἀρνησικυρία στὶς ἀποφάσεις τῆς Συνελεύσεως. Ὁ βασικὸς λόγος τῆς σχετικῆς αὐτῆς ἀποτυχίας εἶναι ὅτι, καθὼς φαίνεται, οἱ κυβερνήσεις δὲν εἶναι ἀκόμη ἕτοιμες νὰ δεχθοῦν περισσότερο δεσμευτικὲς ὑποχρεώσεις.

Μεγαλύτερη ἐπιτυχία ἐσημείωσε ἡ κοινὴ ἀγορὰ ἄνθρακος καὶ χάλυβος, ποὺ ἐπιτρέπει στὰ προϊόντα νὰ κυκλοφοροῦν ἀνενόχλητα ἀπὸ δασμοὺς ἢ ἄλλους περιορισμούς. Τὸ Βέλγιο, ἡ Δ. Γερμανία, ἡ Ἰταλία, τὸ Λουξεμβοῦργο καὶ ἡ Ὁλλανδία εὐνόησαν τὸ σχέδιο τοῦτο. Τὸ ἀποτέλεσμα, μετὰ ἑπταετῆ λειτουργία τῆς ὀργανώσεως, εἶναι ἡ κατ᾽ ἔτος διαρκὴς αὔξησις τῆς παραγωγῆς ἄνθρακος καὶ χάλυβος.

Ἐφέτος φάνηκαν δύο ἄλλες ὀργανώσεις, ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς λεγομένης «Μικρῆς Εὐρώπης», ἤτοι τῆς Δ. Γερμανίας, τῆς Γαλλίας, τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς Μπενελούξ. Ὀνομάζονται «Εὐραγορὰ» καὶ «Εὐρατόμ», μὲ σκοπὸ τὴν οἰκονομικὴ συνένωσι τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης σχετικὰ μὲ τὰ προϊόντα ἐν γένει, καὶ προπαρασκευὴ ἰδιαίτερα γιὰ τὴν ἐφαρμογὴ τῆς ἀτομικῆς ἐνεργείας. Τρίτη ὀργάνωσις σκοπεύουσα τὴν πολιτικὴ ἕνωσι τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης σφυρηλατεῖται ἤδη.

Ἔτσι, οἱ δυτικὲς Εὐρωπαϊκὲς χῶρες προσεγγίζονται βαθμιαίως καὶ ἀμοιβαίως. Διδάσκονται νὰ συνεργάζωνται καὶ νὰ κατανοοῦνται. Εἶναι μιὰ καλὴ ἀρχή, ἂν καὶ τὸ τέρμα φαίνεται πολὺ μακρυνό. Ἐκεῖνο ποὺ ἔχει σημασία, εἶναι ὅτι δὲν μπορεῖ πιὰ ἡ Εὐρώπη νὰ θεωρηθῇ σὰν χωριστὴ μονάς, ἀλλὰ πρέπει νὰ θεωρῆται σὰν μέρος ἑνὸς μεγαλυτέρου ὅλου, τῆς ἀνθρωπότητος. Σήμερα, τὰ ἔθνη τοῦ κόσμου εἶναι τόσο στενὰ συνδεδεμένα μὲ σχέσεις πολιτικές, οἰκονομικές, κοινωνικὲς καὶ μορφωτικές, ὥστε μιὰ πραγματικὴ λύσις τοῦ παγκοσμίου προβλήματος ἐπηρεάζει κάθε ξεχωριστὸ ἔθνος σὲ κάθε ἤπειρο. Ἑπομένως, ἡ τελικὴ ἀνασυγκρότησις καὶ συνένωσις τῆς Εὐρώπης μπορεῖ νὰ πραγματοποιηθῇ μόνον ὅταν ὁ κίνδυνος ἑνὸς νέου ἐρημωτικοῦ παγκοσμίου πολέμου παρέλθη διὰ παντὸς καὶ ἐγγίση τὰ ὅρια τῆς πραγματοποιήσεως ἡ ἰδέα μιᾶς παγκόσμιας ὁμοσπονδίας τῶν ἐθνῶν.

Ὁ τρελλὸς ποὺ ξέρει τὴν τρέλλα του εἶναι, ὠστόσο, σοφός. Ἀλλὰ ὁ τρελλὸς ποὺ θεωρεῖ τὸν ἑαυτό του σοφό, εἶναι ὁλότελα τρελλός.

Ἀπὸ τὴν Δαμμαπάντα

Ἐξ ἀφορμῆς τῆς δραστηριότητος
τῆς Μονῆς Ὁσίου Παταπίου στὸ Λουτράκι

Ο ΠΡΟΣΗΛΥΤΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΚΑΛΟΓΗΡΙΚΗ

Τί φρονοῦν οἱ Π. Παλαιολόγος, Θ. Παπακωνσταντίνου, Γ. Σπορίδης, Δ. Ψαθᾶς, ὁ Λεντμπῆτερ καὶ ὁ Ραμπιτρανὰθ Ταγκὸρ

ΠΡΟΕΚΑΛΕΣΕ ζωηρὴ ἀπήχησι στὴν κοινωνία, τῆς Ἀθήνας ἰδιαιτέρως, ἡ ἀποκάλυψις ὅτι λειτουργεῖ κάποια ὀργάνωσις προσηλυτισμοῦ κοριτσιῶν στὴν καλογηρικὴ ζωή. Στὶς ἐφημερίδες δημοσιεύθηκαν πολλὰ γιὰ τὴν Μονὴ τοῦ Ὁσίου Παταπίου, πάνω ἀπὸ τὸ Λουτράκι, ὅπου κατευθύνονται, μὲ κάθε μυστικότητα, τὰ κορίτσια ποὺ ἀρπάζονται ἀπὸ τὶς οἰκογένειες, μὲ τὴν φροντίδα τῆς ὀργανώσεως, ἡ ὁποία εἶναι συνδεδεμένη μὲ μερικοὺς ἐκκλησιαστικοὺς παράγοντες.

Ἡ κίνησις αὐτὴ ἐσχολιάσθηκε στὸν ἀθηναϊκὸ Τύπο, σχεδὸν ὁμόφωνα, μὲ δριμύτητα.

Π. ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ

Στὸν ἑβδομαδιαῖο «Ταχυδρόμο» ἔγραψε ὁ Παῦλος Παλαιολόγος:

«Ὁ Μεσαίωνας πρὸ τῶν πυλῶν. Σὲ πλήρη δράση ὁ καλογηρισμός. Ἄνθρωποι θρησκόληπτοι, καλόγριες μὲ συμφέροντα, πρόσωπα μὲ ψυχικὲς ἀνωμαλίες, ἐπισημαίνουν τὰ θύματα, πλησιάζουν τὶς κοπέλλες ποὺ ρέπουν πρὸς τὸν μυστικισμὸ καὶ τὶς ἀποσποῦν ἀπὸ τὰ σπίτια τους γιὰ νὰ τὶς κλείσουν σὲ μοναστήρια. Σειρὰ οἱ ἐξαφανίσεις. Γέμισαν ἀπὸ περιγραφὲς οἱ ἐφημερίδες. Σῶστε τὰ κορίτσια μας, φωνάζουν οἱ πατέρες. Ἐπιστρέφουν ἀπὸ τὸ μόχθο τῆς ἡμέρας στὰ σπίτια τους καὶ δὲν τὶς βρίσκουν. Παίρνουν γραμμὴ τὰ μοναστήρια γιὰ νὰ τὶς ἀνακαλύψουν. Καὶ δὲν τὶς ἀνακαλύπτουν πάντα. Ἀλλὰ καὶ ὅταν τὶς βρίσκουν, εἶναι ἀγνώριστες. Φαντάσματα ἀπὸ τὶς ολονύχτιες προσευχὲς καὶ τὶς νηστεῖες, πλάσματα ἀντικοινωνικά, ἐχθρικὰ πρὸς τὸ περιβάλλον τους, πέρα ἀπὸ τὸν κόσμο τοῦτο, κορίτσια τυφλωμένα ἀπὸ τὸ πάθος ποὺ ἀπειλοῦν νὰ ξαναπάρουν πάλι τὸν δρόμο τῶν μοναστηριῶν. Μεσαίωνας μὲ τὰ ὅλα του...»

Θ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Στὴν «Ἐλευθερία» ὁ Θ. Παπακωνσταντίνου ἐδημοσίευσε ὁλόκληρο κύριο ἄρθρο, μὲ τὸν τίτλο «Αἱ Κερατέαι..», γιὰ νὰ στηλιτεύση αὐτὴ τὴν «ἐπιδρομὴ τοῦ στείρου μεσαιωνισμοῦ», καθὼς ἀπεκάλεσε τὴν ἐκστρατεία γιὰ τὴν πύκνωσι τοῦ πληθυσμοῦ τῶν μοναστηριῶν. Ὁ μοναχικὸς βίος—τονίζει—γενικὰ ὁ ἀναχωρητισμός, δὲν ἐκπληροῖ καμμιὰ ἀποστολὴ στὴν ἐποχή μας, οὔτε πνευματική, οὔτε ἐθνική, οὔτε κοινωνική. Μπορεῖ νὰ εἶναι καταφύγιο σὲ μερικὰ κουρασμένα καὶ ἀπογοητευμένα ἄτομα, δηλαδὴ ἕνα θρησκευτικὸ περίβλημα σὲ ἀτομι-

κὲς κρίσεις καὶ γιὰ σκοποὺς ἐγωιστικούς. Καὶ ἀπαντώντας σὲ ἕνα Μητροπολίτη, ποὺ εἶπε ὅτι κανείς, οὔτε οἱ γονεῖς, δὲν μποροῦν νὰ ἐμποδίσουν ὅποιον θέλει «νὰ ἀκολουθήση τὸν δρόμον τοῦ Κυρίου», γράφει:

«Ὁ Κύριος ὅμως δὲν ἐκλείσθη εἰς καμμίαν μονήν. Ἔζησεν ἐν μέσῳ τῶν ἀνθρώπων, συνανεστράφη μὲ ταπεινοὺς καὶ ἁμαρτωλούς, ἐπαρηγόρησε τοὺς ἀπογοητευμένους, ἐνεθάρρυνε τοὺς κουρασμένους, ἀντιμετώπισε τὴν κακίαν καὶ τὴν ἀγνωμοσύνην καὶ τὴν μικρότητα τοῦ κόσμου καὶ δὲν ἐδραπέτευσεν ἀπὸ τὴν ζωὴν καὶ ἀπὸ τὸ χρέος του».

Γ. ΣΠΟΡΙΔΗΣ

Στὸ «Ἔθνος» ὁ Γ. Σπορίδης ἀποδίδει τὴν ἵδρυσι τῶν μοναστηριῶν σὲ μια «θλιβερὴ ἐποχὴ γιὰ τὴν ἱστορία τῆς Ἀνθρωπότητος», ὅταν ἐπεκράτησε πλήρης παρανόησις τῆς διδασκαλίας τοῦ Χριστοῦ καὶ διεδόθη ἀπογοήτευσις καὶ ἀποστροφὴ γιὰ τὴν ἐπίγεια ζωή.

«Τί νὰ κάνουν οἱ ἀτυχεῖς ἄνθρωποι τῆς θλιβερᾶς ἐκείνης ἐποχῆς; Αὐτὰ τοὺς ἔλεγαν τὰ κατὰ τόπους ἱερατεῖα, αὐτὰ ἐπίστευαν. Καὶ διὰ νὰ σώσουν τὴν ψυχήν των, πλήρεις ἀπὸ τερατώδη ἐγωκεντρισμόν, κατέφευγον εἰς κοινόβια καὶ μονὰς διὰ νὰ διεκδικήσουν κάποιαν μικρὴν θεσούλαν εἰς τὸν Παράδεισον, ποὺ ἐρχόταν ἀπὸ ὥρας εἰς ὥραν.

«Ἀγάπα τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν», εἶπεν ὁ γλυκὺς Ναζωραῖος. Ἀλλ' εἶχαν καιρὸν τότε διὰ τέτοια οἱ ἄνθρωποι; Αὐτὸ τοὺς ἔλειπε ! Μποροῦσαν νὰ κυττάξουν τὸν πλησίον τους; Ὁ Ἰησοῦς εἶχε καιρὸν διὰ τέτοια, αὐτοὶ δὲν εἶχαν. Ἔπρεπε νὰ σώσουν τὴν ψυχήν των καὶ μάλιστα τὸ ταχύτερον, μὴν τοὺς προλάβη τὸ γκρεμοτσάκισμα τοῦ Ἡλίου. Καὶ πηλαλοῦσαν σὲ ἰδιαίτερα οἰκήματα ὅπου ἐκαλλιεργοῦντο ὁ πλέον ἄθλιος ἐγωκεντρισμὸς καὶ ὁ θαυμασιώτερος φιλοτομαρισμός, καὶ ἐκεῖ προσηύχοντο ὅλοι μαζί, ὁ καθεὶς ὅμως διὰ λογαριασμόν του φυσικά».

Ὁ χρονογράφος καταλήγει μὲ πρότασι νὰ καταργηθοῦν τα μοναστήρια καὶ νὰ γίνουν γεωργικα σχολεῖα, ἀφοῦ ὄχι μόνον δὲν προσφέρουν τίποτε, ἀλλὰ καὶ δυσφημοῦν καὶ κατηλεύονται συχνα την θρησκεία

ΔΗΜ. ΨΑΘΑΣ

Στὰ «Νέα» ὁ Δημ. Ψαθᾶς συμφωνεῖ ὅτι τίποτε δὲν κερδίζει ἡ Ἐκκλησία — ἀντιθέτως χάνει — ἀπὸ τὸν θρησκοληπτικὸ φανατισμό, ὁ ὁποῖος «δὲν ἐπηρεάζει παρὰ μονάχα τὶς ἀγράμματες γρηοῦλες καὶ μερικα κορίτσια ἀφελῆ, ποὺ καταντοῦν νευρωτικὰ καὶ ὁδηγοῦνται σαν ὑπνωτισμένα μέσ' στα μοναστήρια». Ἀναφερόμενος δὲ στὴν πληροφορία, ὅτι μερικοὶ ἱερωμένοι βοηθοῦν τὴν προπαγάνδα ὑπὲρ τῶν μοναστηριῶν, γράφει :

«Ἂν εἶναι τόσο φανατικοὶ τῆς μοναστικῆς ζωῆς οἱ ἅγιοι αὐτοὶ ἄνθρωποι, γιατὶ δὲν ἐφαρμόζουν τὶς μοναστικὲς ἰδέες καὶ στὸν ἑαυτό τους; Νὰ πᾶνε νὰ κάνουν τὸν στηλίτη σὲ καμμιὰ ἔρημο, ν' ἀνέβουν ψηλὰ σὲ μαρμάρινες κολῶνες καὶ ἀδρανοῦν ἐκεῖ, προσευχόμενοι νύχτα καὶ μέρα στὸ Θεό, ἀκίνητοι καὶ ἐξαυλωμένοι, περιμένοντας ἀπὸ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ νὰ τοὺς τσιμποῦν — γιὰ ν' ἁγιάσουν — ἢ νὰ τοὺς φέρνουνε κανένα σπόρο γιὰ νὰ παρατείνουν τὸ μαρτύριό τους; Ἔτσι ἔκαναν οἱ περίφημοι στηλῖτες τοῦ Βυζαντίου. Ἔτσι πρέπει νὰ κάνουν καὶ οἱ ἴδιοι κι' ὄχι νὰ προσπαθοῦν ν' ἁγιάσουν μὲ συναγρίδες καὶ μανάρια καὶ νὰ στέλνουν τὶς κοπέλλες ν' ἁγιάσουν — γιά... λογαριασμό τους — μὲ νηστεῖες καὶ προσευχές».

Φυσικά, ἡ αὐστηρὴ αὐτὴ κριτικὴ στρέφεται στὴν σημερινὴ κατάστασι τῶν μοναστηριῶν, ποὺ περνοῦν παρακμὴ ἀπὸ κάθε ἄποψι. Καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ θίξη τὶς ἱστορικὲς ὑπηρεσίες τῶν μοναστηριῶν. Ἐπιμένει, βέβαια, καὶ

στὴν ἐπίκρισι τοῦ θ ε σ μ ο ῦ, ποὺ ἔχει ἀντικοινωνικὴ βάσι.

Ἡ σύνταξις τοῦ «ΙΛΙΣΟΥ» ἔκρινε, ὅτι θὰ προκαλέσουν ἐνδιαφέρον δύο κείμενα σχετικὰ μὲ τὸν ἀσκητισμό. Ἀσχολοῦνται ἀμφότερα μὲ τὸν ἀσκητισμὸ σὰν θεσμὸ καὶ εἶναι ἀμφότερα, ἂν καὶ ἀπὸ διαφορετικὸ πρῖσμα, ἀρνητικά. Τὸ ἕνα εἶναι μιὰ ὁμιλία τοῦ Ἄγγλου ἐπισκόπου Καρόλου Λεντμπῆτερ καὶ γνωστοῦ Θεοσόφου συγγραφέως, τὸ δὲ ἄλλο, ποίημα τοῦ Ραμπιτρανὰθ Ταγκόρ.

Κ. ΛΕΝΤΜΠΗΤΕΡ

Ὁ ὅρος ἀ σ κ η τ ι σ μ ὸ ς χρησιμοποιεῖται γενικὰ γιὰ τὴν πλήρη αὐστηρότητος καὶ σαρκικῆς νεκρώσεως ζωή. Ἀλλὰ μιὰ τέτοια ἔννοια εἶναι ἀπομακρυσμένη ἀπὸ τὴν ἀρχικὴ σημασία τῆς ἑλληνικῆς λέξεως ἀ σ κ η τ ή ς, ποὺ σημαίνει ἁπλῶς ἐ κ ε ῖ ν ο ν π ο ὺ ἀ σ κ ε ῖ τ α ι, ὅπως κάνει ὁ ἀθλητής. Ἡ ἐκκλησία ἅρπαξε τὴν λέξι καὶ τῆς ἄλλαξε τὴν ἔννοια. Τὴν χρησιμοποιεῖ στὴν ἐφαρμογὴ παντὸς εἴδους θυσιῶν, ποὺ ἔχουνε σκοπὸ τὴν ἐπιτάχυνσι τῆς πνευματικῆς προόδου, βασιζόμενη στὴ θεωρία ὅτι ἡ σωματικὴ φύσις, μὲ τὰ πάθη καὶ τοὺς πόθους, εἶναι τὸ φρούριο τοῦ πονηροῦ, ὕστερα ἀπὸ τὴν πτῶσι τοῦ Ἀδάμ, πρέπει λοιπὸν νὰ καταστραφῆ μὲ τὴ νηστεία καὶ τοὺς κανόνες. Στὶς πρωτόγονες θρησκεῖες τῆς Ἀνατολῆς συναντοῦμε τὴν παρεμφερῆ ἰδέα, πὼς ἡ ὕλη εἶναι ἀφ' ἑαυτῆς κακὴ καὶ ὁ μόνος τρόπος νὰ προσεγγίση κανεὶς τὸ ἰδανικὸ καλὸ καὶ ν' ἀποφύγη τὶς ἀθλιότητες τῆς ὑπάρξεως, εἶναι νὰ κυριαρχῆ καὶ νὰ δαμάζη τὸ σῶμα του.

Τρομερὴ σύγχυσι σκέψεως μαρτυροῦν ἀμφότερες οἱ ἰδέες. Κανένα κακὸ δὲν εἶναι ἔμφυτο στὸν ἄνθρωπο, ἐξὸν ἐκεῖνο ποὺ ὁ ἴδιος σὲ προηγούμενες ζωές του ἐγέννησε. Οὔτε καὶ ἡ ὕλη εἶναι κακὴ κατ' οὐσίαν, γιατὶ εἶναι, καθὼς καὶ τὸ πνεῦμα, θείας προελεύσεως καὶ δίχως αὐτὴν δὲν θὰ ἦταν δυνατὴ ἡ ἐκδήλωσις τῆς Θειότητος. Τὸ κορμὶ καὶ οἱ ἐπιθυμίες του δὲν εἶναι ἀφ' ἑαυτῶν οὔτε καλό, οὔτε κακό, πρέπει ὅμως νὰ ὑποβληθοῦν σὲ ἔλεγχο τοῦ ἀνωτέρου ἑαυτοῦ μας, ἂν θέλουμε νὰ ἐπιτύχουμε ἀληθινὴ πρόοδο. Νὰ βασανίζουμε τὸ κορμὶ εἶναι ἀνοησία, νὰ τὸ κυβερνοῦμε μόνον εἶναι ἀνάγκη. Λέγει σχετικὰ ἡ Μ π α γ κ α β ὰ δ Γ κ ι τ ά, μὲ λόγια τοῦ Κρίσνα στὸν Ἀρζούνα:

«Θὰ ξέρης ἐκείνους τοὺς ἀνθρώπους, ποὺ ὑπερβολικὰ νεκρώνουνε τὸ σῶμα τους, δίχως ἡ Βέδα νὰ τὸ ὁρίζη. Δαιμονικὴ εἶναι ἡ φύση τους κ' εἶναι γεμᾶτοι ἐγωισμὸ κ' ὑπερηφάνεια. Ἀπὸ ἀμυαλιά, τὰ αἰσθητήρια ὄργανά τους ἀδυνατίζουνε, κι' ἔτσι ἐμένα προσβάλλουν, τὸν ἔνοικο τοῦ σώματός τους.»

Ἡ διασκεδαστικὴ θεωρία τοῦ ἀσκητισμοῦ προέρχεται ἐν μέρει ἀπὸ αὐτὸ ποὺ ξέρουμε, ὅτι γιὰ νὰ προοδεύση ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ κυριαρχήση στὶς ὁρμές του, καὶ ἐν μέρει ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι αὐτὴ ἡ κυριαρχία εἶναι δυσάρεστη στὸν ἀνεξέλικτο ἄνθρωπο. Πραγματικά, ὅταν ἡ κυριαρχία στὰ πάθη ἐξασφαλίζεται, ἡ ἐπιθυμία γιὰ πράγματα κατώτερα δὲν ὑπάρχει πιὰ καὶ φυσικὰ δὲν ὑπάρχει οὔτε πάλη, οὔτε καὶ αἴσθησις στενοχώριας. Ὁ ἄνθρωπος ζῆ τὴν καλὴ ζωὴ καὶ ἐγκαταλείπει τὴν κατώτερη, ἐντελῶς φυσικά. Ἡ αἴσθησις τοῦ πόνου εἶναι σημάδι πὼς δὲν ἔχει ἐπιτευχθῆ ἡ νίκη. Μιὰ ἄλλη σύγχυσις σχετικὰ μὲ τὸν ἀσκητισμὸ εἶναι αὐτὴ ποὺ γίνεται ἀνάμεσα σὲ αἰτία καὶ ἀποτέλεσμα. Ἕνας ἀληθινὰ προχωρημένος ἄνθρωπος ζῆ μὲ τρόπο ἁπλὸ καὶ ἀδιαφορεῖ γιὰ ἕνα σωρὸ μικρὲς ἀπολαύσεις, ποὺ θεωροῦνται σημαντικὲς καὶ εἶναι στ' ἀλήθεια ἀπαραίτητες γιὰ τὸν συνηθισμένον ἄνθρωπο. Ἀλλὰ τούτη ἡ ἀδιαφορία εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα καὶ ὄχι ἡ αἰτία τῆς προόδου τοῦ ἐν λόγῳ ἀτόμου. Αὐτὸς διόλου δὲν ἀπασχολεῖται μὲ τὶς ἀπολαύσεις, γιατὶ τὶς ξεπέρασε καὶ δὲν ἔχουνε γι' αὐτὸν κανένα πιὰ ἐνδιαφέρον, ὄχι γιατὶ τὶς θεωρεῖ

κακές. Ἐκεῖνος δὲ ποὺ τὸν μιμεῖται ἐξωτερικὰ καὶ ἀπέχει ἀπὸ ἐκεῖνες τὶς ἀπολαύσεις, ἐνῶ τὶς ἐπιθυμεῖ ἀκόμη ζωηρά, καμμιὰ πρόοδο δὲν ἐπιτελεῖ.

Αὐτοὶ ποὺ ἀποβλέπουνε στὸν ἀσκητισμό, καλὸ θὰ εἶναι νὰ σκεφθοῦν πάνω σὲ τοῦτα τὰ λόγια τῆς Μπαγκαβὰδ Γκιτά:

Σεβασμὸς πρὸς τὸ θεό, τοὺς διδασκάλους καὶ τοὺς σοφούς, εὐθύτητα, ἀθωότητα, φυσικὴ καθαριότητα καὶ ἀγνότητα, αὐτῶν τῶν ἀρετῶν ἡ ἐφαρμογὴ λέγεται ἀσκητεία τοῦ κορμιοῦ. Ὁμιλία χωρὶς πρόκλησι πόνου γι' ἄλλον, φιλαλήθεια, προτίμησις τῶν καλῶν καὶ εὐεργετικῶν λόγων καὶ τακτικὴ μελέτη τῶν γραφῶν, αὐτὸ εἶναι τοῦ λόγου ἡ ἀσκητεία. Γαλήνη, συμπάθεια, διαλογισμὸς γιὰ τὸ Ἄτμαν, ἀνάκλησις τοῦ νοῦ ἀπὸ τὰ αἰσθησιακὰ ἀντικείμενα καὶ ἀκεραιότης ἐλατηρίων, εἶναι ἡ ἀσκητεία τοῦ νοῦ.

Γιὰ μᾶς εἶναι οὐσιῶδες καθῆκον τὸ νὰ εἶναι κανεὶς εὐτυχής. Ἡ κατήφεια καὶ ἡ ἐπιβολὴ ποινῶν στὸ σῶμα εἶναι σημάδια ἀδυναμίας, ἀλλὰ καὶ ἐγωϊσμοῦ. Ἂς μὴ ξεχνοῦμε αὐτὸ ποὺ ἔχει λεχθῆ: «Ὁ Βράχμαν εἶναι ὁλόχαρος».

ΡΑΜΠΙΤΡΑΝΑΘ ΤΑΓΚΟΡ

Τὰ μεσάνυχτα ὁ ἄνθρωπος ποὺ ἤθελε νὰ γίνη ἀσκητὴς εἶπε:

«Ἦρθε ἡ ὥρα νὰ παρατήσω τὸ σπίτι μου καὶ νὰ πάω νὰ βρῶ τὸ Θεό. Ἄχ, ποιὸς μὲ κρατοῦσε ἐδῶ τόσον καιρὸ μέσα σὲ τοῦτο τὸ ψέμμα;».

Ὁ Θεὸς ἐψιθύρισε: «Ἐγώ». Μὰ τὰ αὐτιὰ τοῦ ἀνθρώπου εἴτανε κλειστά.

Μὲ ἕνα μωρὸ ἀποκοιμισμένο στὴν ἀγκαλιά της κείτονταν ἡ γυναίκα του καὶ κοιμοῦνταν ἥσυχη δίπλα του στὸ κρεβάτι τους.

Ὁ ἄνθρωπος εἶπε: «Ποιοὶ εἶστε ἐσεῖς ποὺ μὲ πλανούσατε τόσον καιρό;».

Ἡ φωνὴ ξαναμίλησε: «Αὐτοὶ εἶναι ὁ Θεός».

Μὰ ἐκεῖνος δὲν ἄκουσε.

Τὸ μωρὸ ἔβγαλε μιὰ φωνὴ μὲς στὸν ὕπνο του καὶ σφίχτηκε πιὸ κοντὰ στὴ μητέρα του.

Ὁ Θεὸς ἐπρόσταξε: «Στάσου, ἀσυλλόγιστε· μὴν ἀφήνεις τὸ σπίτι σου!». Μὰ ἐκεῖνος πάλι δὲν ἄκουσε τίποτε.

Ὁ Θεὸς ἀναστέναξε καὶ εἶπε θλιμμένος: «Γιατί ὁ δοῦλος μου μὲ παρατᾶ καὶ πηγαίνει ἀλλοῦ νὰ μὲ γυρέψη;».

"ΑΣ ΑΚΟΥΣΘΗ ΚΑΙ Η ΑΛΛΗ ΠΛΕΥΡΑ"

Μοναδικὴ ἐξαίρεσι στὴν ἐπίκρισι τοῦ μοναχισμοῦ ἀπετέλεσαν δύο ἄρθρα τοῦ κ. Κωστῆ Μπαστιᾶ στὴν «Βραδυνή». Θεωρεῖ ὅτι ἀποτελεῖ λάθος ἡ γενίκευσις «ἐπὶ μέρους λαθῶν ἢ ὑπερβολῶν» διὰ νὰ καταδικάζεται ὁ μοναχισμός, «ἕνας θεσμὸς ὀντολογικώτατα πνευματικός». Μὲ πικρὴ εἰρωνία ἐκφράζεται γιὰ τὸν «συναγερμὸ» κατὰ τοῦ μοναχισμοῦ, ἐνῶ γιὰ τόσα ἄλλα ἡ κοινωνία ἀδιαφορεῖ.

«Οὔτε λοιπόν —γράφει— ἡ ἐλευθεριότητα στὰ ἤθη, οὔτε ὁ τεντυμποϊσμός, οὔτε τὰ κύματα τῶν πειρασμῶν ποὺ συγκλονίζουνε τὸν συζυγικὸ βίο, οὔτε ὁ ἀλκοολισμός, οὔτε ἡ χαρτοπαιξία, οὔτε ἡ ἀναγωγὴ τῆς ὕλης σὲ ἀπόλυτο ἰδανικό, οὔτε τῶν ἐντύπων καὶ τοῦ θεάματος ἡ σεξουαλικὴ προπαγάνδα, οὔτε οἱ μηδενιστικὲς τάσεις τῶν ἀχαλίνωτων ἐγωϊσμῶν, οὔτε ἡ καθιέρωσι τοῦ καιροσκοπισμοῦ σὲ κανόνα ζωῆς, τίποτα ἀπ' ὅλ' αὐτὰ καὶ ἀπὸ χίλια ἄλλα, ποὺ κυοφοροῦνται καὶ φουντώνουν μέσα στὶς οἰκογένειες δὲν τὶς ὑπονομεύουν, ἀλλὰ τὶς ἀπειλεῖ καὶ τὶς καταστρέφει ἡ κλίσι τῆς ἐκκλησίας πρὸς τὸν μοναχικὸ βίο. Αὐτὸ εἶναι τὸ μέγα κακό, αὐτὸ ἡ μεγάλη ἀπειλὴ κατὰ τῆς οἰκογενείας, αὐτὸ συντρίβει τοὺς γονεῖς, αὐτὸ καλεῖται ἡ πολιτεία νὰ καταστείλη σκληρά...»

Ὁ Τσάπλιν στὴν ταινία «Ὁ Μέγας Δικτάτωρ»
(Φωτογραφία τῆς «Σκούρας Φίλμς»)

ΕΚΚΛΗΣΗ ΣΤΟΥΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥΣ

Ο ΤΣΑΡΛΥ ΤΣΑΠΛΙΝ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΒΙΑΣ

Τοῦ Μ. ΠΛΩΡΙΤΗ

Ἀναδημοσίευσις ἀπὸ τὴν «Ἐλευθερία»

ΜΕΡΙΚΟΙ νέοι φίλοι τοῦ κινηματογράφου μὲ κάνουν νὰ ξαναγυρίσω στὸν Τσάρλυ Τσάπλιν. Ἀναφέρονται στὸ «λόγο», ποὺ ὁ μεγάλος κωμωδὸς ἐκφωνεῖ στὸ τέλος τοῦ «Δικτάτορα». Καὶ ζητᾶνε τὸ κείμενό του, ποὺ οἱ ἑλληνικοὶ ὑπότιτλοι δὲν τὸ ἀποδίδουν ὁλόκληρο. Καθὼς τὸ κείμενο αὐτὸ ἀποτελεῖ τὸ πολιτικὸ καὶ ἀνθρωπιστικὸ πιστεύω τοῦ «Ἀνθρωπάκου» καὶ καθὼς διατηρεῖ στὸ ἀκέραιο τὴν ἀξία του σήμερα ὅπως καὶ τότε ποὺ γράφτηκε (1939), νομίζω πὼς ἀξίζει νὰ τὸ παραθέσω ἐδῶ — γιὰ πρώτη φορὰ στὴ γλῶσσα μας.

Ὅπως θὰ θυμοῦνται οἱ ἀναγνῶστες μας, στὸ τέλος τῆς ταινίας οἱ ὀπαδοὶ τοῦ δικτάτορα Χύνκελ συναντᾶνε τὸν Ἑβραῖο κουρέα, ποὺ μοιάζει καταπληκτικὰ στὸν τύραννο. Νομίζουν πὼς εἶναι ὁ «φύρερ» τους, τὸν βάζουν μὲ τὸ ζόρι σ' ἕνα αὐτοκίνητο καὶ τὸν ὁδηγοῦν στὴν τεράστια ἐξέδρα, ὅπου τὸν περιμένουν τὰ πλήθη νὰ ἐκφωνήση τὸν «ἱστορικὸ πανηγυρικὸ λόγο» του, τὴν ὥρα ποὺ οἱ στρατιὲς τῆς δικτατορίας παραβιάζουν τὰ γειτονικὰ σύνορα καὶ ξαναρχίζουν οἱ διωγμοὶ τῶν Ἑβραίων. Ὁ φτωχὸς κουρέας, φορώντας τὴ στολὴ τοῦ σατράπη, ἀναγκάζεται νὰ παίξη τὸ ρόλο του. Ἀλλά, μπροστὰ στὸ μικρόφωνο, ἀφίνει νὰ μιλήση ἡ καρδιά του στοὺς λαοὺς ποὺ τὸν ἀκοῦνε ἀπ' τὰ πέρατα τοῦ κόσμου:

«Λυπᾶμαι, ἀλλὰ δὲν ἔχω καμμιὰ ὄρεξη νὰ γίνω αὐτοκράτορας. Δὲν εἶναι δική μου δουλειά. Δὲ θέλω οὔτε νὰ κυβερνήσω, οὔτε νὰ καταχτήσω κανέναν. Θἄθελα νὰ βοηθήσω ὅλο τὸν κόσμο, τοὺς Χριστιανούς, τοὺς Ἐβραίους, τοὺς μαύρους, ὅσο καὶ τοὺς ἄσπρους. Ποθοῦμε ὅλοι μας νὰ βοηθιόμαστε ἀναμεταξύ μας. Ἔτσι εἶναι οἱ πολιτισμένοι ἄνθρωποι. Δὲ θέλουμε νὰ περιφρονοῦμε καὶ νὰ μισοῦμε ὁ ἕνας τὸν ἄλλον. Ὑπάρχει θέση γιὰ ὅλους σ' αὐτὸν τὸν κόσμο. Κι' ἡ γῆ εἶναι πλούσια καὶ μπορεῖ νὰ μᾶς θρέψη ὅλους. Ὁ δρόμος τῆς ζωῆς μπορεῖ νὰ εἶναι ἐλεύθερος καὶ θαυμάσιος — ἀλλὰ ἐμεῖς τὸν χάσαμε αὐτὸν τὸ δρόμο...

» Ἡ ἀπληστία δηλητηρίασε τὴν ψυχὴ τῶν ἀνθρώπων, τύλιξε τὸν κόσμο μ' ἕναν κύκλο μίσους καὶ μᾶς ἔκανε νὰ μποῦμε μὲ τὸ «βῆμα τῆς χήνας» μέσα στὴ δυστυχία καὶ στὸ αἷμα. Ὑποδουλώσαμε τὴν Ταχύτητα, ἀλλὰ γίναμε ἐμεῖς σκλάβοι της. Ἡ Μηχανοποίηση ποὺ ἔφερε τὴν Ἀφθονία, μᾶς πλήθυνε τὶς Ὀρέξεις. Ἡ Ἐπιστήμη μας μᾶς ἔκανε κυνικούς. Ἡ Ἐξυπνάδα μας, μᾶς ἔκανε σκληροὺς καὶ ἄκαρδους.

» Σκεφτόμαστε πάρα πολὺ καὶ δὲν αἰσθανόμαστε ὅσο πρέπει. Ἀνθρωπιστικὸ πνεῦμα μᾶς χρειάζεται — κι' ὄχι μηχανικὸς πολιτισμός. Ὄχι ἐξυπνάδα, ἀλλὰ καλωσύνη κι' εὐγένεια. Χωρὶς αὐτά, ἡ ζωὴ δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ εἶναι Βία καὶ Τρόμος — κι' ὅλα θὰ χαθοῦν σύντομα.

» Τὸ ἀεροπλάνο καὶ τὸ ραδιόφωνο μᾶς ἔφεραν κοντὰ τὸν ἕνα στὸν ἄλλον. Ἡ ἴδια ἡ φύση αὐτῶν τῶν ἐφευρέσεων κεντρίζει τὴν καλωσύνη μέσα στοὺς ἀνθρώπους καὶ γυρεύει μιὰ παγκόσμια ἀδελφοσύνη γιὰ τὴν ἕνωση ὅλων μας. Τούτη τὴ στιγμή, ἡ φωνή μου φτάνει σὲ μυριάδες ἀνθρώπους ὥς τὴν ἄκρη τοῦ κόσμου.

» Σὲ κείνους ποὺ μποροῦν νὰ μ' ἀκούσουν, λέω: μὴν ἀπελπιζόσαστε. Ἡ συμφορὰ ποὺ ἔπεσε ἀπάνω μας δὲν εἶναι παρὰ ὁ καρπὸς τῆς ἀπαίσιας λαιμαργίας καὶ τοῦ φθόνου μερικῶν ἀνθρώπων ποὺ τρέμουν μπροστὰ στὴν ἀνθρώπινη πρόοδο. Τὸ μῖσος θὰ περάση κι' οἱ δικτάτορες θ' ἀφανιστοῦν, κι' ἡ ἐξουσία ποὺ κλέψανε ἀπ' τὸ λαὸ θὰ ξαναγυρίση στὸ λαό. Κι' ὅσο οἱ ἄνθρωποι θὰ ξέρουν νὰ πεθαίνουν, ἡ ἐλευθερία δὲ θὰ μπορέση νὰ χαθῆ!

» Στρατιῶτες! Μὴ χαρίζετε τὸν πολύτιμο ἑαυτό σας σ' αὐτὰ τὰ κτήνη... ποὺ σᾶς καταφρονοῦν καὶ σᾶς μεταχειρίζονται σὰ σκλάβους, ποὺ στρατολογοῦν τὶς ζωές σας, ποὺ σᾶς διατάζουν τί νὰ κάνετε, πῶς νὰ σκεφτόσαστε, πῶς νὰ αἰσθανόσαστε· ποὺ σᾶς γυμνάζουν, σᾶς κάνουν νὰ πεινᾶτε, σᾶς φέρονται σὰ νἄσαστε ἀγέλη καὶ σᾶς μεταχειρίζονται γιὰ τροφὴ στὰ κανόνια!

» Μὴ δινόσαστε σ' αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους ποὺ παραβιάζουν τὴ φύση, σ' αὐτὲς τὶς ἀνθρώπινες μηχανὲς μὲ τὶς μηχανικὲς καρδιές! Δὲν εἴσαστε μηχανές! Δὲν εἴσαστε ἀγέλη! Εἴσαστε ἄνθρωποι! Κλείνετε τὴν ἀγάπη τῆς ἀνθρωπότητας μέσα στὶς καρδιές σας! Πνῖξτε τὸ μῖσος! Μονάχα ἐκεῖνοι ποὺ δὲν ἀγαπιοῦνται, μισοῦν! Ἐκεῖνοι ποὺ δὲν ἀγαπιοῦνται — καὶ οἱ ἀνώμαλοι... Στρατιῶτες, μὴν πολεμᾶτε γιὰ τὴ δουλεία! Πολεμῆστε γιὰ τὴν ἐλευθερία!

» Τὸ δέκατο ἕβδομο κεφάλαιο τοῦ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγελίου λέει: «Ἰδοὺ γὰρ ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐντὸς ὑμῶν ἐστιν». Ὄχι μέσα σ' ἕναν μονάχα ἄνθρωπο, οὔτε σὲ μιὰν ὁμάδα ἀνθρώπων, ἀλλὰ μέσα σ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους τῆς γῆς! Καὶ σεῖς, ἐσεῖς ὁ λαός, ἔχετε τὴ δύναμη, νὰ πλάθετε μηχανές. Τὴ δύναμη νὰ πλάθετε τὴν εὐτυχία.

» Ἐσεῖς ὁ λαός, ἔχετε τὴ δύναμη νὰ δημιουργήσετε αὐτὴ τὴν ἐλεύθερη καὶ θαυμάσια ζωή... νὰ μεταμορφώσετε τὴ ζωὴ σὲ μιὰ λαμπερὴ περιπέτεια. Λοιπόν, στ' ὄνομα τῆς δημοκρατίας, ἂς χρησιμοποιήσουμε αὐτὴ τὴ

δύναμη... ἂς ἑνωθοῦμε ὅλοι μας! Ἂς ἀγωνιστοῦμε γιὰ ἕναν καινούργιο κόσμο, ἕναν κόσμο ποὺ θὰ δίνη στὸν καθένα τὴ δυνατότητα νὰ δουλέψη, ποὺ θ' ἀνοίγη στοὺς νέους ἕνα μέλλον καὶ θὰ λυτρώση τοὺς γέρους ἀπὸ τὴν Ἀνάγκη.

» Τάζοντας ὅλα τοῦτα, οἱ φιλόδοξοι κατάφεραν νὰ σκαρφαλώσουν στὴν Ἐξουσία. Ἀλλὰ εἶπαν ψέματα! Δὲν κράτησαν τὶς ὑπεσχέσεις τους — δὲ θὰ τὶς κρατήσουν ποτέ! Οἱ δικτάτορες ἐλευθερώθηκαν, μὰ ὑποδούλωσαν τὸ λαό.

» Τώρα, ἂς ἀγωνιστοῦμε γιὰ νὰ πραγματοποιηθῆ αὐτὴ ἡ ὑπόσχεση.

» Ἂς ἀγωνιστοῦμε γιὰ ἕναν κόσμο δίκαιο... ἕναν κόσμο ὅπου ἡ Πρόοδος θὰ φέρη τὴν εὐτυχία γιὰ ὅλους!

» Στρατιῶτες! στ' ὄνομα τῆς Δημοκρατίας, ἂς ἑνωθοῦμε!

* * *

» Ἄννα, (1) μ' ἀκοῦς;

» Ὅπου καὶ νὰ βρίσκεσαι, Ἄννα, σήκωσε ψηλὰ τὴ ματιά σου! Σήκωσε τὰ μάτια σου, Ἄννα, τὰ σύννεφα σκορπίζονται!

» Ὁ ἥλιος τὰ σκίζει λίγο — λίγο. Βγαίνουμε ἀπ' τὸ σκοτάδι, γιὰ νὰ μποῦμε στὸ φῶς!

» Μπαίνουμε σ' ἕναν καινούργιο κόσμο... ἕναν καλύτερο κόσμο... ὅπου οἱ ἄνθρωποι θὰ ὑψωθοῦν πάνω ἀπ' τὶς ὀρέξεις τους, τὸ μῖσος τους καὶ τὴ σκληρότητά τους.

» Κοίταξε, Ἄννα! Δώσανε φτερὰ στὴν ἀνθρώπινη ψυχή... κι' ἐπιτέλους ὁ ἄνθρωπος ἀρχίζει νὰ πετάη. Ἡ ψυχή του ὑψώνεται πρὸς τὴ λάμψη τῆς ἐλπίδας, πρὸς τὸ μέλλον... τὸ θαυμάσιο μέλλον... ποὺ εἶναι δικό σου... δικό μου, ὅπως καὶ τοῦ καθενὸς ἀπὸ μᾶς! Σήκωσε τὰ μάτια σου, Ἄννα!

» Κοίταξε τὸν οὐρανό, Ἄννα, μ' ἀκοῦς;

» Ἄκουσε! ».

Μ' αὐτὴ τὴν «ἔκκληση στοὺς ἀνθρώπους» κλείνει τὸν «Δικτάτορα» ὁ Τσάπλιν. Αὐτὸς ὁ ὡρκισμένος ἐχθρὸς τοῦ «Ὁμιλοῦντος», ὁ πεισματικὰ βουβὸς ὥς τότε, ἀπαγγέλλει τὸ μεγαλύτερο μονόλογο τῆς ἱστορίας τοῦ Κινηματογράφου, γιὰ νὰ στείλη στοὺς Ἀνθρώπους τὸ μέγα μήνυμα τῆς ἀγάπης καὶ τῆς παγκόσμιας ἀδελφοσύνης, γιὰ νὰ κηρύξη τὸν πόλεμο κατὰ τῆς βίας, τὴν ἐπανάσταση κατὰ τῆς δουλείας, τὸ μῖσος κατὰ τοῦ μίσους.

Τὰ εἴκοσι χρόνια ποὺ πέρασαν ἀπὸ τότε, δὲν ἐλάττωσαν οὔτε τὴ φλόγα καὶ τὴν ὀδύνη τοῦ «λόγου» του, οὔτε (δυστυχῶς) τὴν ἐπικαιρότητά του. Ἡ βία, ἡ καταπίεση, τὸ μῖσος δὲ χάθηκαν ἀπ' τὸν κόσμο— οἱ τύραννοι παραμονεύουν πάντα— τὸ σκοτάδι δὲ σκορπίστηκε ἀκόμα. Κι' ἡ κραυγὴ τοῦ «Ἀνθρωπάκου» —ἡ τίμια, ἐναγώνια κραυγὴ τοῦ βασανισμένου, ποὺ δὲ χάνει οὔτε μέσα στὸν τρόμο τὴν ἀνθρωπιά του — ἔρχεται νὰ προστεθῆ, μὲ τὴ λάμψη τῆς γνησιότητας καὶ τῆς παρρησίας της στὶς μυριάδες κραυγὲς ἐκείνων, ποὺ διψᾶνε ἀκόμα γιὰ Ἐλευθερία κι' Ἀδελφοσύνη, γιὰ Πρόοδο, καὶ γι' Ἁρμονία ἀνάμεσα στὸ νοῦ καὶ στὴν καρδιὰ τῶν ἀνθρώπων...

Μ. ΠΛΩΡΙΤΗΣ

---

1) Ἀπευθύνεται στὴν ἀγαπημένη του, ποὺ μαζὶ μὲ χιλιάδες ἄλλους, εἶχε δραπετεύσει ἀπὸ τὴ χώρα τοῦ τρόμου.

ΑΡ. ΠΡΟΒΕΛΕΓΓΙΟΥ

Ὢ βασιλέματα

Ὢ βασιλέματα κι αὐγές,
μὲ τοῦ φωτός σας τὴν πλημμύρα,
μ' ἀτέλειωτες χρωμάτων ἀλλαγὲς
καὶ μὲ τὴν ὀνειρώδη σας πορφύρα,
ποὺ λὲς καὶ τὴν ὑφαίνουνε πνευμάτων χέρια !
Ὢ διαμαντένια ἀστέρια
ποὺ μέσα στοὺς αἰῶνας ἀρμενίζετε
καὶ δὲν ὑπάρχει ἐμπρός σας χρόνου στάσις,
οὔτε λιμάνι στὶς χαοτικὲς ἐκτάσεις,
ὤ, τὶ λαχτάρες ἐξυπνίζετε,
τὶ παραδείσους ζωγραφίζετε
μέσ' στὸν ἐκστατικό μου θαμπωμένο νοῦ!

Αὐτὰ τὰ μαγικά μου ἰνδάλματα,
τὰ ἐξωτικά μου πλάσματα,
ὑπάρχουν, ζοῦν σὲ κάποιο μέρος τ' οὐρανοῦ.
Ἂν ὄχι, πῶς ὁ νοῦς μου τ' ἀναπλάττει,
τὰ ὀνειροπολεῖ,
καὶ μ' ἅγιο πάθος τὰ καλεῖ,
τ' ἀναζητᾶ μεσ' στοῦ Παντὸς τὰ πλάτη ;
Ποιὸς ἔχει μέσ' στὰ στήθη μου σταλάξει
μιὰ τέτοια ἀφάνταστη ὀμορφιά ;
Ποιὸ χέρι στὴν καρδιά μου ἔχει χαράξει
τὴν ἀνιστόρητη, τὴ θεία ζωγραφιά ;

Μήπως σὲ προαιώνιες ἡμέρες
ἔζησα σ' ἄλλον κόσμο, ἄλλο ἀστέρι;
Ἀπὸ λαμπρότερες μὴν ἦλθα σφαῖρες,
καὶ τὴν ἐνθύμησή των ἔχω φέρει ;

(«Ἐμπρὸς στὸ ἄπειρον»)

Λείψανον παναρχαίας Ἱερουργίας

ΤΑ «ΑΝΑΣΤΕΝΑΡΙΑ»

Τοῦ Θ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ
ἀναδημοσίευσις ἀπὸ τὴν «Μακεδονία»

Οἱ Πυροβάται τῆς Μακεδονίας ἐπικαλοῦνται τὴν προστασία τῶν Ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης...

Η ΠΥΡΟΒΑΣΙΑ, ἡ ὁποία τελείται κατ' ἔτος τὴν 21ην Μαΐου, ἑορτὴν τῶν Ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης, εἰς ὡρισμένας περιοχὰς τῆς βορείου Ἑλλάδος, μετεφέρθη ἀπὸ τοὺς μεταναστεύσαντας ἐδῶ τὸ 1923, μὲ τὴν ἀνταλλαγὴν τῶν πληθυσμῶν, κατοίκους τῆς ἀνατολικῆς Θράκης καὶ εἶναι ἕν ἀπὸ τὰ περιεργότερα καὶ ἀρχαιότερα λαϊκὰ λατρευτικὰ ἔθιμα. Μολονότι ἔχει ἔντονον θρησκευτικὸν καὶ χριστιανικὸν χαρακτῆρα, παρέμεινεν ἀνέκαθεν ἔξω ἀπὸ τὰ πλαίσια τῆς ἐπισήμου θρησκείας καὶ ἀντεμετωπίσθη πάντοτε μετὰ καχυποψίας ἐκ μέρους τῆς ἐκκλησίας, ὄχι σπανίως δὲ ἐπροκάλεσε καὶ τὴν δίωξίν της.

Ἡ πρᾶξις τῆς πυροβασίας ἀποτελεῖ τὸ ἀποκορύφωμα σειρᾶς ἱερουργικῶν ἐνεργειῶν, αἱ ὁποῖαι φέρουν ὡς σύνολον τὸ ὄνομα «ἀναστενάρια» καὶ ἀρχίζουν πολὺ ἐνωρίτερον. Οὕτω, τὸ βράδυ τῆς 20ῆς Μαΐου ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδιὰ πηγαίνουν εἰς τὴν ἱερὰν κρήνην τοῦ χωριοῦ κρατοῦντες λαμπάδας. Προηγοῦνται οἱ «ἀναστενάρηδες» (ποὺ ἀπαρτίζουν εἶδος «μυστικῆς ἑταιρείας» ἢ «θιάσου» μὲ τὴν ἀρχαίαν σημασίαν τῆς λέξεως) μὲ τὰς εἰκόνας τῶν Ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης καὶ ὀργανοπαῖκται μὲ λύρες, «γκάϊντες» (ἀσκαύλους) καὶ τύμπανα. Ὅταν ἡ πομπὴ αὐτὴ φθάση εἰς τὴν κρήνην, οἱ ἄνδρες πλύνονται μὲ τὸ νερό της, ρίπτουν εἰς αὐτὸ μερικὰ νομίσματα καὶ ἀνάπτουν τὰς λαμπάδας. Κατόπιν, ὅλοι μαζὺ ἐπιστρέφουν καὶ ἀποθέτουν τὰς εἰκόνας εἰς τὴν ἐκκλησίαν.

Κατὰ τὴν παραμονὴν τῆς ἑορτῆς οἱ κάτοικοι μεταφέρουν εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ χωριοῦ ξύλα, τὰ ὁποῖα προορίζονται διὰ τὸ ἄναμμα τῆς πυρᾶς. Τὴν ἰδίαν ἐπίσης ἡμέραν κομίζουν ἐν πομπῇ τὸν ἱερὸν ταῦρον, ὁ ὁποῖος πρόκειται νὰ θυσιασθῇ. Ἡ πομπὴ ξεκινᾷ ἀπὸ τὴν οἰκίαν τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν «ἀναστενάρηδων» (τοῦ ἀρχιαναστενάρη) μὲ τὴν μουσικήν, ἀκολουθοῦν οἱ «ἀναστενάρηδες», οἱ ὁποῖοι κρατοῦν τὰς εἰκόνας καὶ ἕπεται τὸ πλῆθος. Μὲ αὐτὴν τὴν τάξιν φθάνουν εἰς τὸ λιβάδι, ὅπου βόσκουν τρεῖς ταῦροι, οἱ ὁποῖοι πρέπει νὰ ἔχουν ἡλικίαν 3, 5 ἢ 7 ἐτῶν, διαλέγουν ἕνα ἐξ αὐτῶν, τὸν στολίζουν μὲ λουλούδια καὶ κορδέλλες, τὸν ὁδηγοῦν εἰς τὴν πλατεῖαν καὶ τὸν δένουν κοντὰ εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Τὴν ἐπομένην 21ην Μαΐου οἱ «ἀναστενάρηδες» παρακολουθοῦν τὴν θείαν λειτουργίαν μαζὺ μὲ τὸ πλῆθος. Μετὰ τὸ πέρας αὐτῆς ὁ «ἀρχιαναστενάρης» λαμβάνει τὴν εἰκόνα τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου καὶ μὲ αὐτὴν «σταυρώνει» τὸν δεμένον ταῦρον, κατόπιν δὲ τὸν σφάζει μὲ μεγάλην προσοχήν, ὥστε τὸ αἷμα του νὰ ρεύσῃ εἰς τὰ θεμέλια τῆς ἐκκλησίας. Ἔπειτα, τεμάχια τοῦ σφαγίου διανέμονται εἰς ὅλας τὰς οἰκίας τοῦ χωρίου, λωρίδες δὲ τοῦ δέρματός του παραδίδονται εἰς κάθε οἰκογένειαν διὰ νὰ κατασκευάσῃ ἀπὸ αὐτὰς τσαρούχια.

Ἀκολούθως οἱ «ἀναστενάρηδες» ὑπὸ τοὺς ἤχους λύρας, τυμπάνων καὶ ἀσκαύλων μεταβαίνουν εἰς τὸ «κονάκι» των (εἶδος ἰδιωτικοῦ παρεκκλησίου) μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὰς ἁγίας εἰκόνας καὶ ἐκεῖ ἐν μέσῳ ἀτμοσφαίρας, τὴν ὁποίαν ἔχουν κατα-

στήσει πνιγηρὸν τὸ καιόμενον θυμίαμα καὶ αἱ ἀνημμέναι λαμπάδες, ἐπιδίδονται ἐπὶ ὥρας εἰς τὴν προπαρασκευήν των διὰ τὴν μεγάλην δοκιμασίαν τῆς πυροβασίας, μὲ ἐξάλλους χορούς καὶ ἀνάρθρους κραυγάς. Ἡ προπαρασκευὴ αὐτὴ τοὺς προκαλεῖ σιγά — σιγὰ μίαν ἐκστασιακὴν μέθην. Τὴν νύκτα, ἕτοιμοι πλέον καὶ εἰς κατάστασιν

«Ἀναστενάρηδες» χορεύουν σ' ἀναμμένα κάρβουνα...

(Φωτογραφίαι Μεγαλοκονόμου)

καταλήψεως, ἐξέρχονται ἀπὸ τὸ «κονάκι» χορεύοντες καὶ κρατοῦντες τὰς ἁγίας εἰκόνας (αἱ ὁποῖαι εἶναι φορτωμέναι μὲ κουδουνάκια καὶ φέρουν διαφόρους κόμβους) καὶ κατευθύνονται εἰς τὴν πλατεῖαν ὅπου ἐν τῷ μεταξὺ ἔχει ἀναφθῆ μεγάλη πυρὰ μὲ τὰ συγκεντρωμένα ἐκεῖ ἀπὸ τῆς παραμονῆς ξύλα. Ὅταν κατακαθήσουν αἱ φλόγες, ὅσοι «ἀναστενάρηδες» ἔχουν καταληφθῆ ἀπὸ ἔκστασιν, ὁρμοῦν ὁ εἷς κατόπιν τοῦ ἄλλου γυμνόποδες εἰς τὴν φωτιὰν μὲ τὰς εἰκόνας ἀνὰ χεῖρας καὶ χορεύουν ἐπ' αὐτῆς ἐπὶ ἀρκετὴν ὥραν.

Τὸ 1940, πρωτοβουλίᾳ τοῦ προέδρου τῆς ἑταιρείας τῶν ψυχικῶν ἐρευνῶν Ἀγγ. Τανάγρα, ὠργανώθη εἰς τὸ χωρίον Μαυρολεύκη τῆς Δράμας μιὰ τοιαύτη πυροβασία, μετὰ τὴν ὁποίαν ἔγινεν αὐστηρὸς ἐπιστημονικὸς ἔλεγχος. Οἱ πόδες τῶν «ἀναστενάρηδων», ποὺ ἐχόρευσαν ἐπάνω εἰς τὴν φωτιάν, ἐξητάσθησαν μετὰ μεγίστης προσοχῆς. Δὲν ἔφερον ὅμως κανένα σημάδι, οὔτε ἁπλοῦν ἐρύθημα. Τὰ πέλματά των δὲν ἦσαν κἂν σκληρά, ὅπως συμβαίνει εἰς πολλοὺς χωρικούς, ποὺ βαδίζουν γυμνόποδες. Τὸ δέρμα, μάλιστα, εἰς τὰ τόξα τῶν πελμάτων ἦτο πολὺ λεπτὸν καὶ εὐαίσθητον καὶ δεδομένου ὅτι ἐπρόκειτο περὶ ἁπλοϊκῶν ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι εὑρέθησαν εἰς κατάστασιν ἐκστάσεως, παρεμφεροῦς πρὸς ὕπνωσιν, ἀποκλείεται ἡ ἐκ μέρους των χρησιμοποίησις χημικῶν μέσων προφυλάξεως.

Παλαιότερον, μετὰ τὴν πυροβασίαν, οἱ μετασχόντες αὐτῆς «ἀναστενάρηδες» — ἄνδρες καὶ γυναῖκες—συνέχιζαν ἔξαλλοι τὸν χορόν των καὶ εἰς κατάστασιν ἀλλοφροσύνης ἐξήρχοντο τοῦ χωρίου καὶ κατηυθύνοντο πρὸς τὰ ὄρη. Ἡ τελετὴ αὐτὴ ἐπανελαμβάνετο ἄνευ διακοπῆς ἐπὶ ὀκτὼ ἡμέρας. Ἐὰν συνέβαινε κανεὶς θεατὴς νὰ εἰρωνευθῆ τοὺς «θιασώτας» ἐφονεύετο ἐπὶ τόπου ἀπὸ τὸ πλῆθος. Καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῶν ἑορτῶν ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι κάθε «ἀναστενάρη» ἔκαιεν ἕνα φανάρι εἰς ἔνδειξιν τῆς προνομιούχου ἰδιότητός του. Οἱ «ἀναστενάρηδες» ἀπελάμβαναν ἀνέκαθεν μεγάλης ἐκτιμήσεως καὶ ὑποστηρίξεων ἐκ μέρους τῆς πλειονότητος τῶν συμπατριωτῶν των, ὑπὸ τῶν ὁποίων ἐθεωροῦντο προικισμένοι μὲ ὑπερανθρώπους καὶ οἱονεὶ μαγικὰς ἰδιότητας.

Οὕτω ἐχρησίμευον καὶ ὡς «θεραπευταὶ» τῶν χωρίων των. Ὅταν ἀσθενοῦσε κανεὶς προσεκάλει 4—5 ἐξ αὐτῶν καὶ ἐκεῖνοι συνεσκέπτοντο, ἐξήταζαν τὸν ἄρρωστον καὶ ἔδιναν διαφόρους ὁδηγίας, ποὺ δὲν εἶχαν ὅμως καμμίαν σχέσιν μὲ τὴν ἰατρικήν, ἀλλ' ἀνεφέροντο εἰς τὴν κατάλληλον τοποθέτησιν τῶν ἁγίων εἰκόνων ἐντὸς τῆς οἰκίας ἢ εἰς τέλεσιν θυσιῶν. Οἱ «ἀναστενάρηδες» ἦσαν ἐπίσης ἐξομολογηταὶ τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν γυναικῶν, ποὺ ἐπίστευαν εἰς αὐτούς, προέλεγαν τὸ μέλλον, ἀνεκάλυπτον τοὺς κλέπτας, ἐξώρκιζαν τοὺς «βρυκόλακας», ὠργάνωναν λιτανείας ὅταν ἐνεφανίζοντο ἐπιζωοτίαι ἢ ἐπιδημίαι, ἐκαλοῦντο κατὰ τὴν θεμελίωσιν σπιτιῶν, ὁπότε ἐχόρευον καὶ μετεῖχον τοῦ συμποσίου καὶ γενικῶς διεδραμάτιζαν σπουδαῖον μέρος εἰς τὴν μικρὰν κοινωνίαν τοῦ χωρίου των.

* * *

Πάντα ταῦτα μαρτυροῦν ὅτι τὰ «ἀναστενάρια» δὲν ἀπετέλουν ἁπλῶς μίαν θρησκευτικὴν τελετήν, συνδεθεῖσαν μὲ τὴν ἑορτὴν τῶν Ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης καὶ μίαν μεμονωμένην δεισιδαιμονίαν, ὡσὰν πλείστας ἄλλας ποὺ ἐπιζοῦν ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων, ἀλλ' εἶχαν διαμορφωθῆ εἰς λαϊκὴν λατρείαν ξεχωριστὴν· ἀπὸ τὴν ἐπίσημον λατρείαν καὶ ταυτοχρόνως στενὰ συνδεδεμένην πρὸς αὐτήν. Ὅταν ὅμως οἱ πληθυσμοί, ποὺ ἠκολούθουν τὴν λατρείαν αὐτὴν ἐγκατέλειψαν τὴν βορείαν περιοχὴν τῆς ἀνατολικῆς Θράκης, ποὺ ἦτο ἡ κοιτίς των, σιγά—σιγὰ ἠμβλύνθη καὶ ἠτόνησεν ὁλόκληρον αὐτὸ τὸ σύστημα τῶν δοξασιῶν καὶ τῶν πράξεων καὶ διετηρήθη μόνον τὸ ἔθιμον τῆς (ἐν «ἀκαΐᾳ») πυροβασίας.

Εἶναι προφανὲς ὅτι τὰ «ἀναστενάρια» ἀποτελοῦν λείψανον παναρχαίας ἱερουργίας, ἡ ὁποία συνδυάζει δύο θεμελιώδη λατρευτικὰ στοιχεῖα: τὸν ὀργιαστικὸν χορόν, ποὺ δημιουργεῖ κατάστασιν ἐνθέου μανίας καὶ τὴν λατρείαν τοῦ πυρός. Ἀμφότερα τὰ στοιχεῖα ταῦτα εἶναι ἐντελῶς ξένα πρὸς τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν, ἐνῷ ἀπαντοῦν εἰς πλείστας παλαιοτέρας θρησκείας. Ὁ ὀργιαστικὸς χορός, μὲ ὅλας τὰς συνεπείας του, ἀπετέλει βασικὸν στοιχεῖον τῆς διονυσιακῆς λατρείας, ἡ ὁποία, ὡς γνωστόν, εἶχε τὴν Θράκην ἓν ἀπὸ τὰ λίκνα της. Ἐπὶ αἰῶνας πολλοὺς μετὰ τὴν ἐπικράτησιν τοῦ χριστιανισμοῦ εἰς τὰ μεγάλα ἀστικὰ κέντρα, οἱ κάτοικοι τῆς ὑπαίθρου εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν ἐγγὺς Ἀσίαν διετήρησαν ὑπολείμματα τῶν παλαιῶν δοξασιῶν καὶ ἐθίμων των, τὰ ὁποῖα μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου ἀφωμοιώθησαν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον πρὸς τὴν χριστιανικὴν λατρείαν ὑποστάντα ἀναλόγους μεταμορφώσεις.

Συμβαίνει μάλιστα νὰ ἔχη χαθῆ μεταξὺ τῶν συνεχιστῶν τῆς παλαιᾶς αὐτῆς λατρείας ἡ ἀνάμνησις τῆς ἀφετηρίας της καὶ νὰ ἔχη συνδεθῆ μὲ πολὺ προσφατώτερα γεγονότα, τὰ ὁποῖα τὴν συνάπτουν πρὸς τὰ δεδομένα τῆς χριστιανικῆς ἱστορίας καὶ θρησκείας. Οὕτω διὰ τὴν καταγωγὴν τοῦ ἐθίμου τῆς πυροβασίας οἱ «ἀναστενάρηδες» φρονοῦν σήμερον ὅτι τοῦτο προῆλθεν ἐκ τοῦ ἑξῆς ἐπεισοδίου: Πρὸ ἑκατοντάδων ἐτῶν—λέγουν—οἱ Βούλγαροι ἔθεσαν πῦρ εἰς τὸν ναὸν τῶν Ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης τοῦ χωρίου Κωστῆ τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας. Τὸ πῦρ διεδόθη ταχύτατα καὶ οἱ Ἕλληνες κάτοικοι τὸ παρηκολούθουν ἀδρανεῖς, ὁπότε ἐνεφανίσθησαν ὑπεράνω τῆς καιομένης ἐκκλησίας αἱ μορφαὶ τῶν δύο Ἁγίων, οἱ ὁποῖοι διὰ νευμάτων τοὺς προέτρεπον καὶ τοὺς ἐνεθάρρυνον νὰ εἰσέλθουν εἰς τὸν ναὸν διὰ νὰ σώσουν τὰς εἰκόνας. Ὅπερ καὶ ἔγινε, χωρὶς οἱ εἰσελθόντες νὰ πάθουν τίποτε ἀπὸ τὰς φλόγας, ποὺ τοὺς περιέζωσαν. Εἶναι πρόδηλον ὅτι ἡ διήγησις αὐτή —καὶ ἂν ἀνταποκρίνεται εἰς τὴν ἱστορικὴν ἀλήθειαν— οὐδεμίαν ἔχει συνάρτησιν πρὸς τὴν γέννησιν τοῦ λατρευτικοῦ ἐθίμου τῶν «ἀναστεναρίων». Εἰς τὴν περίπτωσιν τῶν «ἀναστεναρίων» ἔχομεν μίαν ἐντονωτάτην ἐπιβίωσιν παναρχαίας θρησκευτικῆς καὶ λατρευτικῆς πρακτικῆς, ἡ ὁποία ἔλαβε περίβλημα μόνον χριστιανικόν, χωρὶς τοῦτο νὰ σημαίνη ὅτι οἱ «ἀναστενάρηδες» ἔχουν ἀμβλεῖαν χριστιανικὴν πίστιν.

* * *

Τὰ βασικὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ ἐθίμου τῶν «ἀναστεναρίων» εἶναι τὰ ἑξῆς: Τὸ παρακολουθεῖ ὁλόκληρος ὁ πληθυσμός, ἀλλὰ τὸ ἀσκεῖ μία μικρὰ μόνον ὁμάς, ἐξ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, οἱ «ἀναστενάρηδες», ἡ ὁποία συγκροτεῖται κατόπιν εἰδικῆς μυήσεως καὶ ἀσκήσεως, κληρονομικῷ δικαιώματι, χωρὶς ὅμως ν' ἀποκλείωνται καὶ ὅσοι ἄλλοι ἐπιδεικνύουν τὴν ἱκανότητα νὰ περιέρχωνται εἰς ἔκστασιν. Οἱ «ἀναστενάρηδες», ἀπολαμβάνουν, μεταξὺ τῶν συμπολιτῶν των, εἰδικοῦ γοήτρου καὶ θεωροῦνται ὡς θεόληπτοι. Τὸ ἔθιμον συνοδεύεται ἀπὸ σειρὰν μαγικῶν καὶ συμβολικῶν πράξεων, αἱ ὁποῖαι ἀνάγονται εἰς παναρχαίας συνηθείας, ὅπως ὁ ἁγιασμὸς μὲ ὕδωρ, ὁ ἐξορκισμὸς τοῦ κακοῦ μὲ δέσιμον διαφόρων κόμβων, ἡ χρησιμοποίησις κουδουνιῶν διὰ τὴν ἐκδίωξιν τῶν κακῶν πνευμάτων κλπ. Ἀποκορυφοῦται μὲ τὴν βύθισιν τῶν μελῶν τοῦ θιάσου εἰς καταπληκτικὴν ἔκστασιν κατόπιν πολυώρου προπαρασκευῆς, ἔπειτα ἀπὸ τὴν ὁποίαν οἱ «ἀναστενάρηδες» βαδίζουν γυμνόποδες ἐπὶ πυρᾶς, χωρὶς νὰ ὑποστοῦν τὸ παραμικρὸν ἔγκαυμα (ἀκαΐα). Ἔχει συνδεθῆ μὲ τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν, ἐνῷ εἶναι προχριστιανικὸν καὶ μέχρι τοῦδε παρ' ὅλην τὴν προσεκτικὴν παρακολούθησιν τῆς πυροβασίας ἐκ μέρους ἐπιστημόνων μὲ ἔντονον διάθεσιν δυσπιστίας, δὲν διεπιστώθη περίπτωσις ἀγυρτείας.

Τὰ «'Αναστενάρια» στὴν Ταιτὴ λέγονται «Γιουμάτι»

Η ΠΥΡΟΒΑΣΙΑ ΣΤΟ ΝΟΤΙΟ ΕΙΡΗΝΙΚΟ

Τοῦ WILMON MENARD
Μετάφρασις ἀπὸ τὸ FATE Λονδίνου

Οἱ ἰθαγενεῖς περνοῦν, χωρὶς νὰ καίγωνται, πάνω ἀπὸ βράχους πυρωμένους, ἐπικαλούμενοι τὴ θεὰ τοῦ πυρὸς Βαχίν—Νούη — Ταχού — Ράη...

Υπηρξα γιὰ πρώτη φορὰ αὐτόπτης μάρτυς τελετῆς πυροβασίας στὸ Tevaitoa, Raiatea ἕνα μικρὸ νησάκι τοῦ ὁμίλου Leeward τῶν Νήσων Σοσάιτυ (Sosiety Islands) τοῦ νοτίου Εἰρηνικοῦ. Πρόκειται γιὰ μιὰ ἀπὸ τὶς πλέον παράξενες τελετὲς τοῦ κόσμου, ποὺ τελεῖται σὲ πολλὰ νησάκια τοῦ νοτίου Εἰρηνικοῦ. Γυμνόποδες ἰθαγενεῖς βαδίζουν ἀργά, ἐλεύθερα, πάνω σὲ μιὰ ἀτραπὸ ἀπὸ βράχους ποὺ καῖνε τόσο πολύ, ὥστε ἀναδίδουν κύματα θερμότητος.

Οἱ μετέχοντες πιστεύουν ὅτι μ' αὐτὴ τὴν τελετουργία ἐξαγνίζονται. Πρόθυμα ὑποβάλλονται σ' ἐξέτασι πρὶν καὶ μετὰ τὴν πυροβασία. Μπορῶ νὰ βεβαιώσω πὼς δὲν ἐπαλείφουν τὶς πατοῦσες τους μὲ κανένα προφυλακτικὸ ὑγρό.

Στὴν πυροβασία μὲ ὡδήγησε ὁ φίλος μου Ἄρι, γηγενὴς στὸ Ρεγιάτι. Ὁ Τέρι — Πάο, ὁ περίφημος ἀρχηγὸς τῶν πυροβατῶν, πῆγε στὴν ἱερὴ κοιλάδα νὰ προετοιμάση τὴν τελετή. Οἱ βοηθοί του εἶχαν ἑτοιμάσει ἕνα πελώριο κλίβανο μὲ βάσι τοὺς βράχους καὶ τὸν γέμισαν μὲ δένδρα. Τὸ ἄλλο πρωὶ ὁ Τέρι—Πάο καὶ οἱ Ταχούας (ἱερεῖς) ἔψαλαν γύρω ἀπὸ τὸν κλίβανο (ποὺ τὸν λένε Γιούμου καὶ τὴν πυροβασία Γιουμάτι) καὶ ὕστερα περιῆλθαν σὲ ἔκστασι γιὰ νὰ ἐπικοινωνήσουν μὲ τὶς ψυχὲς τῶν πεθαμένων (τουπαπάους) καὶ μὲ τὶς θεότητες τοῦ οὐρανοῦ, ποὺ θὰ τοὺς ἐπέτρεπαν νὰ περιπατήσουν ἐπάνω ἀπὸ τοὺς ἀναμμένους βράχους.

Πολυάριθμοι ἰθαγενεῖς εἶχαν προσέλθει μὲ τὰ μονόξυλά τους ἀπὸ τὰ γειτονικὰ νησάκια Μπόρα —Μπόρα, Ταχάουα, Χουεχάιν καὶ Μαουπίτι γιὰ νὰ παραστοῦν στὸ Γιουμάτι. Εἶχαν φέρει καὶ ποσότητες φρούτων, χόρτων καὶ ψαριῶν, γιὰ τὸ γλέντι ποὺ θὰ ἐπακολουθοῦσε. Εἶχαν ἔρθει ἀκόμη καὶ χορεύτριες ἀπὸ τὴν μακρυνὴ Ταιτὴ καὶ τὴ Μούρη γιὰ ψυχαγωγία τῶν συναθροισμένων.

Ἡ πυροβασία, καθὼς λέει ἕνας θρῦλος, ἔχει τὴν καταγωγή της

σὲ ἕνα λιμό. Παρατεταμένη ξηρασία καὶ λαίλαπες εἶχαν καταστρέψει τὴν φυσικὴ τροφὴ τῶν νησιωτῶν, τὶς ἄγριες φυτεῖες, τὰ ἀρτόδενδρα καὶ τοὺς φοίνικες, ὥστε κατέφυγαν σὲ μιὰ τροφὴ ποὺ ἕως τότε τὴν ἐσυνήθιζαν μονάχα οἱ ἰθαγενεῖς—τὶς ρίζες τοῦ γιγαντιαίου ἄγριου δένδρου ἀ ρ ο ύ μ. Οἱ ρίζες αὐτές, ποὺ λέγονται τ α ρ ο ύ, πρέπει νὰ ψηθοῦν ἐπὶ πολλὲς ὧρες καὶ σὲ δυνατὴ φωτιὰ γιὰ νὰ γίνουν φαγώσιμες. Γι᾽ αὐτὸ καὶ τὸ εἶδος τοῦτο τῆς τροφῆς δὲν παρουσιάζει ἐνδιαφέρον ὅταν ὑπάρχει ἀφθονία νωπῶν καρπῶν καὶ τὰ τενάγη τῆς παραλίας δίνουν ἄφθονο ψάρι. Στὴν πεῖνα ὅμως ἔτρωγαν ταρού. Τόννους ὁλόκληρους συνέλεγαν οἱ ἰθαγενεῖς, ἀλλὰ τὴν παρασκευή του ἐπεμελοῦντο μόνον λίγοι ἐντεταλμένοι γιὰ τὴν κατασκευὴ τοῦ Γιούμου. Κατεσκεύαζαν ἕνα τετραγωνικὸ λάκκο καὶ ὕψωναν πάνω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους ἕνα τοίχωμα. Τὸν γέμιζαν μὲ ξηραμένα φύλλα φοινίκων καὶ κατόπιν μὲ κορμούς, προσέχοντας νὰ ἐξασφαλίζεται ὁ ἀερισμός, καὶ τέλος ἐτοποθετοῦσαν μεγάλους ὀγκολίθους.

Τὸ ἄναμμα τοῦ Γιούμου γινόταν τελετουργικὰ ἀπὸ ἕνα εἰδικὸν Τ α χ ο ύ α. Ἄλλοι Τ α χ ο ύ α ς ἔψελναν θρησκευτικὰ τραγούδια καὶ προσευχὲς καὶ ἄλλοι ἐκτελοῦσαν χορούς. Τὸ Γ ι ο ύ μ ο υ ἔπρεπε νὰ κάψη ἐπὶ δύο ἡμέρες, τροφοδοτούμενο συνεχῶς ἀπὸ βοηθούς, οἱ ὁποῖοι ὤφειλαν ν᾽ ἀπομακρύνουν τὶς στάχτες καὶ νὰ γυρίζουν τοὺς λίθους γιὰ νὰ κάψουν ὁλόγυρα. Καθὼς μὲ τὸν καιρὸ ἔπαιρνε μιὰ ἱερότητα το Γ ι ο υ μ ά τ ι, αὐτοὶ ποὺ συντηροῦσαν τὴ φωτιὰ ἀπέκτησαν σημασία, τοὺς ἐδιάλεγε ὁ ἀρχηγὸς καὶ τοὺς περιέβαλαν μὲ μεγάλο σεβασμό. Τὸ Γ ι ο ύ μ ο υ ἐξελίχθηκε σὲ τόπο συναντήσεως τῶν φυλάρχων γιὰ νὰ συζητοῦν τὶς ὑποθέσεις τους καὶ νὰ δέχωνται τοὺς ξένους. Ἔγινε ἡ καρδιὰ τῆς πολιτείας, σὰν τὸ πρυτανεῖο τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων.

Καίγοντας ἐπὶ δύο ἡμέρες, ὁ κλίβανος ἔψηνε τὶς πέτρες. Ὅταν ἀπεμακρύνοντο ὅλες οἱ στάχτες, οἱ πέτρες ἔπεφταν στὸ ἔδαφος. Πάνω τους ἐτοποθετοῦσαν τὶς ρίζες τοῦ ταροὺ μαζὶ μὲ φύλλα ἀρωματικά. Τὶς ἐσκέπαζαν μὲ ἄφθονα φύλλα καὶ τέλος μὲ χῶμα γιὰ νὰ συγκρατῆται ἡ θερμοκρασία. Τὸ Γ ι ο ύ μ ο υ ἔμενε σκεπασμένο δέκα ὧρες, ποὺ περνοῦσαν μὲ χοροὺς καὶ τραγούδια. Ὅταν ἐτελείωνε τὸ ψήσιμο, οἱ ρίζες καὶ τὰ ἀρωματικὰ φύλλα παρελαμβάνοντο ἀπὸ γυναῖκες, ποὺ τὰ χτυποῦσαν μαζὶ σὲ μεγάλα δοχεῖα καὶ παρεσκεύαζαν ἕνα πολτό. Τὸν συνεσκεύαζαν ἔπειτα σὲ δέσμες ἀπὸ μπαμποὺ καὶ τὸν ἀποθήκευαν στὰ χωριὰ γιὰ νὰ περάσουν τὸν δύσκολο καιρό.

Μὲ τὰ χρόνια, οἱ ἰθαγενεῖς ἔδωσαν στὸ Γ ι ο ύ μ ο υ ἐξαιρετικὴ σημασία. Ἐκτιμῶντας τὸ δῶρο τῆς φωτιᾶς, ποὺ τοὺς ἐπέτρεψε νὰ παρασκευάσουν τροφὴ γιὰ τὴν ἐποχὴ τῆς μεγάλης ἀνάγκης, ἔδειχναν τὴν εὐγνωμοσύνη τους στὶς δύο μεγάλες θεότητες: τὴν Χινά—νούη—τε άρα (μεγά-

λη ὅάδω τῶν ἀρωματικῶν βοτάνων) καὶ τὴν Βαχίν—νούη—ταχού—ράη (μεγάλη κυρὰ ποὺ φουντώνει τὸν οὐρανό). Αὐτὲς οἱ δύο θεότητες, καθὼς λένε, φοροῦν χιτῶνες καὶ γιρλάντες ἀπὸ πρασινοκίτρινα φύλλα τοῦ φυτοῦ τί, ποὺ ἀναδίδει γλυκειὰ ὀσμὴ καὶ θεωρεῖται ἱερὸ σύμβολο.

Πρὸς τιμήν τους καὶ τοῦ Μαγιουή, τοῦ θεοῦ τῆς φωτιᾶς, προτοῦ νὰ τοποθετηθοῦν οἱ ρίζες πάνω στοὺς ἀναμμένους βράχους ὁ ἰθαγενὴς ἱερεὺς ὡδηγοῦσε τοὺς πιστοὺς στὸ λάκκο. Στολισμένοι μὲ φῦλλα τὶ καὶ ἐπικαλούμενοι τὶς ψυχὲς τῶν προγόνων τους γιὰ νὰ τοὺς ἐξασφαλίζουν ἀσφαλὲς πέρασμα βάδιζαν μέσ᾽ ἀπὸ τὴ φωτιὰ χωρὶς νὰ καίγωνται. Ἡ τελετὴ τοῦ Γ ι ο υ μ ά τ ι γίνεται καὶ σήμερα, ἂν καὶ δὲν πρόκειται γιὰ ἀντιμετώπισι προβλήματος πείνας, σὰν λατρεία πρὸς τὶς δύο θεότητες καὶ τὸν Μαγιουὴ καὶ γιὰ αὐτοεξαγνισμό.

Τὸ Γ ι ο υ μ ά τ ι στὸ Ρεγιάτι ἐπρόκειτο νὰ γίνῃ σὲ μιὰ κοιλάδα μισὴ ὥρα μακριὰ ἀπὸ τὴν φυτεία τοῦ φίλου μου Ἄρι. Ξεκινήσαμε στὶς 3 μετὰ τὰ μεσάνυχτα καὶ θὰ μοῦ μείνῃ ἀλησμόνητο αὐτὸ ποὺ εἶδα.

Ὁ πρωϊνὸς ἀέρας ἦταν δροσερὸς καὶ ἀρωματισμένος ἀπὸ τὰ λουλούδια. Ἐπικρατοῦσε βαθειὰ σιωπή, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν μακρυνὸ μυκηθμὸ τοῦ ὠκεανοῦ στὶς κοραλλιογενεῖς ἀκρογιαλιές. Καθὼς προχωρούσαμε στὴν κοιλάδα, συναντούσαμε ὁμάδες ἰθαγενῶν ποὺ μᾶς ἐφώναζαν χαρωπά :

—Ἴα ὄρα νά! Μέητα όε; Χήρα Γιουμάτι ;

(Γιά σας! Εἶσθε καλὰ καὶ εὐχαριστημένοι; Πᾶτε γιὰ τὴν πυροβασία;).

Στὸ κέντρον τῆς κοιλάδας, τὸ Γιούμου ἐπερίμενε ἕτοιμο. Γύρω του φοινικόδενδρα. Ἕνα πλῆθος ἰθαγενῶν ἐκάπνιζαν, τραγουδοῦσαν, γελοῦσαν. Ὅλες οἱ Πολυνησιακὲς μορφὲς ἦσαν ἐκεῖ. Ὑπῆρχαν πυρσοί, ποὺ ἔδιναν στὴν συνάθροισι φαντασμαγορία.

Στὴν ἄκρη, ὑπῆρχε μιὰ καλύβα, ὅπου ὁ ἀρχηγὸς Τέρι — Πάο καὶ οἱ Τ α χ ο ύ α ς προσηύχοντο στὸν Μαγιουή. Στὰ τέσσαρα ἄκρα εἶχαν μεταφυτευθῆ τ ί, ποὺ τὰ φύλλα τους θὰ ἔμεναν πράσινα, παρ᾽ ὅλον ὅτι ἐπὶ ὧρες θὰ ἔκαιγε ἐκεῖ κοντὰ ἡ φωτιά !

Ὁ Τέρι—Πάο ἔκαμε δύο γύρους στὸ Γ ι ο ύ μ ο υ νὰ ἰδῆ ἂν ὅλα ἦσαν ἐν τάξει, καὶ ἀποτραβήχθηκε. Ὕστερα ἐπλησίασε ἕνας κοντὸς ταχούα, κρατῶντας δύο ραβδιά. Ἐπλησίασε μὲ τελετουργικὴ ἐπισημότητα στὸν λάκκο, ψάλλοντας μὲ βαρειὰ φωνή. Τὸ πλῆθος ἐπανέλαβε τὸν ὕμνο, ἐκεῖνος ἐγονάτισε καὶ ἔτριψε τὰ δύο ραβδιὰ γιὰ ν᾽ ἀνάψουν. Τὸ ἄναμμα τοῦ Γ ι ο ύ μ ο υ εἶναι ἕνα ἐξόχως σπουδαῖο μέρος τῆς πυροβασίας, ἐπομένως πρέπει νὰ συντελεσθῆ κατ᾽ αὐτὸν τὸν κοπιαστικὸ τρόπο. Σύντομα ξεπετάχθηκαν φλόγες. Οἱ ἰθαγενεῖς ἐκραύγασαν χαρωπά : Ἔ έρα! (Ἐγένετο!). Οἱ δύο ἡμέρες, οἱ ἀπαραίτητες γιὰ τὸ κάψιμο τῶν βράχων, πέρασαν γρήγορα μὲ τὰ γιορτάσια τῶν εὔθυμων Πολυνησίων. Τὸ Γιουμάτι θὰ γινόταν τὴν αὐγὴ τῆς μεθεπομένης. Βρέθηκα κοντά, κατὰ τὰ χαράματα, μαζὶ μὲ τὸν

φίλο μου "Αρι.

Μεγάλος ἐρεθισμὸς προεκλήθη ὅταν φάνηκε ὁ ἀρχηγὸς Τέρι—Πάο ἀκολουθούμενος ἀπὸ τοὺς πιστούς. Οἱ περιηγηταὶ τὸν ἐκύκλωσαν καὶ τοῦ ἐξέταζαν τὰ πόδια. Πρόθυμα ὑπεβλήθη σὲ ὅλες τὶς ἐξετάσεις, μειδιῶντας. Ἕνας ἀπὸ τοὺς περιηγητὰς ἐπλησίασε στὸ χεῖλος τοῦ λάκκου. Μόλις ἐπρόλαβε νὰ κυττάξη γιὰ ἕνα δευτερόλεπτο καὶ ἀπεσύρθη σκεπάζοντας τὸ πρόσωπό του μὲ τὰ χέρια. Τὸ Γιούμου ἔκαιγε! Ἕνας ἄλλος περιηγητὴς ἔρριξε τὸ μαντήλι του πάνω στοὺς βράχους καὶ σ'ένα δευτερόλεπτο ἔγινε στάχτη! Πάνω σ' αὐτοὺς τοὺς βράχους θὰ βάδιζαν ξυπόλητοι οἱ πυροβάται!

Τώρα ὁ Τέρι—Πάο προχωρεῖ, μὲ τὸ κεφάλι ψηλά, πρὸς τὴν ἄκρη τοῦ κλιβάνου, κρατῶντας ἕνα κλαδὶ τί. Ἔφθασε στὸ χεῖλος τοῦ λάκκου καὶ χτύπησε τοὺς βράχους μὲ τὸ τὶ τρεῖς φορές, ψέλνοντας χαμηλόφωνα. Οἱ βοηθοί του τὸν ἀκολουθοῦσαν κοντά, ψέλνοντας τὸν ὕμνο τοῦ Γιουμάτι. Ἡ φωνὴ τοῦ Τέρι—Πάο ἔγινε βαθύτερη. Τὸ τραγοῦδι ἔλεγε:

Ἒ νὰ τα' ἀτα
ὲ ταχουταχοὺ
ἳ τὲ γιούμου ὲ
ἂ τὲ πόχε νά...

Δηλαδή: «Ὦ ὄντα (πνεύματα) ποὺ ἐμαγέψατε τοῦτον τὸν κλίβανο, κάμετέ τὸν νὰ πεθάνη γιὰ λίγο! Ὦ σκοτεινὰ ἐδαφοσκούληκα! Ὦ φωτεινὰ ἐδαφοσκούληκα! Νερὸ δροσερὸ κι' ἀλατισμένο, ζέστα τοῦ κλίβανου καὶ φωτιά του, φυλάξετε τὰ βήματα τῶν βαδιστῶν, δροσίσετε τὴ θερμότητα... Ὦ κρύο πνεῦμα, ἄφησέ μας νὰ περάσουμε ἀπὸ τὴ μέση. Ὦ Βαχίν—νούη—ταχού—ράη, κράτησε τὸ ριπίδι καὶ ἄφησέ μας νὰ εἰσχωρήσουμε... Φύλαξε τὸ πρῶτο μας βῆμα... Φύλαξε τὸ δεύτερό μας βῆμα... Φύλαξε τὸ δέκατό μας βῆμα... Ὦ Βαχίν—νούη—ταχού—ράη! Ἐγένετο!»

Ποτὲ δὲν θὰ ξεχάσω ἐκείνη τὴ στιγμή, ὅταν ὁ ἀρχηγὸς Τέρι—Πάο ἐπροχώρησε καὶ βάδισε πάνω στοὺς ἀναμμένους βράχους!

Ἔκαμε μιὰ διαδρομὴ καὶ ὕστερα τὴν ἐσταύρωσε. Ὅταν ἐχτύπησε πάλι τρεῖς φορὲς μὲ τὸ «τὶ» τοὺς βράχους, οἱ ταχούας τὸν ἀκολούθησαν μὲ βήματα σταθερὰ στὸ κέντρον τοῦ Γιούμου. Ἔβλεπα τὰ κύματα τῆς ζέστης νὰ ὑψώνωνται πάνω ἀπὸ τὰ κεφάλια τους, ἀλλὰ δὲν ὑπῆρχε καμμιὰ μυρουδιὰ καιομένης σάρκας. Ἐπέρασαν τὸ Γιούμου τρεῖς φορὲς σταυρωτά. Ὕστερα ὁ ἀρχηγὸς ἐφώναξε «Ἀτίρα!» (ἀρκετά). Ἔφυγαν οἱ ταχούας καὶ τότε ἐκεῖνος ἐξάπλωσε στοὺς βράχους μὲ τὴν κοιλιά του!

Ὅταν βγῆκε, οἱ περιηγηταὶ τὸν ἐκύκλωσαν γιὰ νὰ τὸν ἐξετάσουν ἐκ νέου. Οἱ πατοῦσες δὲν ἔδειχναν τὸ παραμικρὸ σημάδι. Ἕνας τουρίστας που ἔβαλε τὸ χέρι του, εἶπε πὼς ἦσαν «κρύες σὰν πάγος».

Τώρα, πῶς μπορεῖ νὰ ἐξηγηθῆ ἡ πυροβασία; Πρῶτα—πρῶτα, ὑποθέτω πὼς γίνεται ἔλεγχος τοῦ νοῦ πάνω στὴν ὕλη. Ὅσοι ἔτυχε νὰ ἰδοῦν ἀληθινοὺς φακίρηδες στὴν Ἰνδία, πιστεύουν πὼς ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νὰ ἀσκήση ἔλεγ-

χο σὲ τμήματα τοῦ σώματός του καὶ εἶναι ἀναμφισβήτητο, ὅτι ἡ αἴσθησις τοῦ πόνου ἐξαρτᾶται κατὰ πολὺ ἀπὸ τὴ νοητικὴ κατάστασι. Οἱ βράχοι ποὺ ἔχουν μεγάλη πορώδη σύστασι ἀντιδροῦν στὸ πέρασμα τῆς θερμότητος. Ἡ ἀντοχὴ τῶν ποδιῶν τῶν ἰθαγενῶν, ποὺ συνηθίζουν νὰ γυρίζουν ξυπόλητοι, συντελεῖ ἐπίσης. Ἀλλὰ οἱ ἐξηγήσεις αὐτὲς δὲν εἶναι ἀρκετές. Χρειάζεται ἄλλη καλύτερη.

Ὁ διάσημος μάγος Χάρυ Χουντίνι ἔχει μιλήσει γιὰ τὸ τέχνασμα τοῦ ἀνθρώπου ποὺ ψήνεται ζωντανός. Γυμνώνεται, μένοντας μόνον μὲ τὸ μαγιώ. Σκεπάζει ἀσφαλῶς τὸ τριχωτὸ μέρος τῆς κεφαλῆς του, προστατεύει μὲ πηλὸ τὰ μάτια του καὶ τὶς ἄκρες τῶν δακτύλων του. Ὕστερα μπαίνει σ' ἕνα γυάλινο θάλαμο, μεγέθους τηλεφωνικοῦ, ὁ ὁποῖος ζεσταίνεται τόσο πολὺ ὥστε νὰ ψηθῆ ἕνα λουκάνικο. Οἱ θεαταὶ βλέπουν κατάπληκτοι τὸ λουκάνικο νὰ τσιρίζη, ἐνῶ ὁ ἄνθρωπος ποὺ τὸ κρατάει δὲν δείχνει κανένα σημάδι πόνου. Ὁ Χουντίνι ἰσχυρίζεται ὅτι ἡ ἀξία τοῦ τεχνάσματος εἶναι, πὼς δὲν ὑπάρχει τέχνασμα. Τὸ λουκάνικο ψήνεται, ἐπειδὴ δὲν ἀναπνέει. Ὁ ἄνθρωπος ἔχει τὴν ἄδηλη ἀναπνοή, ἡ ὁποία ἐμποδίζει τὴν ἐπιδερμίδα νὰ ζεσταθῆ πολύ. Φυσικά, ὑπάρχει καὶ ἡ ἐξάσκησις.

Τελευταῖα ἔγινε ἕνα πείραμα γιὰ τὴν θερμότητα τῇ αἰτήσει ἀεροπορικῆς μονάδος, ὑπὸ τὴν διεύθυνσι τοῦ δόκτορος Κραὶγκ Τέηλορ, μηχανικοῦ στὸ πανεπιστήμιο Λὸς Ἄντζελες. Ἡ ἀεροπορικὴ μονὰς ἤθελε νὰ μάθη τὶ κίνδυνο διατρέχει ὁ πιλότος ἑνὸς ἀεριωθουμένου νὰ ψηθῆ ζωντανὸς ἐὰν χαλάση τὸ σύστημα ψύξεως. Ἡ ἄνοδος τῆς θερμοκρασίας θὰ τὸν κάμη νὰ χάση τὸν ἔλεγχο τῶν μηχανημάτων ἢ θὰ μπορέση νὰ κατέβη;

Ὁ καθηγητὴς Τέηλορ κατεσκεύασε ἕνα μεγάλο ἀτσάλινο κύλινδρο, στὸν ὁποῖον διωχέτευσε ὑψηλὴ θερμοκρασία. Ἕνα γουρουνάκι μπόρεσε νὰ μείνη μέχρις ὅτου ἡ θερμοκρασία ἔφθασε στοὺς 212 βαθμοὺς Φ. Ἡ φάτσα του εἶχε κοκκινήσει ἐλαφρῶς. Ὕστερα πειραματίσθηκε ὁ ἴδιος. Ἀφοῦ ἐπροφύλαξε χέρια, πόδια καὶ λαιμό, μπῆκε στὸν κύλινδρο καὶ ἡ θερμοκρασία ἀνῆλθε στοὺς 230 βαθμούς. Ἔμεινε 15 λεπτά. Ἡ θερμοκρασία ἔφθασε τοὺς 262 βαθμούς. Δὲν ἔνιωσε κανενὸς εἴδους φυσικὸ πόνο, ἐκτὸς ἀπὸ ἕνα ἄναμμα. Ἐδήλωσε, ὅτι ἡ φύσις ἔχει προμηθεύσει τὸ ἀνθρώπινο κορμὶ μὲ δικό του ψυκτικὸ σύστημα, τὴν ἄδηλη ἀναπνοή. Ὅταν ἦταν στὸν κύλινδρο μὲ τοὺς 236 βαθμούς, ὁ ἀέρας σὲ ἀπόστασι μιᾶς ἴντσας ἀπὸ τὴ μύτη του εἶχε θερμοκρασία 226 βαθμῶν ἐνῶ ἡ μύτη του εἶχε θερμοκρασία μόνον 119 βαθμῶν. Γενικὰ ἡ θερμοκρασία τοῦ σώματος καταγράφη γύρω στοὺς 100 βαθμούς. Ἐὰν ὅμως ἡ θερμοκρασία ἀνέβαινε, θὰ ἐπηρέαζε τὰ ἐγκεφαλικὰ κύτταρα. Ἂν ἔνιωθαν τίποτε τέτοιο, θὰ ἀντελαμβάνοντο οἱ πιλότοι ὅτι πλησιάζουν τὴν μὴ ἀνεκτὴ θερμοκρασία.

Αὐτὴ ἡ ἐξήγησις θὰ μποροῦσε νὰ ἰσχύση στὴν πυροβασία, ἀλλὰ

ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ ΖΩΗ

Μ' αὐτὸν τὸν τίτλο ἔγραφε στὸ «Βῆμα» ὁ κ. Γεώργ. Φτέρης μιὰ ἐνδιαφέρουσα ἐπιφυλλίδα, γιὰ νὰ ὑποστηρίξη πὼς ἡ Ἐκκλησία δὲν μετέχει τῆς ζωῆς καὶ ἐνῶ ὁ ἄνθρωπος προωθούμενος ἀπὸ τὴν ἰλιγγιώδη ἀνάπτυξη τῶν νέων γνώσεων σὲ δραστηριότητα ἄλλου τύπου, πλὴν πνευματικοῦ, ἑπομένως «δὲν εἶναι θρησκευτικός», τὰ θρησκευτικὰ κηρύγματα τῶν μεγάλων κέντρων «μένουν πάντα στὸ θεολογικὰ ἀφηρημένο, στὶς κοινὲς ἐπαναλήψεις τυπικῶν φράσεων ποὺ ἔγιναν πιὰ πολὺ τετριμμένες, δηλαδὴ ξερὲς καὶ ἄγονες». Καὶ τονίζει:

«Ὁ ἄμβωνας, μὲ τὸ νὰ μὴ συνειδητοποιηθῆ ἀκόμη ἡ κοινωνικὴ σκοπιμότης του, ἀπουσιάζει σὰν βῆμα ἀγῶνος ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ ζωή. Ποτὲ δὲν ἐπληροφορηθήκαμε ὅτι σὲ κάποιο ἀπ' αὐτὰ τὰ ἔρημα ἑλληνικὰ χωριά, ποὺ πέφτουν ἀνυπεράσπιστα στὸ ἔγκλημα, ὅπως πέφτει τὸ χωρὶς τσοπάνη κοπάδι στὸ λύκο, ποτὲ δὲν εἴδαμε νὰ γράφεται ὅτι τὴν ἑπομένη, τὴ μεθεπομένη, ἑνὸς ἐγκλήματος, ἐπῆγε ἕνας ἱερωμένος γιὰ νὰ ἀντιληφθῆ ἐπιτόπου τὸν ἠθικὸ κίνδυνο, ὅπως πᾶνε ἐπιτόπου οἱ εἰδικοί, ὅταν ἀναγγέλλωνται ἀπὸ κάπου ὑλικὲς καταστροφές, γιὰ νὰ ἐκτιμήσουν τὴν ἔκτασή τους καὶ γιὰ νὰ λάβουν τὰ μέτρα τους. Ποτὲ δὲν ἔτυχε νὰ διαβάσωμε ὅτι, καθὼς πᾶνε ὑπάλληλοι τῆς Πολιτείας στὶς σεισμόπληκτες περιοχές, γιὰ τὴν ἰατρική, τὴ νοσοκομειακὴ περίθαλψη, ἐπῆγαν καὶ οἱ κατάλληλοι ἐκπρόσωποι τῆς Ἐκκλησίας γιὰ νὰ προσφέρουν τὴ δική τους, τὴν πνευματικὴ περίθαλψη, καὶ νὰ συγκεντρώσουν τοὺς χωρικούς, νὰ τοὺς μιλήσουν, νὰ τοὺς φωτίσουν, νὰ τοὺς προφυλάξουν ἀπὸ τὸ κακό».

πρόκειται γιὰ διαφορετικὲς συνθῆκες. Στὴν πυροβασία δὲν πρόκειται γιὰ ζεστὸ ἀέρα στὸ πρόσωπο τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ γιὰ τὸ βάρος τοῦ σώματος πάνω στοὺς καφτοὺς βράχους — θερμοκρασίας περίπου 1.000 βαθμῶν. Φαίνεται ἀδύνατον νὰ ἐπαρκῆ τὸ μεταξὺ τῶν ποδῶν καὶ τῶν βράχων ψυχρὸ στρῶμα ἀέρος. Ὁ καθένας μπορεῖ νὰ πιάση μὲ τὰ δάχτυλα ἕνα κάρβουνο καὶ ν' ἀνάψη τὴν πίπα του, ἀλλὰ δὲν μπορεῖ νὰ τὸ κρατήση πολύ, ἀλλιῶς θὰ καῆ. Ἐὰν τὸ σφίξη, ἐπίσης θὰ καῆ. Δὲν μπορεῖ λοιπὸν νὰ τὸ σφίξη μὲ τὴν δύναμι ποὺ ὁ πυροβάτης πατάει πάνω στὰ ἀναμμένα κάρβουνα. Ὥστε, μόνον ὑποθέσεις μποροῦμε νὰ κάμουμε γιὰ τὸ πῶς συμβαίνει οἱ πυροβάται νὰ μὴν καίγωνται.

Ἡ ἀλήθεια εἶναι, ὅτι ἀγνοοῦμε τὴν ἐξήγησι. Καὶ θὰ χρειασθοῦν σοβαρὲς ἐπιστημονικὲς ἔρευνες γιὰ νὰ μᾶς δώσουν, ἴσως, τὴν ἀπάντησι.

ΤΟ ΧΕΙΡΟΤΕΡΟ

Χειρότερη ἀπὸ τὴν ἀπουσία τῆς Ἐκκλησίας στὰ κοινωνικὰ ζητήματα εἶναι ἡ ἀντίδρασις τῆς Πολιτείας σὲ περιπτώσεις ποὺ ὑπάρχει «παρουσία» χριστιανικὴ καὶ ἀνθρωπιστική. Παράδειγμα ὁ πρωθιερεὺς Ἐλευσῖνος Γεώργιος Πυρουνάκης, ὁ ὁποῖος τῇ παρακλήσει ἐργατικῶν σωματείων τῆς Ἐλευσῖνος, μετέσχε διαβημάτων στοὺς ἁρμοδίους γιὰ νὰ πληρωθοῦν οἱ ἐργάται καθυστερούμενα δεδουλευμένα ἡμερομίσθια καὶ νὰ δοθοῦν βοηθήματα στοὺς ἀνέργους. Ἡ συνέχεια στὴν Βουλή, ὅπου κατετέθη ἡ ἀκόλουθος ἐρώτησις τοῦ Βουλευτοῦ Πειραιῶς κ. Εὐαγγ. Σαββοπούλου:

«Μὲ ὀδυνηρὰν κατάπληξιν πληροφοροῦμαι ὅτι ἡ Ὑποδιοίκησις Χωροφυλακῆς Ἐλευσῖνος δημιουργεῖ ζητήματα εἰς ἕνα ἐκ τῶν καυχημάτων τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, τὸν πρωθιερέα Ἁγίου Γεωργίου Ἐλευσῖνος κ. Γεώργιον Πυρουνάκην. Βάσις τῆς ἐναντίον του πολεμικῆς εἶναι ἡ ἐκδηλωθεῖσα παρ' αὐτοῦ ἄμεσος, ὡς ἐπιβάλλεται ἐξ ἄλλου εἰς πάντα ἱερωμένον, συμπαράστασις πρὸς τοὺς ἐργαζομένους, ἡ ὁποία ἄλλως τε ὑποβοηθεῖ αὐτὸ τοῦτο τὸ Κράτος, τὸ ὁποῖον ἀφελῶς νομίζει ὅτι λύεται τὸ κοινωνικὸν πρόβλημα μὲ τὴν δημιουργίαν φακέλλων καὶ ὄχι μὲ θυσίας καὶ πρὸ παντὸς μὲ στοργήν.

»Διαμαρτυρόμενος διὰ τὴν ἐναντίον τοῦ ἐντίμου τούτου ἐκκλησιαστικοῦ, ἐθνικοῦ καὶ κοινωνικοῦ στελέχους ἐπίθεσιν, παρακαλῶ τὸν ἀξιότιμον κύριον ὑπουργὸν Ἐσωτερικῶν νά μὲ πληροφορήσῃ τὰς ἐπὶ τῆς προκειμένης ὑποθέσεως ἀπόψεις του καὶ ἐνεργείας του».

ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΚΑ

Μεγάλη συζήτησις γιὰ τοὺς δύο δορυφόρους τοῦ Ἄρη, τὸν Φόβο καὶ τὸν Δεῖμο, ποὺ ὁ πρῶτος ἔχει διάμετρον δέκα χιλιομέτρων καὶ ὁ δεύτερος πέντε.

Ὁ Σοβιετικὸς ἀστρονόμος Σκλόφσκυ διετύπωσε τὴν ὑπόθεσι, ὅτι αὐτοὶ οἱ δορυφόροι εἶναι τεχνητοὶ καὶ ἐξετοξεύθησαν, πρὶν ἀπὸ δύο ἕως τρία ἑκατομμύρια χρόνια, ἀπὸ κατοίκους τοῦ Ἄρη, ποὺ θὰ εἶχαν, τότε, ὑψηλὸ ἐπίπεδο πολιτισμοῦ.

Ὁ ἀστρονόμος Σκλόφσκυ προσέθεσε, ὅτι οἱ δορυφόροι δὲν ἐξετοξεύθησαν μονομιᾶς. Στὴν ἀρχὴ ὁ πυρήνας τους, ὕστερα τὰ τμήματα καὶ τελικὰ ἡ συναρμολόγησις. Καὶ δὲν ἀμφιβάλλει, ὅτι οἱ ἄνθρωποι τῆς γῆς θὰ μπορέσουν νὰ πράξουν κάτι σχετικὸ σὲ 200—300 χρόνια.

Ἐξ ἄλλου, ὁ πρόεδρος τῆς Σοβιετικῆς διαπλανητικῆς ἑνώσεως Σεντρὼφ ἐδήλωσε, ὅτι προχωρημένοι λαοὶ ὑπῆρξαν σὲ διάφορους πλανῆτες καὶ ἔστειλαν δορυφόρους γύρω στὴ Σελήνη.

Οἱ Σοβιετικοὶ ἐπίσης καθηγηταὶ Κοζάντσεφ καὶ Λιαπούνωφ ὑποστηρίζουν, ὅτι ὁ μεγάλος μετεωρίτης, ποὺ ἔπεσε στὴ Σιβηρία, τὴν 30ὴν Ἰουνίου 1908, δὲν ἦταν παρὰ πύραυλος ἢ διαστημόπλοιο ἀπὸ τὸν Ἄρη.

Ὅσο γιὰ τὴν τύχη τῶν «προχωρημένων» σὲ πολιτισμὸ λαῶν τῶν πλανητῶν, οἱ ὁποῖοι τώρα δὲν ὑπάρχουν, ἔδωσε μιὰ ἐξήγησι ὁ εὐθυμογράφος κ. Ἀλ. Σακελλάριος:

«Μὲ τὴν ἀτομικὴ ἐνέργεια φτιάξανε τοὺς πρώτους μικροὺς πυραύλους, ποὺ τοὺς ἐξαπέλυσαν στὸ Διάστημα. Ὕστερα ἄρχισαν νὰ βομβαρδίζουν τὴ Σελήνη. Μπὰμ ὁ ἕνας, μπὰμ ὁ ἄλλος τὴν

γεμίσανε τρύπες κι' ἔτσι ἐξηγοῦνται καὶ οἱ ἀνεξήγητοι κρατῆρες της. Ὕστερα φτιάξανε διαστημόπλοια καὶ φτάσανε στὴ Γῆ. Εἴδανε τοὺς δεινόσαυρους, τρομάξανε καὶ γυρίσανε στὸν Ἄρη. Στὸν Ἄρη οἱ δύο μεγάλες δυνάμεις εἶχανε, φαίνεται, πολὺ τεταμένες — καλὴ ὥρα — τὶς σχέσεις τους καὶ κάθε μιὰ χωριστὰ σκεπτότανε μὲ ποιὸ τρόπο θὰ ὑποτάξῃ στὴ θέλησή της τὴν ἄλλη. Σκεφθήκανε λοιπὸν, κι' οἱ δυό — ἡ κάθε μιὰ χωριστὰ — νὰ φτιάξουν ἕνα δορυφόρο. Ἕνα δορυφόρο ποὺ θὰ ἤλεγχε ὁλόκληρο τὸν πλανήτη καὶ ποὺ ἀπὸ κεῖ θὰ μποροῦσανε νὰ ἐξαπολύσουν ἀνὰ πᾶσαν στιγμήν, σὲ ὁποιοδήποτε σημεῖο τοῦ Ἄρη, μιὰ ἀτομικὴ ἐπίθεσι. Οἱ δορυφόροι — ἔτσι ἐξηγεῖται καὶ τὸ ὅτι εἶναι δύο! — φτιαχτήκανε σχεδὸν ταυτοχρόνως καὶ ἐξαπελύθησαν στὸ Διάστημα. Ὅταν ἄρχισαν νὰ περιστρέφωνται γύρω ἀπὸ τὸν Ἄρη, οἱ δύο μεγάλες δυνάμεις ἄρχισαν διαπραγματεύσεις γιὰ τὴν παγίωσι μιᾶς εἰρήνης. Οἱ διαπραγματεύσεις ὅμως αὐτὲς δὲν ἐτελεσφόρησαν, γιατὶ ἡ δύναμις ποὺ εἶχε φτιάξει τὸ Φόβο ποὺ εἶχε διάμετρο δέκα χιλιομέτρων, νόμισε ὅτι εἶχε στὸ χέρι τὴν ἄλλη, ποὺ ὁ δορυφόρος της εἶχε διάμετρο μόνον πέντε χιλιομέτρων. Ἔτσι μιὰν ὡραίαν πρωΐαν, πρὸ δύο ἢ τριῶν ἑκατομμυρίων ἐτῶν, ἐξερράγη ὁ πόλεμος στὸν Ἄρη. Μπὰμ ὁ ἕνας ἀπὸ τὸν Φόβο, μποὺμ ὁ ἄλλος ἀπὸ τὸν Δεῖμο, κάνανε τὸν Ἄρη στάχτη καὶ ἡσυχάσανε γιὰ δύο ἢ τρία ἑκατομμύρια χρόνια..»

ΜΕΤΕΝΣΑΡΚΩΣΙΣ

Περίπτωσις «Μπράϊντυ Μάρφυ» ἐνεφανίσθη στὴν Ἀγγλία, ὅπου ἡ διδασκάλισσα Ἄνν Ὄκεντεν, ἡλικίας 23 ἐτῶν, περιέγραψε κατὰ τὴν διάρκεια ὑπνώσεως προηγούμενες ζωές της, ἀρχίζοντας ἀπὸ τὸν 12ον αἰῶνα, ὁπότε ἔλαβε μέρος στὶς Σταυροφορίες, σὰν ἀξιωματικὸς τοῦ Ριχάρδου τοῦ Λεοντόκαρδου. Δύο ἄλλοι Λονδρέζοι εἶναι πεπεισμένοι, ὅτι εὑρίσκονται γιὰ ἕκτη φορὰ στὸν κόσμο καὶ ὅτι ἦσαν ναῦτες ἑνὸς πλοίου ποὺ ταξίδευε πρὸ 400 ἐτῶν πρὸς τὸν Παναμᾶ ὑπὸ τὸν διάσημο θαλασσοπόρο Φράνσις Ντρέϊηκ...

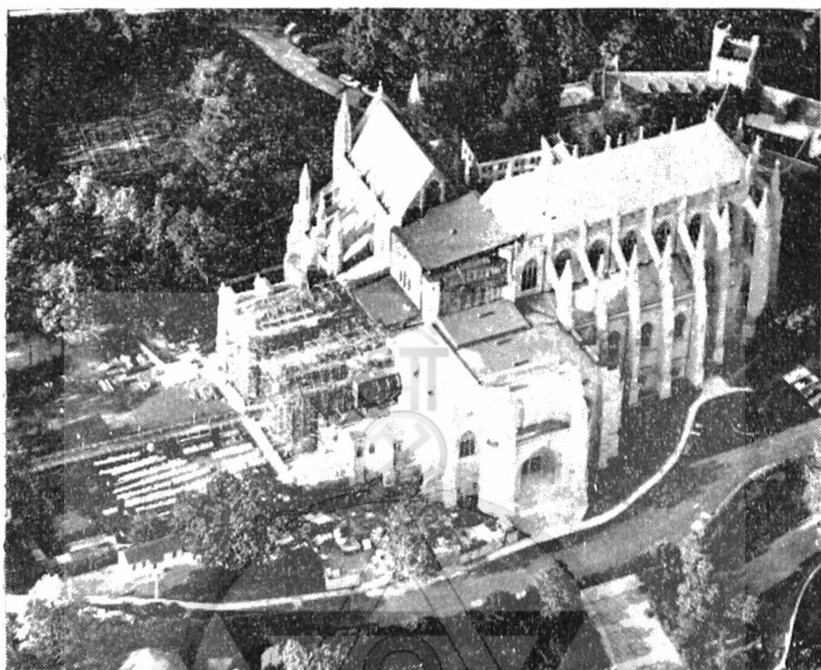
Τὴν θεωρία τῆς μετενσαρκώσεως τὴν δέχονται 350.000 ἄτομα, μέλη τῶν μεγάλων πνευματιστικῶν ὀργανώσεων στὴν Ἀγγλία.

Οἱ ἀντιρρησίαι λέγουν, ὅτι ἡ δασκάλα ἀνέφερε στὶς ἀφηγήσεις προηγουμένων ἐνσαρκώσεων πράγματα, ποὺ τῆς ἦσαν γνωστὰ λόγῳ τῆς μορφώσεώς της, ἑπομένως δὲν πρόκειται περὶ τεκμηρίου σοβαροῦ.

ΝΑΟΣ ΓΙΑ ΟΛΑ ΤΑ ΔΟΓΜΑΤΑ

Σὲ μιὰ περίοπτη θέσι τῆς Οὐάσιγκτων, πρωτευούσης τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν Ἀμερικῆς, κτίζεται συνεχῶς ἀπὸ πεντηκονταετίας ὁ μεγαλύτερος καθεδρικὸς ναὸς τοῦ κόσμου καὶ ὁ μόνος, ποὺ δὲν θὰ εἶναι ἀφιερωμένος σὲ ἕνα ἰδιαίτερο δόγμα, ἀλλὰ γενικὰ στὴν λατρεία τοῦ Θεοῦ, ὑπεράνω δογμάτων.

Ἡ ἰδέα αὐτοῦ τοῦ «διαθρησκευτικοῦ» ναοῦ ἀνήκει στὸν Γεώργιο Οὐάσιγκτων, τὸν πρῶτο πρόεδρο τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, ποὺ ἦταν ἕνα φωτισμένο καὶ ἐλεύθερο πνεῦμα. Ἤθελε νὰ κτισθῇ μία ἐκκλησία, ἡ ὁποία νὰ ἐξυπηρετῇ ὁλόκληρη τὴν χώρα καὶ ὄχι μόνον μιὰ μερίδα. Κληρικοὶ καὶ λαϊκοὶ συνεργάσθηκαν γιὰ νὰ πραγματοποιηθῇ τὸ εὐγενικὸ ὅραμα τοῦ προέδρου. Τὸ 1893 τὸ ἀμερικανικὸ κογκρέσσο

Ἄποψις ἀπὸ ἀέρος τοῦ καθεδρικοῦ ναοῦ τῆς Οὐάσιγκτων γιὰ ὅλα τὰ δόγματα, ὁ ὁποῖος κτίζεται ἀπὸ 50ετίας καὶ εἶναι τώρα κατὰ 65 °/₀ ἕτοιμος.

ἐπέτρεψε τὴν «ἀνέγερσι καὶ διατήρησι καθεδρικοῦ ναοῦ, ὁμοῦ μετὰ σχολῶν πρὸς προαγωγὴν τῆς θρησκευτικῆς ἑνότητος, τῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ τῆς φιλανθρωπίας». Ὡς θέσις ἐξελέγη τὸ Μάουντ Ἄλμπαν. Ὁ θεμέλιος λίθος κατετέθη πρὸ 50 ἐτῶν. Τὸ 1912 εἶχε συμπληρωθῆ τὸ παρεκκλήσιον Βηθλεὲμ καὶ παρεδόθη εἰς τὸ κοινόν. Σήμερα ὁ καθεδρικὸς ναὸς εἶναι ἕτοιμος κατὰ 2)3 περίπου. Ἐκτὸς ἀπὸ τὸ παρεκκλήσιον Βηθλεέμ, τὸ ὁποῖον ἔχει κτισθῆ σὲ στὺλ Γοτθικὸ τοῦ 14ου αἰῶνος, λειτουργοῦν τώρα τὸ παρεκκλήσιον τοῦ Ἰωσὴφ ἀπὸ Ἀριμαθείας, σὲ σχῆμα ἑλληνικοῦ σταυροῦ, καθὼς καὶ τὸ παρεκκλήσιον τῆς Ἀναστάσεως, σὲ Νορμανδικὸ στύλ.

Ὁ ὅλος καθεδρικὸς ναὸς τιμᾶται ἐπ᾽ ὀνόματι τῶν Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου, ἔχει ὅμως οἰκουμενικὸν χαρακτῆρα. Δὲν περιορίζεται στὴν ἐξυπηρέτησι ὡρισμένου δόγματος ἢ μερίδος. Ἤδη τελοῦνται λειτουργίαι τῶν ὀρθοδόξων, τῶν διαμαρτυρομένων, τῶν καθολικῶν, τῶν Ἑβραίων καὶ ἄλλων δογμάτων, μέχρις ὅτου κτισθοῦν χωριστὰ παρεκκλήσια γιὰ καθένα.

Λαοὶ διαφόρων πίστεων ἀπὸ διάφορα μέρη τοῦ κόσμου συνεισφέρουν γιὰ τὴν ἀνέγερσι τοῦ

ναοῦ, γιὰ τὴν διακόσμησι καὶ τὸν ἐφοδιασμὸ μὲ ἐκκλησιαστικὰ ὄργανα καὶ σκεύη. Ἕνα μέρος ἀπὸ τὸ οἰκοδομικὸ ὑλικὸ μετεφέρθη ἀπὸ ξένες χῶρες. Ὁ ἄμβων ἔχει κατασκευασθῆ ἀπὸ λίθους τοῦ ἀγγλικοῦ καθεδρικοῦ ναοῦ τοῦ Καντέρμπουρυ. Ὁ βωμὸς ἐκτίσθη μὲ λίθους ἀπὸ τὰ λατομεῖα ποὺ ἐπρομήθευσαν τὰ ὑλικὰ καὶ γιὰ τὸν ναὸ τοῦ Σολομῶντος στὴν Ἱερουσαλήμ. Τὶς διακοσμητικὲς ἐργασίες πάνω σὲ πέτρα ἔκαμαν Ἰταλοὶ εἰδικευμένοι τεχνῖτες. Οἱ λιθοδόμοι ποὺ ἐργάζονται γιὰ τὴν ἀποπεράτωσι τοῦ ναοῦ ἔχουν ἔλθει ἀπὸ τὴν Σκωτία, τὴν Γερμανία καὶ τὴν Ἑλβετία.

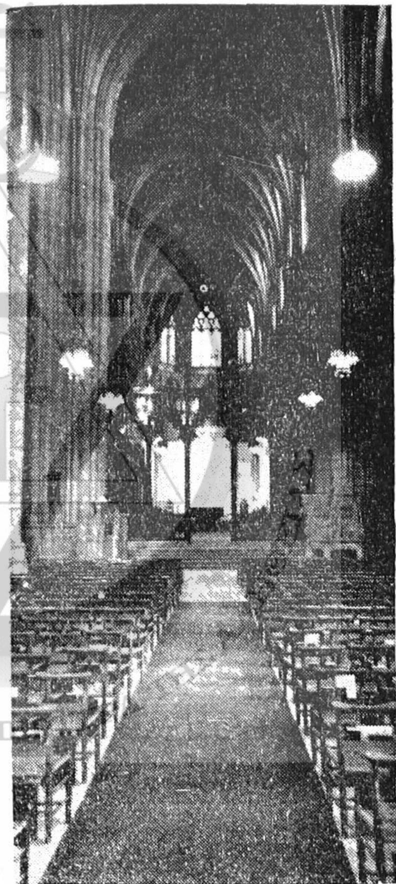
Ὁ Ἐσταυρωμένος, ὁ ὁποῖος χρησιμοποιεῖται γιὰ τὶς χριστιανικῶν δογμάτων λιτανεῖες, εἶναι δῶρον τοῦ Χαϊλὲ Σελασιέ, αὐτοκράτορος τῆς Αἰθιοπίας. Ὁ σταυρὸς καὶ τὰ κηροπήγια τοῦ παρεκκλησίου Ἁγίου Ἰωσὴφ εἶναι δῶρα τοῦ βασιλέως τῆς Ἀγγλίας Γεωργίου ΣΤ΄. Τὸ κάλυμμα τοῦ βωμοῦ ἐστάλη ἀπὸ τὴν Βενετία καὶ εἶναι τοῦ 16ου αἰῶνος.

Στὴν παροῦσα κατάστασί του ὁ ναὸς χωράει 2.900 πιστούς. Ὅταν τελειώση, θὰ χωρᾶ 5.000.

Πλέον ἀπὸ 250.000 πολῖται ἀπὸ ὅλα τὰ σημεῖα τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν καὶ πολλὲς ξένες χῶρες ἐπισκέπτονται ἐτησίως τὸ ναό. Οἱ ἐπισκέπται καταπλήσσονται ὅταν πληροφοροῦνται, ὅτι τὰ ἀρχαίου Σουηδικοῦ τύπου «μανουάλια» κρύβουν τὰ μεγάφωνα καὶ ὅτι τὸ μαρμάρινο δάπεδο περιέχει τὸ πιὸ μοντέρνο σύστημα θερμαντικῆς ἀκτινοβολίας.

Στὴν περιοχὴ τοῦ καθεδρικοῦ ναοῦ ἔχουν ταφῆ πολλοὶ θρησκευτικοὶ καὶ πολιτικοὶ ἡγέται, ποὺ ἐργάσθηκαν γιὰ τὴν συνεννόησι τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ὁ Γούντρω Οὐΐλσων, ὁ εἰρηνιστὴς 28ος πρόεδρος.

Στὴν περιοχὴ ὑπάρχουν ἐπίσης σχολεῖα στοιχειώδους καὶ

Τὸ κεντρικὸ τμῆμα τοῦ καθεδρικοῦ ναοῦ τῆς Οὐάσιγκτων γιὰ ὅλα τὰ δόγματα.

μέσης ἐκπαιδεύσεως, ἱερατικὸ φροντιστήριο, σχολὴ ρωσσικῆς γλώσσης, σχολὴ ἰνδικῆς χειροτεχνίας, ἀθλητικὰ γήπεδα, κολυμβητήριο καὶ κῆποι.

Αὐτὸς ὁ ὑπεράνω δογμάτων ναὸς εἶναι ἕνα σύμβολο πίστεως καὶ ἐλπίδος.

Ὁ πρωθιερεύς του, σεβασμιώτατος Φράνσις Μπώους Σέηρ λέγει: «Πολλοὶ ἀνεζήτησαν ἐδῶ τὸν Θεό. Πολλοὶ τὸν εὑρῆκαν. Αὐτὸ τὸ οἰκοδόμημα ἀπὸ λίθο, κρύσταλλο καὶ μέταλλο εἶναι ἡ ἔκφρασις τῶν εὐχαριστιῶν τους. Εἶναι ἕνας ὕμνος γραμμένος μὲ τὸ λεκτικὸ τῶν αἰώνων».

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΗΣΙΣ

Παρουσίᾳ 120 ἱδρυτικῶν μελῶν, ἔλαβε χώραν στὴν Ἱερουσαλήμ, τὴν πόλι τῶν τριῶν θρησκειῶν, ἡ πρώτη συγκέντρωσις στὸν Οἶκο Μαζάρ, τῆς Ἐπιτροπῆς γιὰ τὴν θρησκευτικὴ κατανόησι στὸ Ἰσραὴλ καὶ σ' ὅλο τὸν κόσμο. Ἡ ἐπιτροπὴ αὐτή, ἱδρύθη κατόπιν προσπαθειῶν καὶ μελέτης ποὺ διήρκεσαν δύο ἔτη, ἀποτελεῖται δὲ ἀπὸ ἐκλεκτὰ μέλη τῆς ἰσραηλινῆς κοινωνίας ἀνήκοντα σὲ ὅλες τὶς θρησκεῖες. Μεταξὺ ἄλλων μετέχουν ὁ τέως πρωθυπουργὸς κ. Μωσὲ Σαρέτ, καθηγηταὶ Πανεπιστημίου, δικασταί, ἰατροί, ὁ ἑλληνορθόδοξος δήμαρχος τῆς Ναζαρὲτ κ. Ἀμὶν Τζαρτζούρας, οἱ δήμαρχοι Ἱεροσολύμων, Τέλ — Ἀβὶβ καὶ Χάϊφας, πολλοὶ βουλευταὶ κ. ἄ.

Ἡ Ἐπιτροπὴ γιὰ τὴν θρησκευτικὴ κατανόησι ἔχει σύνθημά της τὰ λεχθέντα ὑπὸ τοῦ Ἑβραίου σοφοῦ Χιλέλ: «Μὴν κάνεις εἰς τοὺς ἄλλους αὐτὰ ποὺ δὲν ἐπιθυμεῖς νὰ σοῦ κάνουν ἐσένα».

Μεταξὺ ἄλλων ἡ Ἐπιτροπὴ ἔθεσε ὡς βασικοὺς σκοπούς:

1) Τὴν ἀνάπτυξι πνεύματος ἀδελφοσύνης, ἀνεξιθρησκείας καὶ ἀλληλοσεβασμοῦ μεταξὺ τῶν διαφόρων θρησκευτικῶν κοινοτήτων.

2) Τὴν διεξαγωγὴ πνευματικῶν δράσεων, διαλέξεων, συζητήσεων καὶ συνεδρίων γιὰ τὴν ἐπιτυχία τῆς θρησκευτικῆς κατανοήσεως.

3) Νὰ ἔλθῃ σ' ἐπαφὴ μὲ παρεμφερεῖς ὀργανώσεις ἄλλων χωρῶν, νὰ ἰσχυροποιήσῃ τοὺς πνευματικοὺς δεσμοὺς καὶ τὴν ἀμοιβαία ἐμπιστοσύνη μεταξὺ τῶν διαφόρων ἐκκλησιῶν καὶ νὰ προετοιμάσῃ τὸ δρόμο γιὰ τὴν «ἕνωσιν τῶν καρδιῶν».

ΓΑΛΑΝΟΣ Ο ΑΘΗΝΑΙΟΣ

Ἡ ὁμιλία ποὺ ἔκαμε στὸν «Παρνασσὸ» ὁ διευθυντὴς τοῦ «Ἰλισοῦ» Κωστῆς Μελισσαρόπουλος γιὰ τὸν Δημήτριο Γαλανὸ τὸν Ἀθηναῖο (καὶ ἐδημοσιεύθη ὁλόκληρη στὸ 14ο τεῦχος) εἶχε ἀξιόλογη ἀπήχησι. Ὁ διακεκριμένος συγγραφεὺς καὶ κριτικὸς κ. Ι. Μ. Παναγιωτόπουλος ἔγραψε δύο ἄρθρα στὴν «Ἐλευθερία» (7 καὶ 14 Ἰουνίου) σχετικὰ μὲ τὸν Γαλανό, ἀπὸ ἀφορμὴ τὴν ὁμιλία τοῦ Κ. Μελισσαροπούλου. Στὸ πρῶτο γράφει ὅτι ἡ ἐργασία αὐτὴ ἔρχεται «μὲ τὸ δικαίωμα τῆς ἀξίας» νὰ προστεθῇ στὴν ἰσχνὴ νεοελληνικὴ ἰνδολογικὴ βιβλιοθήκη καὶ εἶναι ἕνα χρήσιμο μήνυμα «ἀπὸ πολὺ μακρυά, ἀπὸ χώρους ποὺ καὶ σήμερ' ἀκόμη παρὰ τὴ γοργὴ ἐπικαταλλαγὴ ἀνάμεσα στὰ ἔθνη, ἀπομένουν ἄ-

γνωστοι ἢ περίπου ἄγνωστοι». Στὸ δεύτερο, μιλάει ἀναλυτικὰ γιὰ τὸν Γαλανό, χρησιμοποιῶντας καὶ μερικὰ ἀπὸ τὰ στοιχεῖα τῆς ὁμιλίας τοῦ διευθυντοῦ μας.

ΟΙ ΑΤΛΑΝΤΕΙΟΙ

Ἡ τραγωδία τοῦ Ἄρη θὰ ἐπαναληφθῆ στὴ Γῆ;

Ἕνας Ἰνδὸς συγγραφεύς, ὁ Rohit Mehta ἐκφράζει τὸν φόβο, ὅτι ἡ πρόοδος τοῦ τεχνικοῦ πολιτισμοῦ ὡδήγησε τὴν ἀνθρωπότητα ἤδη στὸ χεῖλος τοῦ κρημνοῦ.

«Ἐπείγει, γράφει, κάποιος πνευματικὸς προσανατολισμός, ἐὰν δὲν θέλουμε νὰ ἐπαναληφθῆ ἡ Ἀτλάντεια τραγωδία. Ὁ ἄνθρωπος ἐπέτυχε μεγαλύτερο ἔλεγχο στὴ φύσι, παρὰ στὸν ἑαυτό του. Τὸ κενὸν πρέπει νὰ γεφυρωθῆ, ἀλλιῶς ἡ ἀνθρωπότης κινδυνεύει νὰ κρημνισθῆ στὸ βάραθρο ὅπου μᾶς ἔφθασε ἡ ἐπιστήμη καὶ ἡ τεχνολογία».

Ὁ Mehta ὑπενθυμίζει τὴν καταστροφὴ τῆς Ἀτλαντίδος.

“ΓΝΩΘΙ ΣΑΥΤΟΝ„

Μὲ τὸ ἴδιο πρόβλημα ἀσχολήθηκε ὁ πρωθυπουργὸς τῆς Ἰνδίας Σρὶ Γιαβαχαρλὰλ Νεχρού, μιλῶντας στὸ πανεπιστήμιο τοῦ Δελχί. Εἶπε:

«Προχωρῶντας πρὸς τὴν κατησι τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου, ὁ ὁ ἄνθρωπος ἦρθε σὲ σύγκρουσι μὲ τὸν ἑαυτό του. Προσθέτοντας γνώσεις γιὰ πάντα τὰ ἄλλα θέματα, λησμόνησε τὶ εἶναι αὐτὸς ὁ ἴδιος. Νέα προβλήματα, νέα ἐρωτήματα, ἐνῶ μένει ἀνικανοποίητη ἡ παληὰ ἐντολὴ «Γνῶθι σαὐτόν». Ἔτσι, ἀπὸ τὴ μιὰ μεριὰ βλέπουμε τρομακτικὴ πρόοδο καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη, ἀποσύνθεσι τῆς κοινωνίας, γιατὶ τὸ τσιμέντο τῶν ἠθικῶν ἀρχῶν καὶ τῶν κανόνων συμπεριφορᾶς βαθμιαῖα ὑποχωρεῖ. Μόνον, ὅμως, ὅταν θὰ ἀνακαλύψουμε τὶς αἰώνιες ἀξίες, τότε θὰ εἶναι ὠφέλιμες γιὰ τὴν πρόοδο τοῦ ἀνθρώπου οἱ τεχνολογικὲς ἀνακαλύψεις. Τὶ αἰώνιες ἀξίες κατέχουμε σήμερα;... Πρέπει νὰ ἐξέλθουμε ἀπὸ τὸν κόσμο τῶν τριῶν διαστάσεων, γιὰ νὰ ἴδοῦμε τὶ ὑπάρχει πέραν»...

ΓΗ ΚΑΙ ΑΦΡΟΔΙΤΗ

Ὁ «καθηγητὴς» Ἀντάμσκι, ὁ ὁποῖος ἐξεμεταλλεύθη τὴν μυστικοπάθεια τῆς βασιλίσσης τῆς Ὁλλανδίας, γιὰ νὰ ὀργανώση μὲ κάθε ἐπισημότητα διάλεξι, κατὰ τὴν ὁποίαν ἀφηγήθη ὅτι ἐταξίδευσε, μὲ ἱπτάμενο δίσκο, στὴν Ἀφροδίτη, «ἐξεπεράσθηκε» ἀπὸ μιὰ Ἀγγλίδα φαντασιόπληκτη, ἡ ὁποία ἀφηγήθη στὸν ἄνδρα της, ὅτι κατὰ τὴν ἀπουσία του ἐδέχθη τὴν ἐπίσκεψι... κατοίκου τῆς Ἀφροδίτης, ὁ ὁποῖος ἦταν τόσο ὡραῖος—ἀπαστράπτουσα μεταλλικὴ πανοπλία ἐν μέσῳ φωτοστεφάνου ραδιενεργοῦ ἀκτινοβολίας καὶ μὲ ὁλόξανθα μαλλιὰ ποὺ ἔπεφταν ἕως τοὺς ὤμους — ὥστε ὑπέκυψε στὸν πειρασμό... Καὶ ἔτσι, ἀναμένεται «ἐν καιρῷ» νὰ ἀποκτήση τέκνον, ποὺ δὲν θ' ἀνήκη εἰς τὸν σύζυγό της, ἀλλὰ στὸν ἐπισκέπτη ἀπὸ τὴν Ἀφροδίτη. Ὁ «εὐτυχὴς» σύζυγος, Ρὸν Ἄππλετον, 29 ἐτῶν, ὀξυγονοκολλητής, στὸ Βίρμιγχαμ, εἶναι πραγματικὰ εὐτυχής, διότι ἡ γυναίκα του, Σύνθια Ἄππλετον,

τὸν ἐϐεϐαίωσε ὅτι κατὰ ρητὴν δήλωσιν τοῦ Ἀφροδιτινοῦ, τὸ παιδὶ θὰ εἶναι ἀγόρι καὶ σὲ ἡλικία 14 ἐτῶν θὰ γίνῃ ἡγέτης τῆς ἀνθρωπότητος.

Ὅπερ σημαίνει, ὅτι καὶ μετὰ 14 χρόνια θὰ ὑπάρχῃ ἀνθρωπότης, ἑπομένως ὅλοι μας ἔχομε κάθε λόγο νὰ συμμεριζώμεθα τὴν «εὐτυχία» τοῦ ζεύγους Ἀπλετον...

ΤΗΛΕΠΑΘΕΙΑ

Ἡ μεγάλη ἠλεκτρικὴ ἑταιρία Westinghouse τῆς Ἀμερικῆς μελετᾶ τὴν δέσμευσι τῆς τηλεπαθείας γιὰ ἐπικοινωνίες μακρᾶς ἀποστάσεως. Φυσικά, θὰ ἀπαιτηθοῦν αἰῶνες, προτοῦ ἐπιτευχθῇ ὁ ἔλεγχος τῶν λανθανουσῶν πνευματικῶν δυνάμεων τοῦ ἀνθρώπου, πάντως καὶ μόνον τὸ ὅτι καταπιάνονται οἱ ἐπιστήμονες μὲ μιὰ τέτοια μελέτη εἶναι εὐχάριστη ἔνδειξις.

ΜΕΤΑΦΥΣΙΚΗ

Τὸ πανεπιστήμιο τοῦ Λέυντεν στὴν Ὁλλανδία ἀπεδέχθη τὴν συνεργασία τοῦ θεοσοφικοῦ Ἱδρύματος «Πρόκλος» γιὰ τὴν ἵδρυσι εἰδικῆς πανεπιστημιακῆς ἕδρας γιὰ τὴν μελέτη τῆς «Μεταφυσικῆς στὸ πνεῦμα τῆς Θεοσοφίας». Πρῶτος καθηγητὴς γιὰ τὴν ἕδρα αὐτὴ ὡρίσθη ὁ δόκτωρ Πούρτμαν. Τὸ πανεπιστήμιο τοῦ Λέυντεν εἶναι ἀπὸ τὰ πλέον εὐφήμως γνωστὰ στὴν Εὐρώπη. Τὸ ὅτι τόσον αὐτό, ὅσο καὶ ἡ Ὁλλανδικὴ κυβέρνησις ἐνέκριναν τὴν ἵδρυσι ἕδρας γιὰ τὴν Μεταφυσικὴ εἶναι ἐνθαρρυντικὸ γιὰ τὴν πρόοδο τῆς ἐσωτερικῆς φιλοσοφίας.

ΧΟΡΤΟΦΑΓΙΑ

Ὁ Νιλακάντα Σρὶ Ράμ ἀπήντησε σ' ἐρωτήσεις σχετικὰ μὲ τὴν δίαιτα.

Ἐρώτησις: Εἶναι ἀναγκαία ἡ χορτοφαγία χάριν πνευματικότητος;

Ἀπάντησις: Ὑπάρχουν πολλοὶ μὴ χορτοφάγοι, ποὺ ἔχουν πνευματικότητα καὶ πολλοὶ χορτοφάγοι ποὺ εἶναι ὠμοί. Πνευματικότης θὰ πῇ νὰ διαπιστώσῃ κανεὶς τὴν ἑνότητα τῆς ζωῆς. Ἀλλὰ τότε πῶς μπορεῖ κανεὶς νὰ σκοτώνῃ;

ΟΙΚΤΟΣ ΣΤΑ ΠΟΥΛΙΑ

Καθὼς ἀναφέρει Καναδικὴ ἐφημερίδα, ἕνας ἀστυνόμος τοῦ Τορόντο, κατὰ τὴν διάρκεια ἐπιθεωρήσεως σ' ἕνα πάρκο ἔτυχε σ' ἕνα παράξενο θέαμα. Σ' ἕνα ἄδενδρο μέρος, κοντὰ σὲ μιὰ πηγή, μιὰ ὁμάδα σπουργίτια ἐτάϊζαν ἕνα χονδρὸ σπουργίτι καθισμένο στὸ χῶμα, σὰ νὰ μὴν εἶχε φτερὰ νὰ πετάξῃ. Περίεργος, ἐπλησίασε. Τὰ σπουργίτια ἀπομακρύνθηκαν καὶ ἔμεινε μόνο του τὸ χονδρὸ στρουθί. Ἐκεῖνο δοκίμασε νὰ πετάξῃ, ἀλλὰ δὲν κατώρθωνε νὰ φθάσῃ σὲ κλαδὶ δένδρου καὶ ὁ ἀστυνομικὸς μπόρεσε νὰ τὸ πιάσῃ. Καὶ τότε εἶδε, πὼς ἦταν τυφλό!

Ὥστε, ὑπάρχει καὶ στὸν κόσμο τῶν ζώων τὸ αἴσθημα τοῦ οἴκτου...

Ο ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΟΣ

ΤΑ ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

«Τὸ Σημειωματάριο ἑνὸς Μύστου»

Τοῦ ΙΩ. Α. ΒΑΣΙΛΗ

Κριτικὸ σημείωμα
τοῦ **Ντίμη Ἀποστολοπούλου**
μεταδοθὲν ἀπὸ τον Ρ. Σ. Α.

Ἔχω ἕνα βιβλίο στὰ χέρια μου. Ὁ τίτλος του: «Τὸ σημειωματάριο ἑνὸς μύστου». Τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως του: Ἰωάννης Βασιλῆς.

Κοιτάζω ἕνα—ἕνα τὰ μέρη του, τὰ κεφάλαιά του.

Τὸ πρῶτο μέρος ἀναφέρεται στὴν ἰδεολογικὴ προπαρασκευὴ καὶ διευκρινίζει τὴν ἔννοια τοῦ μύστου καὶ τῶν μυστηρίων. Ἐξετάζει ἀκόμη τὰ θέματα τῆς ἀνθρωπίνης μορφῆς, τῆς ψυχῆς, τῆς γνώσεως, τῆς παγκόσμιας ἁρμονίας, τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς δικαιοσύνης, τοῦ ἀνθρωπισμοῦ.

Τὸ δεύτερο μέρος ἀναφέρεται στὰ μέχρι σήμερα φιλοσοφικὰ ἐπιτεύγματα τοῦ ἀνθρώπου. Οἱ Ὀρφικοί, ὁ Πυθαγόρας καὶ οἱ Πυθαγόρειοι, οἱ κοσμογονικὲς θεωρίες στὰ φιλοσοφικὰ συστήματα ἀπὸ τὴν Ἀρχαιοτητα ἕως τὸν 20ὸν αἰῶνα, εἶναι μερικὰ ἀπὸ τὰ θέματα ποὺ ἐξετάζονται στὸ μέρος αὐτό. Καὶ ἀκολουθεῖ ἕνα τελευταῖο μέρος, ποὺ μᾶς ὁδηγεῖ στὴ μυστηριακὴ γνώση. Ἡ θύρα τοῦ ναοῦ ἀνοίγει ἔτσι καὶ ὁ μεμυημένος μπορεῖ νὰ προχωρήση στὸν ἱερὸ χῶρο τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς καὶ νὰ συλλάβη τὴν τρίτη της διάσταση.

Ἀφίνω γιὰ λίγο τὸ βιβλίο καὶ προσπαθῶ νὰ συλλάβω τὴ μορφὴ τοῦ συγγραφέα του. Ὁ Ἰωάννης Βασιλῆς εἶναι σίγουρα ἕνας μύστης. Ἡ ζωή του θὰ ἦταν μία ἀδιάκοπη προσπάθεια νὰ γνωρίση τὸν ἄνθρωπο, ν' ἀποκαλύψη τὴ βαθύτερη ὑφὴ τοῦ εἶναι του, νὰ ἀνατάμη τὸ μυστήριο τῆς ψυχῆς του. Κάθε μέρα του καὶ κάθε ὥρα του ἀκόμη, θὰ ἦταν ἀφιερωμένη στὸ μεγάλο αὐτὸ σκοπό. Τὰ καθημερινά, τὰ ἐπαναληπτικὰ στοιχεῖα τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς δὲν πρέπει νὰ τὸν ἐνδιέφεραν. Ὅ,τι προπαντὸς θὰ τὸν ἐνδιέφερε θὰ ἦταν τοῦτο: ν' ἀντικρύση μὲ ἐνάργεια πνευματικὴ ἄλλους κόσμους, ποὺ συνδέονται μὲ τὸν ἄνθρωπο καὶ ποὺ τοῦ προσδίδουν ἀξία, νόημα καὶ θεῖο προορισμό.

Τὸ βιβλίο του, ὅπως τὸ εἶδα στὴν πρώτη ἐπαφή μου μὲ τὸ περιεχόμενό του, εἶναι μία μαρτυρία τῶν διαδοχικῶν προσπαθειῶν του γιὰ νὰ ἐμβαθύνη στὸ μυστήριο τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ βασική του προσπάθεια εἶναι αἰσθητὴ ἀπὸ τὴν πρώτη ἀκόμη παράγραφό του. Θέλει

νὰ χαράξη ἕνα εὐθύγραμμο δρόμο—ἕνα δρόμο ποὺ μᾶς ἀπαλλάσσει σιγά—σιγὰ ἀπὸ τὴν πνευματικὴ πενία, μᾶς θεραπεύει ἀπὸ τὴν ἠθικὴ ἀναπηρία καὶ μᾶς ἀποκαλύπτει τὸ νόημα τῆς παγκόσμιας ἁρμονίας.

Στὴ σελίδα 45 τοῦ βιβλίου ὑπάρχει ἡ ἐπιγραφή. «Ἡ παγκόσμιος ἁρμονία». Εἶναι σίγουρα τὸ κεφάλαιο ποὺ ἐξετάζει τὸ βασικὸ αὐτὸ θέμα. Πῶς ἀκριβῶς τὸ βλέπει ὁ Ἰωάννης Βασιλῆς;

«Γιὰ ὅλα τὰ πράγματα ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ ν' ἀμφιβάλλη καὶ σὲ πολλὰ νὰ μὴν ἔχη τὴ δύναμη νὰ πιστεύη. Γιὰ ἕνα μόνο δὲν τοῦ ἐπιτρέπεται νὰ ἀμφιβάλλη: Ὅτι ὑπάρχει γύρω του ἕνας κόσμος, ἀπὸ τὶς οὐσίες τοῦ ὁποίου συντηρεῖται καὶ ἀπὸ τὴ θέα τοῦ ὁποίου θέλγεται καὶ ἐμπνέεται. Οἱ αἰσθήσεις του καὶ ἡ γνωστικὴ ἱκανότης του τὸν πληροφοροῦν, ἐξ ἄλλου, ὅτι στὴ φύση ὑπάρχει μιὰ τάξη πραγμάτων. Γιὰ νὰ ὑπάρχη μιὰ τάξη σταθερὴ καὶ ἀναλλοίωτη, πρέπει νὰ πιστέψη πὼς αὐτὴ εἶναι ἀπόρροια νόμων ποὺ λειτουργοῦν στὴ φύση...

Ἂν δὲν ὑπῆρχαν νόμοι ποὺ νὰ λειτουργοῦν σταθερά, θὰ ἀπέβαινε ἀδύνατη ἡ γνώση τῶν φαινομένων τῆς φύσεως. Θὰ ἦταν ἀνέφικτη ἡ παρατηρουμένη ἁρμονία τοῦ σύμπαντος, τὴν ὁποία ἡ ἀνθρώπινη ἱκανότης κατορθώνει νὰ ἐλέγχη καὶ νὰ ἀπολαμβάνη διὰ μέσου τῶν αἰσθήσεων καὶ τῆς φαντασίας...

Ἐκεῖνος ποὺ θὰ κατώρθωνε νὰ συλλάβη τὸ νόημα τοῦ μεγάλου νόμου τῆς θείας ἁρμονίας, θὰ αἰσθανόταν νὰ μεταβάλλωνται οἱ σκέψεις του καὶ νὰ μεταμορφώνωνται τὰ συναισθήματά του. Θὰ ἀντιλαμβανόταν νὰ ἐκπηγάζη ἀπὸ τὸ κέντρο τοῦ Εἶναι του τὸ αἴσθημα τῆς ἁρμονίας, τὸ ὁποῖον οἱ ἄνθρωποι μεταφράζουν μὲ τὴ λέξη ἀγάπη... Τότε θὰ ἔφτανε στὴν κατάσταση ἐκείνη νὰ ἀγαπᾶ κάθε μορφὴ καὶ κάθε συνείδηση, χωρὶς νὰ περιμένη καὶ οἱ ἄλλοι νὰ τὸν ἀγαποῦν. Ἡ ἀγάπη του θὰ εἶναι ἡ τροφὴ τῆς ψυχῆς του, γιατὶ μὲ αὐτὴ θὰ μεγαλύνεται καὶ θὰ ἀνυψώνεται...»

Ὑπάρχει λοιπὸν ἕνα βαθύτερο αἴσθημα ἁρμονίας, ποὺ ἐμεῖς οἱ ἄνθρωποι τὸ μεταφράζουμε μὲ τὴ λέξη «ἀγάπη». Ἡ ἀγάπη μᾶς ἀνανεώνει, μᾶς μεταμορφώνει, μᾶς τρέφει τὴν ψυχή. Ἡ ἀγάπη μᾶς ἀνυψώνει καὶ μᾶς ἀποκαλύπτει τὸ νόημα τοῦ μεγάλου νόμου τῆς θείας ἁρμονίας ποὺ βασιλεύει ὄχι μόνο μέσα μας, ἀλλὰ καὶ ἔξω ἀπὸ μᾶς, σ' αὐτὸν τὸν ἀπέραντο κόσμο ποὺ ἁπλώνεται μπροστά μας. Ἡ ἀγάπη μᾶς δείχνει τὸ δρόμο τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς δικαιοσύνης, μᾶς ἐξανθρωπίζει, μᾶς ἀποκαλύπτει ὅ,τι ἀποτελεῖ χρέος μας στὴ ζωή. Ποιὸ ὅμως εἶναι τὸ χρέος μας; Ὁ Ἰωάννης Βασιλῆς δὲν παραλείπει νὰ τὸ ἀναλύσει σὲ ἕνα ἀπὸ τὰ βασικὰ σημεῖα τοῦ βιβλίου του:

«Ὁ ἄνθρωπος ὀφείλει νὰ εἶναι πάντοτε ἀγαθός, γλυκὺς στὶς ἐκφράσεις του, ἥμερος τὴν ψυχή, φιλαλήθης, πρᾶος, εὐσυνείδητος καὶ νὰ φιλῆ τὸν ὅμοιό του. Αὐτὸς λοιπὸν ὁ ἄνθρωπος, μπορεῖ νὰ ὀνομάζεται πράγματι ἄνθρωπος, γιατὶ μὲ τὰ προτερήματα αὐτὰ τιμᾶ τὴν ἀνθρωπίνη μορφή.

Ἡ ἀλήθεια σὲ τελευταία ἀνάλυση δὲν εἶναι παρὰ μέσον ἐκφράσεως μὲ τὸ ὁποῖον ὁ ἄνθρωπος ὅταν τὴ γνωρίση φθάνει τὸν σκοπὸ ποὺ τοῦ ἔχει καθορίσει ἡ νομοτέλεια.

Ἡ ἀρετὴ εἶναι γιὰ τὸν ἄνθρωπο τροφὴ ψυχικὴ καὶ πνευματική.

Ἡ μελέτη τῆς φύσεως, τὰ πορίσματα τῆς παρατηρήσεως, ὁ πλουτισμὸς τῶν γνώσεων, εἶναι μόνον ἐφόδια προόδου, ποὺ θὰ μᾶς βοηθήσουν νὰ πλησιάσουμε τὴν ἀλήθεια.

Ἡ εἰλικρίνεια κατὰ τὴν πνευματικὴ συνεργασία μὲ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους καὶ ἡ ἄδολη ἀγάπη πρὸς τὰ πρόσωπο μὲ τὰ ὁποῖα συνδέεται ὁ ἄνθρωπος, εἶναι ἐχέγγυα ἀνακτήσεως ψυχικοῦ μεγαλείου.

Ἡ ψύχραιμη ἐκτίμηση καὶ τὸ ἀκριβὲς ζύγισμα τῶν διαφόρων περιστάσεων καὶ περιπετειῶν τῆς ζωῆς, φανερώνουν νουνεχῆ ἄνθρωπο, γεμᾶτον ὑπομονή, ἀπὸ τὴν ὁποία πρέπει νὰ προσδοκᾶ ψυχικὴ ἐλευθερία καὶ αὐτοπεποίθηση.

Ἡ ἀναγνώριση τῶν δικαιωμάτων ποὺ ἔχει κάθε ἄνθρωπος, ἡ ἀναγνώριση καὶ ἡ ἀπόδοση τῆς ἐλευθερίας στοὺς δικαιουμένους, τὸν ἀνυψώνουν στὸ κορύφωμα τῆς ἀνθρώπινης τελειότητας.

Ὁ πόθος, ἡ προσπάθεια, ἡ ἐργασία ποὺ καταβάλλεται γιὰ τὴν ἀναγέννηση καὶ τὴν εὐτυχία τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, πλέκουν τὸν στέφανο τῆς τιμῆς καὶ τῆς δόξας, μὲ τὸν ὁποῖο στεφανώνονται ὅσοι ἀγάπησαν τὸν ἄνθρωπο.

Ὁ πόθος νὰ ἀποκτήσουν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ὅσα δικαιώματα ἔχουν ἀπὸ τὴ φύση, χαρακτηρίζει τὸν βαθμὸ τῆς ἀγαθότητος καὶ ὡριμότητος τῆς ψυχῆς».

Ὅμως στὸ σημεῖο αὐτὸ εἶναι φυσικὸ νὰ γεννηθῆ ἕνα ἐρώτημα. Τί εἶναι ἡ ψυχή; Πῶς τὴν βλέπει, πῶς τὴν ὁρίζει ἐκεῖνος ποὺ ἔχει μυηθῆ σ' ὅ,τι ἀποτελεῖ τὸ μεγάλο νόημα τῆς ζωῆς; Ὁ Ἰωάννης Βασιλῆς μᾶς δίνει τὴν ἐπιθυμητὴ ἀπάντηση στὸ βιβλίο του:

«Ἡ ψυχή, εἶναι μιὰ ὀντότης, εἶναι ἕνα οὐσιαστικὸ ἐγώ, τὸ ὁποῖο ἔχει προέλθει ἀπὸ κεῖ ποὺ προῆλθε τὸ σύμπαν ὁλόκληρο. Εἶναι τὸ ἀπὸ μόνο του πάντοτε καὶ ἐν συνεχείᾳ κινούμενο καὶ ἐνεργοῦν ἐν συνειδήσει Εἶναι. Γιὰ νὰ ἔχη κίνηση, ζωή, «εἶναι» καὶ ἐνέργεια, εἶναι κάτι τὸ οὐσιαστικό, γιατὶ μόνο ἡ οὐσία ποὺ ἔχει μορφοποιηθῆ ἐκδηλώνει νόμους καὶ ἰδιότητες. Ἀλλὰ ἐπὶ πλέον ἔχει καὶ συνείδηση. Πῶς τὴν ἀπέκτησε; Νὰ τὸ μυστήριο γιὰ τὸν ἄνθρωπο, ποὺ μόνος του εἶναι ἀδύνατο νὰ καταλάβη, χωρὶς τὴ βοήθεια ἀνωτέρων σοφῶν ὑπάρξεων.

Ἡ ὕλη μερίζεται σὲ ἀόρατα ἄτομα. Τὸ ἄτομο εἶναι μιὰ ἀνόργανη μορφὴ μὲ κέντρο καὶ περιφέρεια. Στὸ κέντρο δρᾶ ὁ νόμος, ὁ νόμος τῆς κινήσεως, ὁ ὁποῖος ἐκδηλούμενος μέχρι τῆς περιφερείας μᾶς δίνει τὴν ἔννοια τοῦ εἶναι τῆς ζωῆς. Αὐτὸ τὸ ἄτομο τὸ συνέχει ἡ ὑπέρτατη οὐσία τῆς φύσεως, τὴν ὁποίαν οἱ ἀρχαῖοι ἀποκαλοῦν αἰθέρα, Δία, καὶ ἄλλοι σοφοὶ Θεό.

Πρωταρχικός της νόμος εἶναι ἡ ἐπίδραση, ἡ ὁποία προκαλεῖ τὴν ἐνέργεια καὶ τὴν παραγωγικότητα τῶν λανθανουσῶν μέσα στὸ ἄτομο τῆς ὕλης δυνάμεων.

Ὅταν ἡ ἐπίδραση ἐνεργήση πάνω στὸ ἄτομο, τοῦ μεταβάλλει τὴν ὑφισταμένη κατάσταση, γιατὶ αὐτὸ ἐκδηλώνει νέους νόμους σὰν τοὺς νόμους τῆς κεντρόφυγος καὶ τῆς κεντρομόλου, τῆς ἕλξεως καὶ τῆς ἀπώσεως, τῆς συστολῆς καὶ τῆς διαστολῆς, ὁπότε συντελεῖται ὁ γάμος ἢ ἡ ἕνωση τῆς θεϊκῆς οὐσίας μὲ τὸ κέντρο τοῦ ὑλικοῦ ἀτόμου καὶ ἔτσι ἐπιτυγχάνεται ἡ μετουσίωση, ἡ ἐκπνευμάτωση, ἡ συνειδητοποίηση τῶν δύο κοσμογονικῶν οὐσιῶν, ἀπὸ τὶς ὁποῖες σύγκειται ὅλο τὸ μορφικὸ ἢ συνειδητὸ Εἶναι τῆς Φύσεως. Νὰ πῶς θεμελιώνεται καὶ ταυτόχρονα πῶς αἰτιολογεῖται, ὅτι ὅλα τὰ ὄντα εἴμαστε ἀδελφὲς ὑπάρξεις, γιατὶ κάθε ὕπαρξη φέρει ἐντός της τὸν κοινὸ πατέρα Θεὸ ἢ Δία.

Τὰ ὀνόματα καὶ οἱ λέξεις μόνο τοὺς δειλοὺς καὶ τὶς ἀτροφικὲς διάνοιες τρομάζουν. Ἔχει εἰπωθεῖ πὼς οἱ ψυχὲς εἶναι ἀπόρροια τῆς θεότητας».

Ἔχω, ἐπὶ τέλους, τὰ πολύτιμα ἐφόδια ποὺ θὰ μοῦ ἐπιτρέψουν τὰ ἀνέβω κι' ἐγὼ τὰ σκαλοπάτια τῆς Γνώσεως. Τῆς Γνώσεως; εἶπα; Ἀλλὰ τί ἀκριβῶς εἶναι Γνώση; Ἂς ἀκούσουμε τὴν ἀπάντηση ποὺ

δίνει ὁ Δάσκαλος στὸ ἐρώτημα τοῦ μύστη «τί εἶναι Γνώση».

«Τὸ διανοητικὸ περιεχόμενο κάθε ἀνθρώπου εἶναι ἀνάλογο μὲ τὴν ψυχική του ἱστορία. Στὸ κέντρο καθε ψυχῆς ἔχει ἐναποθηκευθῆ πλοῦτος γνωσεων, ποὺ ἔχει σὺσσωρευθῆ ἐκεῖ ἀπὸ κάθε πέρασμά του ἀπὸ τη γῆ. Ἂν καθε ἄνθρωπος κατώρθωνε να φέρη ἀπὸ το κέντρο στὴν ἐπιφανεια τῆς ψυχῆς του τὶς γνώσεις αὐτὲς θ' ἀνεδεικνύετο ὄχι βέβαια σοφος, ἀλλα πολυμαθής. Διοτι ὅλες οἱ γνωσεις αὐτὲς δὲν εἶναι ἀληθινές. Ἔχουμε μαζὶ με τὶς πραγματικες καὶ τὶς φυσικες καὶ ἰδέες πεπλανημενες, ἀντιφυσικὲς ἢ ψεύτικες.

Τὸ ἔργο τοῦ μύστη συνίσταται στὸ να φέρη στὴν ἐπιφάνεια τῆς συνειδήσεώς του τὶς ἰδέες του, να τὶς συγκρίνη μὲ τὶς ἰδεες ποὺ ἔχει σὲ ἐνέργεια στὴν παροῦσα διαβιωση καὶ να τὶς μεταμορφώση. Να ἀπορρίψη τὶς ψευτικες ἰδεες, εἴτε αὐτὲς ἔχουν χαραχθῆ πρόσφατα ἢ παλαιότερα. Αὐτὴ εἶναι μια ἐργασία ποὺ ἀπαιτεῖ μόχθο, κάποτε δε καὶ ἡρωισμό, σταθερότητα καὶ ἐπιμονή.

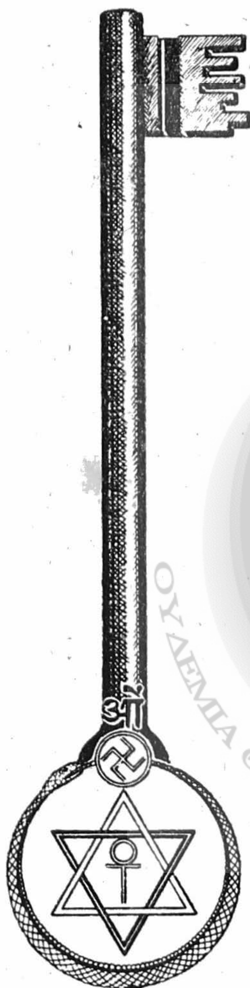
Ἀλλα πρέπει να ἔχη ὑπ' ὄψη του πως τὸ διανοητικὸ περιεχόμενο καθε ἀνθρωπου θα ἦταν πενιχρό, πενιχρότατο, ἐαν περιοριζόταν στὶς ὑποκειμενικὲς ἀντιλήψεις που θα τον ἐφωδίαζε μόνο ἡ παρατήρηση δια τῶν αἰσθητηρίων.

Στὸ περιεχομενο αὐτο περιεχονται καὶ ἡ ἐμπειρία τῶν συγχρόνων καὶ τῶν πρὶν ἀπὸ αὐτὸν ὁμοίων του.

Ὁ Μυστης πρεπει να μελετᾶ την πεῖρα τῶν αἰώνων, τὶς σκέψεις, καὶ ἰδίως τα φιλοσοφικα συστήματα ποὺ διατυπώθηκαν ἀπὸ τα ὁδηγα καὶ πρωτοπορα στὴ Γνωση πνεύματα τῆς γῆς. Ἀλλα θα ἦταν ἐπίσης μεγάλο κατόρθωμα ἂν ἐπετυγχανε να δέχεται καὶ να μελετᾶ τὶς σκέψεις καὶ τὶς ἰδέες τῶν ἀνωτέρων ἀπὸ αὐτὸν ἐλεύθερων καὶ φωτεινῶν συνειδησεων.

Ἐκεῖνες ἔφθασαν σ' αὐτὴ τὴν κατασταση, γιατὶ μεταμόρφωσαν ὅλο τὸ διανοητικο περιεχόμενό τους σε ἰδεες μόνο φυσικὲς καὶ ἀληθινές. Ἡ πλάνη ἢ το ψέμμα δὲ μποροῦν νὰ τὶς πλησιάσουν ἢ καὶ να τὶς μολύνουν, γιατὶ τὸ φῶς ποὺ ἀφωμοίωσαν τα φυγαδεύει».

Στὸ σημεῖο αὐτὸ θὰ σταθοῦμε. Ὁ Ἰωάννης Βασιλῆς πρὶν νὰ δώση τὸν τελικὸ ὁρισμὸ τοῦ μύστου, ποὺ κλείνει τὸ βαθὺ καὶ πολύτιμο βιβλίο του, ἀνατρέχει στὸ παρελθὸν καὶ ἀναλύει τὰ μεγάλα φιλοσοφικὰ ἐπιτεύγματα τοῦ ἀνθρώπου. Οἱ Ὀρφικοὶ καὶ οἱ Πυθαγόρειοι δίνουν τὰ πρῶτα στοιχεῖα, ποὺ θεμελιώνουν τὴ διαδρομή του ὥς τὴ μυστηριακὴ γνώση—ὥς τὴ γνώση ποὺ ἀνοίγει τὴ θύρα τοῦ ναοῦ, τὴ θύρα τῆς πραγματικότητας. Ἀπὸ τὴ στιγμὴ ποὺ θ' ἀνοίξη ἡ θύρα αὐτή, ἡ ζωὴ ἀποκτᾶ ἕνα ἄλλο νόημα. Δὲν εἶσαι πιὰ ἄβουλος καὶ δὲν ἐνεργεῖς ἀσυνείδητα. Δὲν εἶσαι πιὰ ὑπόδουλος στὰ πάθη σου καὶ στὶς ἀδυναμίες σου. Εἶσαι συνεργάτης καὶ βοηθὸς τῆς ἀγαθῆς λυτρωτικῆς Ἀρχῆς: εἶσαι ἕνας ἄνθρωπος, ποὺ βαδίζεις ἀπάνω στὸ δρόμο τῆς Ἀλήθειας. Καὶ ἕνας τέτοιος ἄνθρωπος πρέπει νὰ εἶναι ὁ συγγραφεὺς τοῦ βιβλίου ποὺ σᾶς παρουσιάσαμε: ὁ Ἰωάννης Βασιλῆς.

ΜΕΤΑΞΥ ΜΑΣ

ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΜΑΣ ΤΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ

Τὰ γραφεῖα τοῦ «Ἰλισοῦ» κατὰ τὸ θέρος θὰ εἶναι ἀνοικτὰ ΜΟΝΟΝ ἑκάστην Δευτέραν 11-12 π. μ. καὶ 7—8 μ.μ.

ΜΗΝ ΑΜΕΛΗΤΕ !

Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς τακτικοὺς καὶ ἀφωσιωμένους συνδρομητὰς τοῦ «Ἰλισοῦ» βραδύνουν νὰ τακτοποιηθοῦν οἰκονομικῶς.

Ἀσφαλῶς, εἶναι «φασαρία» νὰ σταλῇ μία ἐπιταγὴ 40 ἢ 50 δραχμῶν καὶ ἡ ζωὴ μᾶς παρασύρει στὴν ἀναβολή. Ἂς σκεφθοῦν, ὅμως, οἱ καθυστεροῦντες τὶ κοστίζει ἡ ἀμέλειά των στὸ περιοδικό: σπατάλη χρόνου καὶ χρήματος διὰ τὰς ὑπομνήσεις καὶ ψυχικὴν κούρασιν, ἐνῶ πρέπει νὰ εἴμεθα ἀπὸ πάσης ἀπόψεως ἀπερίσπαστοι στὴν ἐργασία τοῦ περιοδικοῦ.

Μὴν ἀμελῆτε περισσότερο! Ἀποστείλατε χωρὶς ἄλλην ἀναβολὴν τὴν συνδρομὴν τοῦ 1959.

Βασικὴ συνδρομὴ Δραχ. 40

ἢ

Συνδρομὴ Φιλίας Δραχ. 50

Ἐμβάσματα :

Κωστῆν Μελισσαρόπουλον
Ἀκαδημίας 63
Ἀθήνας

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Π. Σακ., Πειραιᾶ. Τα Γραφεῖα τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας ἐν Ἑλλάδι μετεφέρθησαν ἀπο την ὁδον Γ' Σεπτεμβρίου 56, ἐγκατασταθέντα προσωρινως εἰς την ὁδον Ἀκαδημιας 63. Το περιοδικον «Το Μυστηριον τῆς Ζωης» δεν ἔχει καμμιαν σχέσιν με την Θεοσοφικην Ἑταιριαν. Ὁ κ. Τιμ. Βρατσανος παρητήθη ὄχι μόνον ἀπο την Θεοσοφικην Ἑταιρίαν ἐν Ἑλλαδι, ἀλλα και απο την παγκοσμιον Θεοσοφικην Ἑταιριαν. **Μ. Παρ., Ἀθήνας.** Ἐφ' ὅσον ἀλλάξατε διευθυνσιν και δὲν μᾶς εἰδοποιησατε, φυσικον εἶναι που δεν ἐλαβατε το τεῦχος τοῦ «ΙΛΙΣΟΥ», το ὁποῖον μᾶς επεστραφη με την ἔνδειξιν «Μετωκησε». Ὅλοι ὅσοι ἀλλαζουν διευθυνσιν πρέπει να μᾶς εἰδοποιοῦν. **Εὐ. Σκεν., Χανιά.** Ἐταχυδρομησαμεν εἰς Σπ. Νικολ. 3 τευχη διά τους 3 νέους συνδρομητας. Εὐχαριστοῦμεν καὶ συγχαιρομεν διά διαδοσιν ΙΛΙΣΟΥ. **Γ. Παπ., Θεσ)κην.** Να μᾶς γραψετε ποῖα τευχη δεν ἐλαβατε, ὥστε να σᾶς τα στείλωμεν. **Σ. Ροδ., Ἀθήνας.** Γιατί δὲν περνᾶτε ἀπο τα Γραφεῖα μας νά συζητησωμεν ἐν ἀνέσει; Θα σᾶς δεχθοῦμε με πολλην εὐχαριστησιν. **Γ. Κωνστ., Ἀθήνας.** Ὁ ΙΛΙΣΟΣ εἶναι περιοδικον που καλλιεργεῖ την ελευθερια της σκεψεως. Δὲν δογματιζει καὶ δεν ἐπιθυμεῖ να ἐπιβάλη καμμιαν ἄποψιν ἢ θεωριαν. **Ἀλ. Χαρ., Χαλκίδα.** Περιμενομεν εἰδησεις σας ἀπο μακροῦ. **Ἰω. Χαρ., Ἀθήνας.** Δεν εἶναι δυνατον νά δημοσιευωμεν ὅλα τα ἄρθρα που λαβαινουμε, ἔστω και ἂν εἶναι ἐνδιαφέροντα. Φυσικον εἶναι νά προηγοῦνται τά περισσοτερον ἐνδιαφέροντα ἢ τὰ ἐπίκαιρα, καθὼς καὶ τὰ ἄρθρα τῶν τακτικῶν συνεργατῶν. Εἰς τα ποιήματα ειμαστε περισσότερον διστακτικοι. **Α. Atr., N. York.** Ἐλάβαμε τὴν συνδρομήν σας, καθὼς καὶ τοῦ νέου φιλου σας. Εὐχαριστοῦμε γιά τη διάδοση τοῦ ΙΛΙΣΟΥ. Ὅλοι πρεπει νά φροντίζουν γιά τη διάδοσή του καὶ γιά την ἐγγραφή συνδρομητῶν γιά

νὰ μπορέση νὰ σταθῆ καὶ νὰ βελτιωθῆ. **Χρ. Χριστ., Λευκωσίαν.** Περιμένομεν εἰδήσεις σας καὶ ἔγγραφας συνδρομητῶν. Τώρα ποὺ ἡ Κύπρος κατέστη ἀνεξάρτητος, πρέπει νὰ πυκνώση τὰς πνευματικὰς της σχέσεις μετὰ τῆς Ἑλλάδος, ἐφ' ὅσον μάλιστα εἰς την Κυπρον, καθὼς γνωρίζομεν, ὑπάρχει ἔντονος πνευματικὴ κίνησις. Ἀντιπρόσωπος τοῦ ΙΛΙΣΟΥ εἰς Κυπρον εἶναι τὸ Βιβλιοπωλεῖον Ἀντ. Στυλιανοῦ εἰς Λεμεσόν.

Βιβλία καὶ Περιοδικὰ ποὺ λάβαμε

Π. Α. Χρονοπούλου: «Ἀγωνίες» (ποιήματα), Χριστοφ. Λυκίδη: «Τὰ Ἀρχαῖα Καθήκοντα καὶ οἱ Γενικοὶ Κανονισμοί, ἀπὸ το βιβλίον τῶν Συνταγμάτων τοῦ Anderson». Νικ. Παπαδημητρίου: «Ἀγριοχείμωνο» Μυθιστόρημα).

Ἀρχιτεκτονική, Ζυγός, Ἐπιθεώρηση Τέχνης, Ἔρευνα, Ὁ Κόσμος τῆς ψυχῆς, Ὁ Φίλος τῶν ζώων, Τὸ Μυστήριον τῆς Ζωῆς, Φιλοτέλεια, Πρωτότυπη Φιλολογικὴ Ἐπιθεώρηση, Κρητικὴ Ἑστία, Εὔβοικος Λόγος, Ἑλληνισμὸς Ἀμερικῆς, Ἐλευθέρη Θράκη, Παρατηρητὴς (Κύπρου), Μαραθὼν (Βραζιλίας), The Theosophist (Adyar), Clarte (Bruxelles), Le Lotus Bleu (Paris), The American Theosophist (Wheaton—Ill), Main Currents (N. York), Alba Spirituale (Roma), The Link (Johannesburg), Theosophical News and Notes (London,) The Theosophical Review (Varanasi), Theosophy in Australia (Sydney), Theosophy in New—Zealand (Auckland), Theosophy in Ireland (Dublin), The Canadian Theosophist (Toronto).

Ἡ λύπη εἶναι μισή
ὅταν τὴν μοιραζόμαστε

Ἡ χαρὰ εἶναι διπλῆ
ὅταν τὴν μοιραζόμαστε

Λοιπόν:

Ὁ «ΙΛΙΣΟΣ» σᾶς δίνει χαρὰ καὶ εὐχαρίστησι.

Διπλασιάστε την, γράφοντας ὁ ἕνας, ἄλλον ἕναν συνδρομητή!

Ἕνας νέος συνδρομητὴς εἶπε στὸν φίλο του:

—Σ' εὐχαριστῶ! Βρῆκα στὸν «Ἰλισὸ» κάτι ποὺ δὲν ὑπάρχει ἀλλοῦ πουθενά...

Πραγματικά, ὁ «Ἰλισὸς» δὲν μοιάζει μὲ κανένα ἄλλο περιοδικό...

Προτείνετέ τον στοὺς φίλους σας. Εἶναι πολλοὶ ἐκεῖνοι, ποὺ θὰ τὸν θεωρήσουν σὰν «ἀνακάλυψι» καὶ θὰ σᾶς εὐχαριστήσουν.

Βασικὴ συνδρομὴ Δραχ. 40

ἢ

Συνδρομὴ Φιλίας Δραχ. 50

Μὲ τὴν βοήθειά σας, ὁ «Ἰλισὸς» μπορεῖ νὰ γίνη πολὺ καλύτερος..

Ἐμβάσματα:

Κωστῆν Μελισσαρόπουλον
Ἀκαδημίας 63
Ἀθήνας

Βιβλία πωλούμενα

εἰς τὰ Γραφεῖα τοῦ «ΙΛΙΣΟΥ»

Ἀκαδημίας 63, ἑκάστην Δευτέραν 11—12 π. μ. καὶ 7—8 μ. μ.

C. Jinarajadasa:	Ἀπόκρυφος Ἐξέλιξις Ἀνθρωπότητος	Δρχ.	40
Annie Besant:	Πρὸς τὴν Μύησιν	»	15
»	Μελέτη ἐπὶ τῆς Συνειδήσεως	»	30
»	Μετενσάρκωση	»	10
»	Κάρμα	»	10
C. Leadbeater:	Οἱ Διδάσκαλοι καὶ ἡ Ἀτραπὸς	»	50
»	Κεκρυμμένη Ζωὴ ἐν τῷ Τεκτονισμῷ	»	40
»	Ἀρχαῖα Μυστήρια καὶ Τεκτονισμὸς	»	100
H. P. Blavatsky:	Στὴ χώρα τῶν Γαλάζιων Βουνῶν	»	15
	Ἡ Φωνὴ τῆς Σιγῆς	»	20
	Ἡ Μπαγκαβὰδ Γκιτὰ	»	30
	Φῶς στὴν Ἀτραπὸ	»	10
Ed. Arnold:	Τὸ Φῶς τῆς Ἀσίας	»	30
Wedgwood:	Ὁ Διαλογισμὸς γιὰ ἀρχάριους	»	10
J. Van der Leeuw:	Θεοὶ ἐν ἐξορίᾳ	»	10
Besant-Leadbeater:	Ὁ Ἀστρικὸς Κόσμος	»	5
Th. Pascal:	Ἡ Θεοσοφία εἰς ὀλίγα Κεφάλαια	»	5
»	Τὸ Α Β Γ τῆς Θεοσοφίας	»	10
J. Krishnamurtli	Στὰ πόδια τοῦ Διδασκάλου (μ. Κ. Πασσιαλῆ)	»	5
»	» » » » (μ. Κ. Μελισσαροπούλου	»	10
»	Ἡ Ἀτραπὸς	»	10
»	Τὸ Βασίλειον τῆς Εὐδαιμονίας	»	15
»	Ἡ Πηγὴ τῆς Σοφίας	»	10
»	Ἡ Διάλυσις τοῦ Τάγματος Ἀστέρος	»	5
»	Δελτίον Ἀστέρος (Σεπτ.—Δεκ. 1930)	»	15
»	» » (ἔτους 1931)	»	15
»	» » (ἔτους 1932)	»	15
»	» » (Ἰαν—Αὐγ. 1933)	»	10
»	12 Ὁμιλίαι 1934	»	15
»	10 Ὁμιλίαι 1944	»	20
»	Στοχασμοὶ πάνω στὴ ζωή μας	»	50
Ἀντ. Ἀδριανοπούλου:	Ὁ Ἄνθρωπος καὶ ἡ Ζωὴ	»	40
Ἰωάν. Βασιλῆ:	Τὸ Σημειωματάριο ἑνὸς Μύστου	»	35

Κ. Μελισσαροπούλου:	Ὁ Ἰησοῦς, ἀπὸ τὴν ἄποψη τοῦ Ὀρθολογισμοῦ καὶ τοῦ Μυστικισμοῦ	»	25
»	Προσωκρατικοὶ Φιλόσοφοι καὶ Θεοσοφία	»	20
»	Ὁ Κομήτης (θέατρο ἰδεῶν)	»	15
»	«Ἀγνώστῳ Θεῷ»	»	5
»	(μετ.) Περικλέους Ἐπιτάφιος—Διακήρυξη ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων	»	10
Τιμ. Βρατσάνου:	Τὸ Θεοσοφικὸ Ἔμβλημα	»	5
Λάμπη Λούκου:	Ἥλιος στὴν νύχτα	»	10
»	Δῶσε ἀπ' τὸν Παράδεισο	»	20
Περιοδικὸν «ΙΛΙΣΟΣ»	τόμος ἔτους 1956 (σελ. 288)	»	30
» »	» » 1957 (σελ. 372)	»	40
» »	» » 1958 (σελ. 368)	»	40
	Ἐτησία Συνδρομὴ ἔτους 1959	»	40
	ἢ Συνδρομὴ «Φιλίας» ἔτους 1959	»	50
	Συνδρομὴ ἐξωτερικοῦ	»	60

Ἐμβάσματα διὰ ταχ. ἐπιταγῆς :
Κ. Μελισσαρόπουλον, Ἀκαδημίας 63, Ἀθήνας

"ΑΣΤΗΡ"

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ & ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ

Ἱδρυθεῖσα ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης Ἑλλάδος ἵνα συμβάλῃ εἰς τὴν τουριστικὴν ἀξιοποίησιν τῆς Χώρας.

ΑΚΤΗ ΓΛΥΦΑΔΑΣ

Ξενοδοχεῖον πολυτελείας τύπου MOTEL
200 κλινῶν

Κέντρον πολυτελείας «ΑΣΤΕΡΙΑ»
Πολυτελῆ ἀποδυτήρια θαλασσίων λουτρῶν

ΡΟΔΟΣ

«ΤΩΝ ΡΟΔΩΝ»	πολυτελείας	153	κλινῶν
«ΘΕΡΜΑΙ»	Α′ κατηγορίας	202	»
«ΠΙΝΔΟΣ»	Β′ »	47	»
«ΛΙΝΔΟΣ»	Γ′ »	53	»
«ΕΛΑΦΟΣ»	ὀρεινὸν Α′ κατ.	44	»
«ΕΛΑΦΙΝΑ»	» Α′ κατ.	71	»

ΚΕΡΚΥΡΑ

Ξενοδοχεῖον «ΑΣΤΗΡ» Α′ κατηγ. 54 κλινῶν

ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ (ΚΡΗΤΗΣ)

Ξενοδοχεῖον «ΑΣΤΗΡ» Α′ κατηγ. 74 κλινῶν

ΕΘΝΙΚΟΝ ΛΑΧΕΙΟΝ

Καθ' ἑκάστην ἔκδοσιν μοιραζει εἰς 540.000 τυχηρους, ἀνα πέμπτα γραμματιων,

Συνολικὰ κέρδη
Δραχ. 74.490.000

ΚΑΝΕΙΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΑΓΟΡΑΣΤΑΣ ΔΕΝ ΜΕΤΑΝΟΕΙ

*

Τὰ 65 °)ₒ
τῶν ἀκαθαρίστων εἰσπράξεων ἐπιστρέφονται εἰς τοὺς τυχηροὺς

Τὸ ΕΘΝΙΚΟΝ ΛΑΧΕΙΟΝ σᾶς δίδει ἐλπίδας καὶ δύναμιν διὰ τὴν ζωὴν

ΔΩΡΟΝ διὰ τὰς τρεῖς σειράς:
Δραχ. 3.000.000

Τιμὴ τεύχους δραχ. 10.—